

**Els cristians
i el voluntariat**

117

**QUA
DERNS DE
PASTORAL**

QP

- 0 Pastoral de Quaresma. (exhaurit)
- 1 Evolució en la imatge del sacerdot. Antologia: Joan B. Manyà. (exhaurit)
- 2 Pastoral del turisme. Antologia: Francesc Vidal i Barraquer (exhaurit).
- 3 Parròquia i comunitat (exhaurit).
- 4 Sacerdots en el treball. Vidal i Barraquer, home d'Església. (exhaurit)
- 5 Parròquia i moviments obrers. Renovació a Lleida. Antologia: Guillem Rovirosa (exh.).
- 6 El sagrament de Penitència. Marginació social a Barcelona (exhaurit).
- 7 Ja JOC, oportunitat perduda? Sobre pastoral infantil. Antologia: Jaume Collell i Bancells.
- 8 De la cristiandat al pluralisme (exhaurit).
- 9 Pastoral rural (exhaurit).
- 10 L'Església catalana l'any 1970.
- 11 Escola i catequesi. Demarcacions diocesanes a les terres de Lleida.
- 12-13 La pastoral del bateig. La Llei fonamental de l'Església (exhaurit).
- 14-15 Consells presbiterals i pastorals (exh.).
- 16 Parròquies petites. Església catalana, 1971.
- 17 JAC, Escotisme, Equips de la Mare de Déu. Església i home d'avui.
- 18 Els cristians i la política. Antologia: Manuel Carrasco i Formiguera.
- 19 Pastoral en medi urbà. Antologia: Josep M. Capdevila.
- 20 Entorn de la sacramentalització.
- 21 Conversa amb un monjo. Índex 1969-1971
- 22 Psicologia, experiència religiosa i pastoral.
- 23 Fe i joventut catalana.
- 24 Com reestructurar el bisbat de Vic. Història de la JOC. Jacques Maritain.
- 25 Catequesi d'adults. Immigració nord-africana.
- 26 Pastoral urbana. Consells pastorals. L'ensenyament de la Teologia. (exhaurit)
- 27 L'ACO i la Missió Obrera. El Secretariat d'universitaris cristians. Darrers dies de Joan Alsina. Antologia: Josep Carner.
- 28 Comunitats de base. Església catalana, 1973.
- 29 Pastoral en el món burgès. Antologia: Jaume Bofill i Mates. El cas Añoveros.
- 30 L'economia de l'Església (exhaurit).
- 31-32 L'Església al País Valencià. Els cristians i la ciutat. Taizé: El concili dels joves.
- 33 Nous camins de vida religiosa.
- 34 Teologia, política i alliberament. La Pastoral als Països Catalans l'any 1974.
- 35 La fe, categoria cristiana. Pasqua i joventut. El dret dels immigrants a ser catalans.
- 36-37 Ciutat de demà i educació religiosa. La immigració a Catalunya. Antologia: F.V. García, «el rector de Valfogona» (exhaurit)
- 38 El taicà, avui. (exhaurit)
- 39 Canvis en l'Església i en els ministeris.
- 40 Església i canvi social. Capellans i classe obrera. Església catalana, 1975. (exhaurit)
- 41 Renovar la celebració de Pasqua. Pastoral de vocacions. L'11 de maig de 1966. (exhaurit)
- 42-43 Iniciació a la revisió de vida. Testimonis de preveres. (exhaurit)
- 44 Programar un nou curs. Tipologies del ministeri. La marxa de la llibertat.
- 45 Relacions Església-Estat 1975-76. Cent anys de colònies. L'Església l'any 1976. (exhaurit)
- 46-47 Equips de preveres. Transmetre la fe (exhaurit)
- 48 Confirmació i comunitat. Economia de l'Església. Escarré a «Le Monde» (1963) (exhaurit)
- 49 Programar la pastoral. Els catòlics de Barcelona als pares conciliaris (1965).
- 50 Després de les eleccions.
- 51 Festes cristianes i religiositat popular.
- 52 L'Església en la represa de Catalunya.
- 53 El cardenal Vidal i Barraquer.
- 54 Fer cristians conscients i responsables.
- 55 Cristians en el món.
- 56 Cristians entre els marginats (exhaurit).
- 57 Aparellament i matrimoni.
- 58 Moment present de l'Església catalana.
- 59 Entre el desencant i l'esperança.
- 60 Taizé: una interpretació.
- 61 Damià Estela, testimoni d'excepció.
- 62 Assemblees a l'Església catalana.
- 63 Pastoral i llengua catalana.
- 64-65 Vida de fe i presència en el món.
- 66 Preguar amb el poble.
- 67 Mossèn Antoni Battle.
- 68 Informe sobre Pastoral de Joventut.
- 69-70 Els consells pastorals (exhaurit).
- 71 Cristians catalans al Tercer Món.
- 72 Pastoral del bateig (exhaurit).
- 73-74 Qüestions sobre la parròquia.
- 75-76 El servei de la caritat (exhaurit).
- 77 Cardijn i l'evangelització del món obrer.
- 78 Pastoral dels malalts.
- 79 Descreeença i agnosticisme.
- 80 Religiosos als barris.
- 81 Pastoral de preparació al matrimoni (exh.).
- 82-83 L'economia de l'Església catalana.
- 84 Pastoral rural.
- 85 Pastoral dels deficients mentals (exhaurit).
- 86-87 C. Cardó, L. Carreras i J. B. Manyà.
- 88 Els malalts marginats.
- 89-90 La pastoral a debat.
- 91-92 Església i normalització lingüística.
- 93 La parròquia, lloc d'educació de la fe.
- 94 Debat sobre la guerra i la pau.
- 95 Aportacions pastorals del C. Vaticà II.
- 96 La llengua de l'Església a Catalunya.
- 97 La guerra civil. Les sectes. Catequesi dels més petits.
- 98-99 Ministeris per a la comunitat. La poesia religiosa de Verdaguera.
- 100 La Vella pasqual.
- 101 Sobre la pastoral a Catalunya. (1969-1987).
- 102 Religiositat popular.
- 103-104 La classe de religió. (exhaurit)
- 105 Acollir el deficient. (exhaurit).
- 106-107 El cant a les esglésies.
- 108 Fe i cultura postmoderna.
- 109 Els nous moviments (exhaurit).
- 110 La parròquia. L'arxiprest. Parròquies sense prevere. Llengua i pastoral.
- 111 L'Església i el Mil·lenari de Catalunya.
- 112-113 Mitjans de comunicació i pastoral.
- 114 Religiosos i religiosos a Catalunya.
- 115-116 Presència dels cristians en el món.
- 117 Els cristians i el voluntariat.

QUA DERNS DE PASTORAL

117

1 9 8 9

SUMARI

●	PÒRTIC	
	Renovació episcopal	7
●	QÜESTIONS	
	Problemes entorn del voluntariat, <i>Quim Pla</i>	11
	Estructuració del voluntariat en una parròquia, <i>Joaquim Cervera</i>	15
	El voluntariat, aposta de futur per al moviment d'esplai, <i>Carles Armengol</i>	22
	Càritas: una presència on fa falta, <i>Carme Forés i Mercè Suñol</i>	30
	MOVIBAIX, <i>Carles Barba, Joan Batlle i Roser Batlle</i>	34
	Catequesi i voluntariat, <i>M. Teresa Llach</i>	39
	MIJAC, <i>José Luis Gonzalvo</i>	42
	Espiritualitat del voluntari, <i>Pere Borràs</i>	44
	Celibat sinònim de fidelitat, <i>Lluís Bonet i Armengol</i>	50
	Sacerdocí, ministeri sacramental i treball manual, <i>Joan Ramon i Cinca</i>	53
	El sínode diocesà de Tortosa (1984-1988), <i>Antoni Bordàs</i>	57
	Carta de València, <i>Pere Riutort</i>	65
●	LECTURA	
	«Fent camí amb les parelles. Diàlegs pre-matrimonials», <i>Josep Boix</i>	69
●	OBRADOR	
	Recepció dels sants olis, <i>Xavier Aròztegui</i>	71
●	QUATRE VENTS	
	Girona, <i>Jaume Reixach</i>	74
	Mallorca, <i>Pere Llabrés</i>	77
	Tarragona, <i>Jordi Figueras</i>	84
	Urgell, <i>Antoni Mirabet</i>	85
	Vic, <i>Sebastià Codina</i>	87

ELS CRISTIANS I EL VOLUNTARIAT

Un tema ben actual, aquest del voluntariat. I una paraula que s'està popularitzant i reivindicant alhora. Perquè ara ens adonem que el voluntariat és necessari. I que no s'ha d'oposar voluntari i professional.

L'Església n'ha viscut, dels voluntaris. I també n'ha abusat. I n'ha viscut Catalunya, sobretot els llargs anys de l'opressió franquista. El treball dels voluntaris ha contribuït decisivament a configurar i salvar la nostra societat civil: corals, centres excursionistes, agrupacions folklòriques i esportives, grups de teatre, centres d'esplai, agrupaments escoltes, moviments apostòlics, grups parroquials... El teixit de la nostra societat civil —i de la nostra Església— és obra de legions de voluntaris.

Després vam degradar la paraula i vam parlar despectivament de «voluntarisme». I la vam contraposar a una altra paraula que va anar adquirint progressives resplendors: professional, professionalitat. Com si d'aquest cantó tot fos llum i de l'altre tot fosca.

Potser havia de venir la democràcia, la multiplicitat d'administracions, de llocs de treball, de sous, de subvencions, perquè es posés de manifest que no és or tot el que lluu del cantó professional i que hi ha molt metall preciós amagat en la humilitat del treball voluntari. I que no es tracta pas d'oposar, sinó de sumar i de potenciar-se mútuament.

Naturalment, nosaltres no hem pretès pas d'encarar-nos amb tots aquests problemes. Més modestament, ens hem cenyit a parlar dels voluntaris al servei de l'Església, o, almenys, d'institucions de l'Església.

1. Aquest número s'obre amb un PÒRTIC consagrat a la renovació episcopal de què han estat subjecte passiu dues de les nostres diòcesis —Solsona i Barcelona— i de què en seran, per contracop, dues altres: Menorca i Tortosa.

2. QÜESTIONS consagra quaranta pàgines al tema central. Hi ha tres articles més generals: «Problemes entorn del voluntariat», de Joa-

quim Pla, prevere gironí, del Consell de Redacció, consiliari general de Minyons Escoltes i Guies St. Jordi; «Estructuració del voluntariat en una parròquia», de mossèn Joaquim M. Cervera, de Barcelona, sociòleg, que actualment amplia estudis a Madrid i «Espiritualitat del voluntari», de Pere Borràs, jesuïta, que treballa amb joves a Hostafrancs. Els altres cinc articles procedeixen de camps concrets i exposen la seva experiència i la seva reflexió, en algun cas de manera força testimonial: el moviment de colònies i clubs d'esplai (article de Carles Armengol), Càritas (article de Carme Forés i Mercè Suñol), el Movi-baix, que agrupa trenta-cinc entitats que treballen en l'educació del lleure al Baix Llobregat (article de C. Barba, J. Batlle i R. Batlle), la catequesi (article de M. Teresa Llach, responsable del Secretariat Interdiocesà), i el MIJAC (article de José Luis Gonzalvo).

3. La mateixa secció «Qüestions» recull dos articles de tema sacerdotal: «Celibat, sinònim de fidelitat» és escrit per mossèn Lluís Bonet, del Consell de Redacció, vicari episcopal de Terrassa, i «Sacerdoci, ministeri sacramental i treball manual» per mossèn Joan Ramon i Cinca, consiliari d'A.C.O., rector d'una parròquia de Sta. Coloma de Gramenet, i amb experiència de treball manual. I encara dos altres articles. Un sobre el Sínode diocesà que va celebrar-se a Tortosa entre 1984 i 1988; el seu autor, Antoni Bordàs, és rector de Xerta, a la riba dreta de l'Ebre. L'altre, que titulem «Carta de València», és signat pel P. Pere Riutort i Mestre, col·laborador de QUADERNS en temes sobre el País Valencià. S'adreça al Director i al Consell de Redacció i és una resposta a l'article d'Antoni López Quiles, «Església (poc) valenciana en un País (poc) valencià», publicat al n. 112-113 (p. 63-66), el qual reaccionava davant l'article anterior de P. Riutort, «Catalunya: mil anys; País valencià; set-cents cinquanta anys», publicat al n. 111 (p. 83-88). Lamentem des d'aquí haver donat lloc a aquesta polèmica, que donem per closa amb l'article de P. Riutort i desitgem ben de cor que els amics valencians sumin forces per a la construcció d'una Església ben arrelada en el poble.

4. LECTURA presenta una bona obra de Pastoral pre-matrimonial (article de Mn. Josep Boix), i OBRADOR recull la celebració de «Recepció dels Sants olis» tal com es va fer l'any passat a la parròquia del St. Esperit de Terrassa (text de Mn. Xavier Aròztegui). Finalment, 4 VENTS ofereix la crònica dels bisbats de Girona, Mallorca, Tarragona, Urgell i Vic.

És hora de posar el punt final a aquestes ratlles de presentació, avui, dia 27 de març, dimarts de la quarta setmana de Quaresma. Cordialment, a tots, Bona Pasqual!

J. T.

PÒRTIC

RENOVACIÓ EPISCOPAL

En pocs dies de diferència han tingut lloc els nomenaments del bisbe de Solsona i de l'arquebisbe de Barcelona, que han suscitat comentaris diversos.

D'una banda, els solsonins (una gran majoria de capellans, si més no) no s'estan de manifestar la seva alegria: tenen un bisbe os dels seus ossos i carn de la seva carn, nascut com és a Navàs, i sortit del clergat solsoní.

Pel que fa a Barcelona la cosa ofereix un altre aspecte. L'any i mig llarg de la presentació de la renúncia per part del cardenal Jubany (agost 1988), els rumors, els comentaris (la majoria de vegades, pel que sembla, provinents de font no eclesiàstica) que donaven el nomenament com un fet imminent i n'indicaven la persona, havien afavorit

un desinterès general, abonat, encara, per la sensació que la designació del bisbe era objecte d'un joc d'interessos que passava per damunt del cap dels directament implicats.

Però més enllà de l'alegria dels uns, que han vist acomplert el seu desig, i de la resignació dels altres, que no saben gaire com posar-s'hi i donen temps al temps, s'imposen, aquí, unes consideracions més generals.

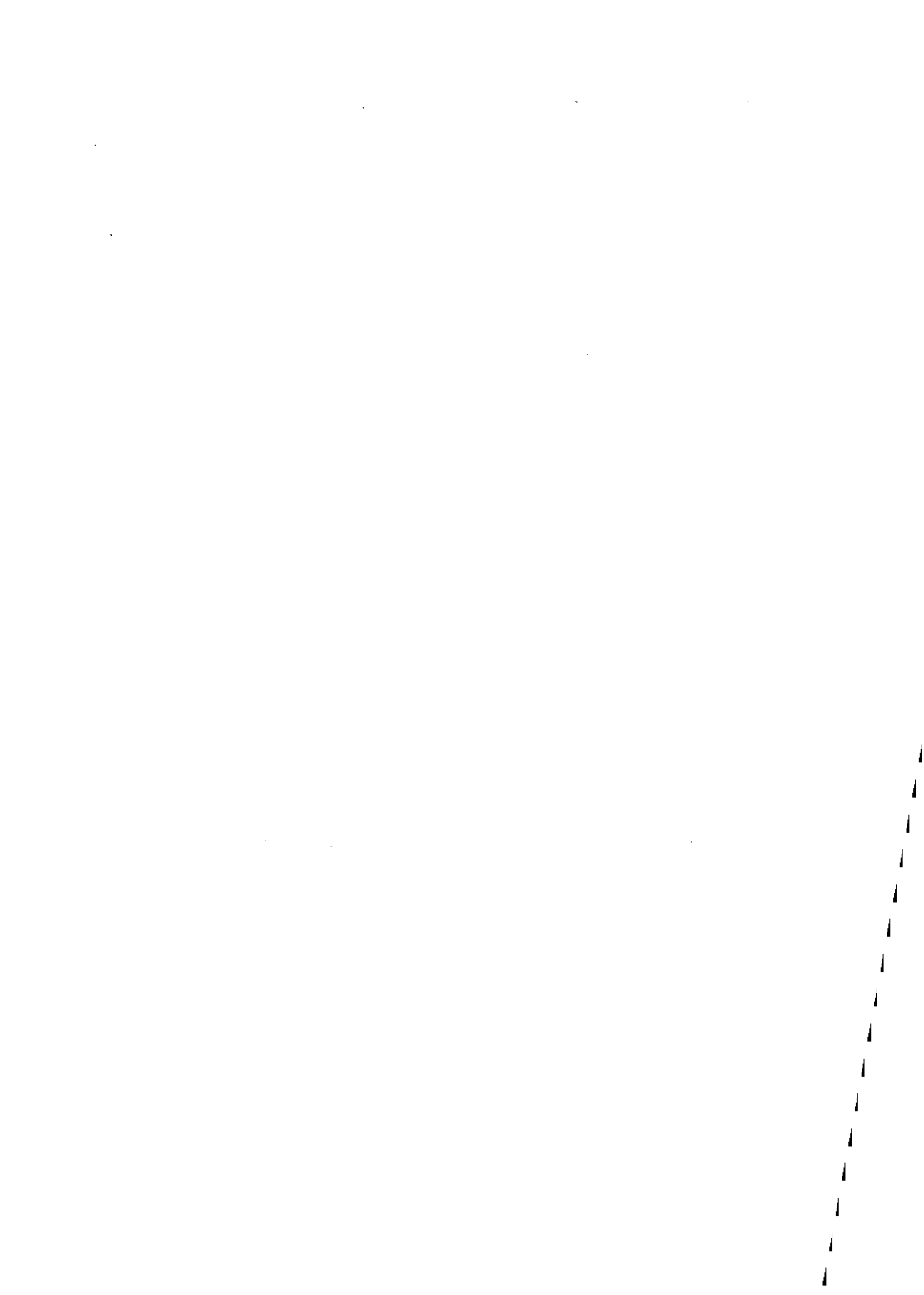
Primera, constatar que l'enviat de Déu, que és el Bisbe, arriba encara —a vint-i-cinc anys del concili Vaticà II— per unes vies molt humanes. És nomenat directament per Roma, amb una participació important del Nunci de la Sta. Seu davant el govern de Madrid, però amb exclusió total dels òrgans representatius de les diòcesis afectades: el consell del prebisteri, el consell diocesà de pastoral, el col·legi de consultors... Com si es tractés d'una mena de governador eclesiàstic, que ha de donar comptes al govern central, talment un simple delegat, i no d'un pastor que fa causa comuna amb el ramat que ha de presidir i congregar. Com si els que van a la mateixa barca no fossin els primers interessats en la persona del qui ha de dirigir-la.

Segona, constatar que aquesta manera de fer (que substreu el nomenament als seus destinataris més directes) el fa objecte de transaccions, de mercadeigs, d'influències, d'estira-i-arronses per part d'aquells cercles que tenen accés als qui —a Roma i, sobretot, a Madrid— en són els responsables. Això és més veritat com més «important» és la seu. En aquest sentit no sembla fora de lloc recordar que el Nunci està acreditat com a diplomàtic davant el govern de l'Estat, i que el secret que envolta tot el procés afavoreix els comentaris que diuen que el doctor tal és el candidat del president de la Conferència episcopal espanyola, el cardenal-arquebisbe de Madrid, al qual s'atribueix la condició d'entrant a la Nunciatura.

Tercera que, en aquest mateix ordre de consideracions, tot apareix lligat. De manera que no podem separar aquests

dos nomenaments dels dos altres que els han de seguir. El cercle encara no s'ha tancat, sinó que han quedat dues noves seus vacants. ¿Com no pensar que el moviment d'aquestes quatre peces no forma part d'un únic pla estratègic? Per això la mirada es gira ara a Menorca i a Tortosa. Quan totes les seus estiguin proveïdes tindrem prou elements per a discernir cap on s'orienta aquesta renovació episcopal i quins interessos —polítics, diplomàtics, lingüístics i tot!— en mouen els fils. Sabrem si, efectivament —com s'ha dit—, es tracta de demostrar amb fets que qual-sevol capellà de l'Estat espanyol, parli la llengua que parli, pot ser bisbe a Catalunya. Més enllà, naturalment, d'aquell «major bé de les ànimes», sempre invocat, i que, massa vegades, costa de destriar en aquesta espessa teranyina.

L'enviat de Déu, que és el bisbe, arriba, doncs, per uns camins molt humans. Massa. No podem dir que n'estiguem contents, d'aquests camins. Ni que siguin els millors. Ni tan sols que siguin un mal menor. Tanmateix és l'enviat de Déu, a Solsona i a Barcelona. El Dr. Deig retorna a casa seva de Menorca estant. El Dr. Carles deixa Tortosa i passa al cap i casal de Catalunya, com abans havia deixat València per passar a Tortosa. Benvinguts.

QÜESTIONS

PROBLEMES ENTORN DEL VOLUNTARIAT

QUIM PLA

El concepte de voluntariat, a casa nostra, ha canviat radicalment des de l'adveniment de la democràcia (oh, l'adveniment de la democràcia!, aquest «nadal» que, cada dia que passa, es manifesta més esquifit i més decebedor; «más mostrenco», tal com dirien els de la «meta»). Hem passat del voluntariat pur i dur (arriscat), al voluntariat «light» i calculador. La majoria dels voluntaris actuals es mouen plàcidament a redós del binomi: Estat (administració) «mamella» / Estat «marassa». O sigui: entre les subvencions fàcils i els llocs de treball com a funcionari d'una administració omnipresent.

En aquest context, s'estan acabant els militants i estan creixent geomètricament els assalariats al servei de l'administració.

Aquest és el problema principal del voluntariat avui, a casa nostra. I la cosa esdevé encara més greu, puix a Catalunya, per les especials

condicions polítiques que ha hagut de viure (fonamentalment: ocupació i colonització), s'havien desenvolupat una idea i una realitat (una teoria i una praxi) de voluntariat robustes, compromeses, idealistes i gratuïtes. L'excursionisme, l'esport, el folklore, el teatre, la poesia, les publicacions... han gaudit d'una extraordinària puixança mercè a uns esforços voluntaris, sovint quasi anònims, que han fet la seva tasca continuada durant anys i panys; adés sense cap reconeixement públic, adés amb entrebancs i, fins i tot, persecucions públiques. A casa nostra, per mor de fer país i de fer la punyeta a les autoritats ocupants, s'han organitzat activitats tan pintoresques com concursos de cant de grills, penyes que jugaven al truc o a la botifarra, i pastorets en els quals hom feia parlar el dimoni en castellà. A més d'activitats més serioses, com jocs florals i concursos de teatre i de novel·la en català.

I ho repeteixo: tot això ha estat possible gràcies a l'activitat (testimoni/militància) d'unes persones que han esmerçat la majoria de les seves hores lliures (de lleure) a animar aquestes accions. Jo mateix he contribuït a fundar dos centres excursionistes i tres revistes. Sense cobrar ni un duro, és clar; més aviat posant-hi diners de la meua butxaca. Naturalment que hi havia compensacions (moments) molt gratificants. Però els voluntaris d'antany no ho feien pas per això.

En aquests moments, cada dia que passa, es troben menys persones que vulguin fer gratuïtament una tasca de voluntariat i d'animació. L'administració i la societat postmoderna ens han emborderit, ens han malacostumat. Per què portar gratuïtament un grup de barri al servei d'un ideal, si l'administració ens ofereix el mateix treball amb un sou respectable? Per altra part, ha calat a fons la mentalitat que no val la pena esforçar-se en allò que no produeix un benefici econòmic immediat o a curt plaç.

Voluntariat i Església

L'Església, que sempre havia basat la seva acció evangelitzadora en aquesta idea de voluntariat gratuït, s'ha vist també sotraguejada per aquesta onada positivista i postmoderna. Cada dia té més dificultats per trobar voluntaris com els d'abans, i ha de recórrer, cada dia més, a assalariats mal pagats, per fer funcionar les estructures dels seus moviments. Fins i tot, a hores d'ara diuen que es dona un fenomen nou entre els capellans. El concepte de tasca pastoral del capellà era molt proper a aquesta idea de voluntariat d'abans: el seu testimoni / militància sobrepassava llargament les hores estrictes que havia de dedicar al ministeri per raó del càrrec. Es pressuposava que el capellà era una persona en actitud voluntària de servei les vint-i-quatre hores

del dia. Diuen que ara hi ha capellans que, quan han acabat la tasca que es desprèn del seu càrrec, desapareixen del mapa i es dediquen a la seva vida privada i a les seves afeccions. Certament que, si això és així, ha aparegut un concepte nou de capellà, que caldrà estudiar més a la menuda.

Amb això no vull fer passar pel mateix arrasador la militància voluntària del capellà i la del laic. Sempre hi ha hagut unes diferències substancials: el laic ha de fer hores de voluntariat després de la jornada laboral i de la dedicació a la família. Per posar un exemple personal: quan jo era vicari, i feia moltes reunions vespertines amb joves o amb adults, solia arribar a la reunió fresc com una rosa, mentre que els militants hi arribaven cansats i amb son. Sovint em justificava dient que m'havia de llevar d'hora per celebrar la primera missa. I era veritat. El que segurament no els deia era que podia gaudir, la majoria dels dies, d'una bona i reconfortant migdiada.

També caldria matisar la descripció del voluntariat d'abans (parlo de laics), dient que no és el mateix voluntariat el d'un jove que el d'un adult, el d'un casat que el d'un solter, el d'un home que el d'una dona. I encara caldria afegir-hi el barem de la feina o professió. En les coses de l'apostolat i l'evangelització, els capellans sempre hem estat uns professionals del voluntariat (i perdoneu la paradoxa). I potser per això, amb aquesta mística i mítica, hem abusat del voluntariat dels laics, en el sentit de fer-los dedicar a activitats que, de fet, omplien de contingut la nostra vida. Matiseu el que vulgeu, però em sembla que hi ha una mica de veritat en això que acabo de dir.

I potser també per això els capellans ens hem dedicat més a activitats (moviments) en les quals poguéssim manar. Quan han estat els laics els qui han portat realment el moviment, els qui hi han tingut el poder real..., llavors els capellans hem recelat d'aquests moviments. Però tot això ens portaria cap a una altra direcció.

Militància i gratuïtat

De fet, el problema del voluntariat, ara i aquí, es planteja molt sovint com una alternativa entre la militància i l'assalariament.

¿És això una autèntica alternativa? ¿És absolutament fiable i objectiva aquesta hipòtesi?

Si fos així, ja podríem entonar el rèquiem per a les obres que s'han de mantenir a base de militància i gratuïtat. Només podrien tenir moviments aquells que disposen de diners. És evident que l'Església, com que encara té diners, podria mantenir alguns dels seus moviments: aquells que, de retop, portarien més diners a la mateixa Església. I

d'aquells moviments que no porten diners i que, a més, ocasionen preocupacions..., l'Església se n'aniria desentenenent.

Ja he tornat a sortir de rega.

¿Hem d'abandonar el concepte de militància/voluntariat/gratuïtat?
¿Hi ha alguna altra alternativa?

Quan ens fem aquests plantejaments és que la utopia es difumina i està a punt de desaparèixer. És bo això?

Per altre costat hi ha qui diu que amb la sola militància i el voluntariat només s'aconsegueixen uns agents de pastoral mediocres. Em sembla que això és molt discutible. I, a més, em sembla que això és fruit de considerar l'Església com una empresa qualsevol. Però, deixem-ho, i mirem la part de raó que pugui tenir aquesta opinió.

Certament que amb voluntaris atrafegats i cansats no es pot exigir massa en el terreny de la professionalitat/capacitació dels agents pastorals. En aquest sentit, segurament que això demana que l'Església esmerci diners en la formació de catequistes, monitors, educadors, animadors de grup... Aquest és un punt que cal tenir molt en compte actualment, a diferència de fa vint o trenta anys, posem per cas. Però això no treu l'interrogant de si, després, cal confiar en la militància/voluntariat/gratuïtat dels qui ha format. De fet, ja hi ha moviments que es queixen perquè, quan han format voluntaris, aquests es passen a l'administració pública perquè paga més.

Ja per acabar, diré que, en el terreny de l'educació de persones, hi ha unes limitacions, que vénen donades per la manca de recursos econòmics o de mitjans en general; però també hi ha unes constants que no donen ni els diners ni la tècnica: atendre l'altre, escoltar l'altre, conèixer a fons l'altre, dedicar-se a l'altre, ajudar l'altre. En resum: estimar l'altre. I això no veig com es pot fer sense utopia/voluntariat, sense militància/gratuïtat. ¿O creieu que no té importància en el procés educatiu, de formació de persones i de cristians?

Hi ha qui diu que en aquests moments que vivim hi ha dues realitats que atrauen fortament els joves i els motiven a la militància. Són el món dels pobres (el tercer i el quart món). I ara hauríem d'afegir-hi, després del que ha passat a la majoria dels països de l'est de l'Europa, el segon món). I també els problemes que giren entorn de l'ecologia i el medi ambient. No sé per què, però em fa l'efecte que són dos problemes que afecten molt directament la dignitat de la persona humana i l'harmonia de la creació (la voluntat de Déu). Dues qüestions per fer reflexionar la nostra Església catòlica: occidental i rica.

Que tothom hi digui la seva i, sobretot, que els entesos hi diguin la seva. Jo només he volgut plantejar una colla d'interrogants, un grapat de qüestions que fa temps que em bullen al cap, o que fa temps que sento expressar a aquells que m'envolten.

ESTRUCTURACIÓ DEL VOLUNTARIAT EN UNA PARRÒQUIA

JOAQUIM M. CERVERA

El voluntariat el podem entendre, pel cap baix, de dues maneres:

— com el conjunt de persones que fan un servei gratuït en una entitat (en aquest cas, una parròquia o una diòcesi), segons els objectius globals de l'entitat (pastorals, ara), dedicant-hi una bona estona del seu temps;

— com el conjunt de persones que fan un servei específic, també gratuïtament, pels més pobres i marginats, o, com a mínim, en el terreny socio-cultural.

Aquestes concepcions no són incompatibles, i en una parròquia, la primera pot (i al meu entendre, deu) incloure la segona. Em referiré, per tant, a totes dues.

I. SERVEIS D'ACCIÓ SOCIAL

El servei als més pobres forma part d'una tradició identificadora de l'Església. A més, en el nostre primer món, paral·lelament a l'augment del benestar de les capes altes i mitjanes i a la cultura del luxe i la riquesa, està creixent un «quart món», les capes marginades precàries. Per això, les parròquies, les diòcesis, qualsevol grup cristià, no solament hauran d'organitzar un equip de persones preparades i especialitzades, continuant la tradició de Càritas, sinó que d'alguna manera tota la comunitat cristiana haurà de ser «Càritas», amb algunes persones que, com a punta de llança, orientin i executin més directament.

Si l'Església vol tenir una paraula i un gest actius, realment alliberadors i evangelitzadors i, per tant, creïbles, haurà de tenir com a prioritària l'acció vers els més pobres. Cada cristià haurà de convertir-se en un voluntari pels marginats; d'altra manera, difícilment seran atesos, i nosaltres ni transmetrem un missatge atractiu de felicitat ni trobarem Déu, el Pare que, en Jesucrist, està cridant-nos, fonamentalment, enmig dels pobres. Hem de predisposar-nos, doncs, perquè la

vida dels pobres ens impregni; sinó, no farem l'experiència religiosa d'encontre amb Déu. Totes les altres accions de l'Església (litúrgia, pregària, catequesi, guiatge...) hauran d'estar relacionades, i molt, amb aquesta.

Línies de treball

L'acció social de l'Església a cada poble, barri o nació haurà d'anar més enllà de les lloables accions fetes per Càritas durant molts anys i caminar en aquestes direccions:

— consolidar la línia actual de Càritas (de solidaritat i lluita contra la pobresa) compartint la pobresa del qui dóna amb la pobresa del qui rep, en una relació no de domini sinó d'igual a igual, i cercant les causes estructurals de la pobresa i denunciant-les. Així s'aniran superant actituds paternalistes i de pura beneficència, en la qual cosa Càritas ha anat ja més enllà que no pas altres intents que verbalment es presenten com a més socials i progressistes;

— no perdre la tradició cristiana de l'atenció urgent, personalitzada i fraternal (també maternal i paternal, si convé), que actua en el present sense esperar, amb falses il·lusions hipotètiques, aquell futur que no acaba d'arribar mai;

— ajudar-se entre els voluntaris perquè aquesta tradició cristiana conflueixi amb la més social i obrera: la lluita contra la injustícia enquistada en les institucions i les estructures, per preparar el terreny a un futur més just de la societat, tot imaginant noves alternatives i utopies engrescadores;

— sensibilitzar els mateixos pobres i les comunitats cristianes perquè els marginats no es converteixin en purs objectes de les nostres atencions sinó en els subjectes primers de les nostres comunitats. Això requereix molta dedicació per part de voluntaris i alliberats, per fer que els pobres, organitzats i associats, siguin protagonistes del seu propi alliberament i no restin esclafats per les circumstàncies o anul·lats per la resignació i no esdevinguin «vius» crònics. Sabem que no hi ha fórmules màgiques i que apuntem bastant amunt, però la llum d'Amèrica llatina, Àfrica i Àsia ens pot servir de far. En aquests continents, amb menys mitjans, ja s'està realitzant aquesta tasca: associacions de famílies en la pobresa, moviments d'alliberament, associacions d'aturats, d'alcoholitzats, de drogaaddictes, de famílies de toxicòmans, etc;

— obrir-se al poble o al barri com a comunitat cristiana. Això requereix un treball de sensibilització (a través de taules rodones o xerrades) de tots els membres en la parròquia i dels qui hi són acollits, perquè es comprometin en la tasca de construir un barri o un poble

més just, més fraternal, més a prop del Regne. Comporta també conèixer el que fan altres entitats, associacions, sindicats i partits polítics del lloc. Es podria fer amb una visita formal o informal dels cristians (a través dels responsables o de voluntaris més dedicats a un aspecte) a aquestes associacions, o mitjançant la invitació d'alguns dels seus militants perquè exposin com volen el barri o el poble, com hi treballen i què demanen de la comunitat parroquial o diocesana;

— interpel·lar el barri o el poble sense vergonya i sense por o falsa modèstia perquè sorgeixin voluntaris al servei dels més pobres (grup de barri promoció per la parròquia, grup del quart món, grup del tercer món, etc.). Caldrà que algú faci la crida i que després coordini la tasca dels qui es presentin. També és important anunciar, sense posar-se medalles, que els cristians dediquen part dels seus diners als pobres, i caldria que hi hagués més gent que també ho fes per tal de crear un «fons comú de solidaritat» al barri o al poble, gestionat per personalitats i representants d'entitats de confiança;

— intentar que la parròquia, com a col·lectiu, no sigui neutral davant l'abisme obert entre rics i pobres. No comptar solament amb cristians que ja es dediquen voluntàriament a aquesta tasca, sinó saber-hi jugar un paper també com a institució, no des de posicions de força o de poder, sinó amb un pes social específic.

En aquest servei són molt importants l'organització, la formació permanent, l'augment dels efectius i la sensibilització de la comunitat parroquial o diocesana. És recomanable la constitució a la parròquia d'un grup d'acció social de barri, o de quart món, que faci aquesta tasca amb ajuda d'algun assistent social.

Activitats possibles

A més de les activitats concretes citades de passada, poden tirar-se'n endavant moltes d'altres; per exemple:

— *servei de permanència* (relacionat amb el d'acolliment, de què parlarem més endavant), per atendre en primera instància drogaadictes o llurs familiars, transeünts, famílies pobres, dones separades, mares solteres, gent amb problemes psicològics...; després caldrà canalitzar aquests casos cap al psicòleg, l'assistent social, etc.;

— *servei d'atenció psicològica* (a nivell d'arxiprestat o de zona) multidisciplinari, amb un metge, un capellà i un psicòleg;

— *servei de formació* per a conscienciar socialment la comunitat cristiana;

— *servei o comissió de voluntariat*, per a coordinar i formar els voluntaris i donar-los feina. Entre el voluntariat es poden fer subgrups

per especificitats: atenció als avis, als malalts, a famílies desestructurades, a aturats...;

— *grup o comissió pels avis*, en contacte amb les llars d'avis, els «amics de la gent gran» o altres associacions similars i, sobretot, amb aquells avis o àvies a qui costa d'anar al casal o a la llar;

— *grup per la droga*, per fer xerrades, descobrir voluntaris, acompanyar reinserits i atendre llurs familiars;

— *grup de relació inter-entitats*, per treballar conjuntament amb l'ajuntament, entitats, esglésies..., i participar en llurs actes: manifestacions, congressos, etc.;

— *grup d'escoles*, per relacionar-se amb aquestes institucions del barri o el poble, a fi d'aconseguir voluntaris, presentar els problemes del quart món i de la recerca de treball, organitzar borses de treball, fer-hi xerrades o àudio-visuals de sensibilització i cursets de tècniques d'estudi i proporcionar monitors d'estudi per als «escolars fracassats», etc.;

— *grup d'actes públics*, per a preparar accions al carrer o festes i fer conèixer la realitat de pobresa, atur, precarietat o marginació i estimular la solidaritat (recollida de diners, nous voluntaris, contactes amb grups similars, etc.);

— *grup del tercer món*: campanyes econòmiques, sopar de la fam, descoberta de vocacions;

— *grup de fons econòmic de solidaritat*, esmentat abans.

Aquesta llista es podria anar allargant amb tal que hi hagués gent que s'anés apuntant i que s'anés creant un clima per a poder estendre aquesta solidaritat més enllà de la comunitat cristiana. Això requereix recollir (no monopolitzar) les voluntats cristianes amagades de molta gent que per diferents raons no va a missa, i aglutinar les energies generoses, gratuïtes i magnànimes de tota la ciutadania, fins i tot la no creient. Si aquestes tasques ja estan organitzades al barri o al poble, doncs que els cristians s'hi apuntin. No es tracta de qui ho comença o ho continua: l'important és que es faci.

II. SERVEIS D'ESGLÉSIA

Si estenem el concepte de voluntariat més enllà de la qüestió social, també hem de parlar de diferents serveis, que necessiten no solament algun capellà més dedicat o algun alliberat, sinó també molts voluntaris.

Servei d'acolliment

Pot incloure l'atenció al telèfon o als qui truquen a la porta per diferents motius, el despatx parroquial, la neteja, l'ordre de la sagristia, del temple i la rectoria, la permanència per a casos de marginació i pobresa, etc. Penso que aquest servei és molt important perquè per a moltes persones és el primer contacte, i fins i tot l'únic, que tenen amb la comunitat cristiana, i potser amb el missatge evangèlic i amb tot el que sona a Església, fe, religió. Un bon acolliment pot ser ja una molt bona evangelització, o bé arran de la demanda d'un sagrament, o bé d'altres demandes que d'entrada ens poden semblar banals. A part de la sensibilitat i la dedicació del capellà, pot ser força important que alguna altra persona, alliberada o semialliberada i degudament formada i remunerada, col·labori en l'acolliment. És fonamental que els cristians d'una parròquia s'ensinistrin de manera voluntària en aquest servei bàsic de la nostra tradició que moltes persones poden realitzar perfectament.

Servei de constitució i animació de grups

Aquest servei, cada cop més important, realitza la funció eclesial fonamental del guiatge i l'animació de la fe i la vida comunitària, font de l'espiritualitat i l'acció. Arreu van creixent els grups d'infants, adolescents, joves, adults i gent gran, com a mitjà clar i eficaç per fer sortir la majoria dels nostres creients de la mera pràctica religiosa ocasional i convencional, i conduir-los vers un seguiment més constant, profund, lliure i compromès. No es tracta de constituir una élite separada de la massa, sinó grups oberts, amb consciència evangelitzadora, viscuda al barri, al lloc de treball, entre els veïns, els amics, etc.

Els grups de fe són l'àmbit on ha d'emergir la vida de les persones: el que els passa, el que pensen i senten, el que pateixen i el que les alegra, per trobar-hi Déu present i actuant i agrair-li de nou la seva donació de vida. Són el lloc per deixar-te portar per ell, perquè t'emmeni a col·laborar en la construcció del seu Regne, precisament en les tasques de voluntariat social, eclesial o no, que són la base de l'autèntica evangelització i del creixement de la comunitat eucarística.

Per a aquest servei es necessiten molts voluntaris per als diferents camps: infants (moviments infantils, com el MIJAC, la catequesi o l'esplai), adolescents i joves (diria que és un camp prioritari), catequesi de confirmació, moviments JOC, JOBAC, MUEC, JARC, HORA-3 i altres, grups d'adults de revisió de vida i catequesi (caldría fer un esforç, sinó d'incorporació immediata, sí de connexió, cone-

xeiment i relació amb els moviments ACO, GOAC, professionals, matrimonis...) i grups d'avis («Vida creixent» o altres grups de fe).

Altres serveis

— *Servei de formació*: catequesi, pregària, qüestions socials i culturals;

— *Servei de pregària*. No es tracta d'una escola de pregària d'ordre formatiu, sinó de fer pregària en grups d'infants, joves, adults, gent gran, o tots plegats. Pot incloure una orientació de la pregària personal per part de mestres d'espiritualitat i anar lligat amb el servei de litúrgia;

— *Servei de litúrgia* o de celebracions. Inclou una bona preparació de les celebracions sacramentals (cants, lectures, pregàries, signes, acolliment, clima, decoració...), la comprensió a fons de les lectures i la reflexió sobre els sagraments, amb una catequesi prèvia i una atenció posterior als joves esposos, als pares dels batejats, etc.

A part de l'existència dels diversos serveis, cal que la infraestructura funcioni i que els voluntaris que els asseguren (acolliment, neteja, telèfon, trucades, economia, funcionament de l'edifici, electricitat, construcció...) ho visquin com un servei domèstic de la comunitat, sense el qual totes les altres coses podrien esfondrar-se i convertir-se en paraules.

Alliberats

Si a més de capellans no hi ha alliberats remunerats i degudament formats, tant a nivell d'altres responsabilitats —rectors, delegats de zona, arxiprestat, bisbat— com a nivell de responsabilitats més petites, però no per això menys importants, és molt difícil tirar endavant només amb voluntaris. D'aquesta manera trencarem la dialèctica secular, falsa i poc realista, entre clergat i laïcat, desclericalitzarem l'Església i entrarem en una dialèctica nova de ministeris-comunitat. Uns ministeris que poden ser voluntaris, semialliberats o alliberats del tot, i que poden fer indistintament els que actualment anomenem clergues, religiosos o laics.

III. MÉS ENLLÀ DE LA PARRÒQUIA

Al llarg de l'article m'he referit a la diòcesi i sovint als arxiprestats i a les zones. Penso que el que he dit sobre les parròquies també és vàlid per als nivells més amplis. De tota manera, sobretot a nivell diocesà i zonal (el nostre bisbat, que només compta amb vicaris episcopals, hauria de tenir pel cap baix semialliberats de zona) i en força casos a nivell arxiprestal, cal pensar en aquests serveis:

— serveis o delegacions per edats: infants, adolescents, joves, adults, avis;

— serveis o delegacions segons els medis o ambients (especialment al bisbat i a les zones, si no són socialment homogenis): obrer-popular, urbà, rural, universitari, professional, salut, ensenyament...;

— altres comissions provisionals per a tasques que cal fer en ocasions determinades;

— serveis de coordinació, de consells pastorals, de preveres, consells assessors, de direcció, etc.

Però tot això no tindria cap sentit, en el nivell territorial que sigui, si només es feia per tal de completar l'organigrama. Es tracta fonamentalment de servir, i de servir millor. Es tracta d'atendre adequadament les necessitats reals, sempre amb vista a la solidaritat amb els més pobres.

EL VOLUNTARIAT, APOSTA DE FUTUR PER AL MOVIMENT D'ESPLAI

CARLES ARMENGOL

Els monitors com a voluntaris: petita història

La història ens ensenya que, si bé abans del 1939 les colònies eren una realitat escolar portada i dirigida pels mateixos mestres, la represa després de la guerra civil va venir de la mà d'alguns capellans sensibilitzats, de joves seminaristes i de joves —sovint molt joves!— de l'acció catòlica o simplement joves «de la parròquia». Ningú no parlava de voluntariat. Els mossens feien la seva feina d'apostolat i els joves feien de monitors de la canalla pel gust de fer-ho, i tanmateix, per passar uns dies fora.

Quan les colònies —ja en la majoria dels casos sense el referent del moviment d'acció catòlica— es mostren insuficients com a mitjà de desenvolupament de projectes educatius de més volada, especialment als ulls de joves voluntariosos i un xic utòpics, neixen els centres d'esplai. Som a finals de la dècada dels 60 i en els primers anys dels 70. Encara no es parla de voluntariat.

La iniciativa dels centres d'esplai té un desenvolupament important i, tot i que hi ha molts alts i baixos, cada vegada hi ha més centres. Al capdavant d'aquestes iniciatives, hi trobem gent jove amb una forta consciència social. Entre les motivacions per fer de monitor destaquen, en aquest moment, el compromís social, la voluntat de fer país, el servei al proïsme i l'apostolat en les seves diferents fórmules. De mica en mica, però, la consciència pedagògica, la consciència d'estar realitzant una tasca tècnica que requereix unes qualitats personals i una formació, va augmentant fortament entre els joves monitors. A banda de la identitat que va assolint la pedagogia del lleure, i, magníficament potser una mica la realitat del moment, s'arriba a parlar de l'esplai com d'una forma de suplència de moltes mancances educatives en altres medis —la família i l'escola.

Som a la segona meitat de la dècada dels 70. Els centres d'esplai i els seus monitors fan la feina de franc. No hi ha afany de lucre per part del centre, ni els monitors reben cap tipus de remuneració per

la seva tasca. Però la tasca dels monitors ja no és esporàdica, com quan només es feien colònies, sinó que demana constància i ocupa cada cop més espai en el temps lliure dels joves. Cal estar cada dissabte amb el grup d'infants, però també participar en les nombrosíssimes reunions de monitors —una per setmana, pel cap baix—, cal anar a les excursions i sortides dominicals o de cap de setmana... i, si amb això no n'hi ha prou, encara cal dedicar algunes estones a fer el curs de monitors —cent hores com a mínim— i entre tots repartir-se les feines de secretaria, d'administració, de recerca de recursos i de manteniment material del centre.

En aquestes circumstàncies, i especialment en aquells centres que comencen a prolongar la seva activitat al llarg de tota la setmana a partir de l'hora de sortida de les escoles, es comença a plantejar la conveniència d'alliberar d'alguna manera els monitors que tenen una dedicació més gran a les tasques del centre. És un plantejament, però, molt minoritari en el si del conjunt del moviment d'esplai.

Els primers anys dels 80 es caracteritzen per la irrupció de les administracions públiques —dels ajuntaments molt particularment— en la gestió i l'oferta d'activitats de lleure, especialment per als períodes de vacances —colònies, casals... Per tirar endavant aquesta oferta, l'administració fa convocatòries de monitors que remunerarà pels seus serveis. No es tracta d'una professionalització en el ple sentit del terme ja que l'oferta de treball que es fa es només temporal i molt esporàdica —15, 30 o 45 dies cada estiu— i en unes condicions laborals sovint molt poc normalitzades. Aquestes ofertes no van ser, doncs, veritables experiències de professionalització d'una tasca, que per les seves característiques encara no havia anat mai a càrrec de professionals, però van servir per a una presa de consciència molt generalitzada de la condició de voluntaris per part d'aquells que continuaven fent l'activitat en el seu centre d'esplai de la parròquia, de l'escola o de qualsevol altra entitat sense esperar cap tipus de retribució ni compensació de caràcter econòmic.

Aquesta irrupció de l'administració va comportar que per desenvolupar una feina, si més no, aparentment similar (fer de monitor a les colònies d'estiu) hi havia qui cobrava alguna remuneració i hi havia —la immensa majoria dels monitors— qui no cobrava res.

És en aquest moment que es comença a parlar de voluntariat i és d'aquí que arrenca un debat ja força generalitzat sobre quines característiques —de professionalitat o de voluntariat— s'adiuen més als propòsits de l'educació en el lleure. Cal dir, però, que en aquells moments el debat s'inicia amb una certa preocupació pel futur. Hi havia la por que l'actuació de l'administració no comportés la desaparició

del teixit associatiu en el camp del lleure que, fins aleshores, havia estat l'únic protagonista en aquestes tasques.

El temps ha corregit algunes actuacions ben poc afortunades per part d'algunes administracions i ha anat situant en els seus límits l'actuació de cadascú; però en aquell moment el debat va ser malauradament una mica curt de mires i va caure en estereotips que encara avui empobreixen el debat o el situen en una perspectiva molt superficial.

La identificació de professionalització amb funcionarització i burocratització forma part de la visió apocalíptica de la professionalització que arrenca precisament d'aquests anys i d'aquestes experiències. Per altra part, el voluntariat és titllat de proposta arcaica inviable en els nous temps o de proposta infantil dels qui tenen por de créixer.

La situació avui

Avui, al 1990, la realitat de la professionalització en el món de l'educació en el lleure és, si més no quantitativament, molt migrada. L'administració va frenar, o congelar, la seva intervenció que en molts casos és nul·la quant a iniciatives estables —no només campanyes de vacances—, que són les que veritablement permetrien parlar de professionalització. Per part de les entitats d'iniciativa social o de caràcter no lucratiu, són molt poques les que han assajat camins de professionalització. En aquests casos les dificultats són moltes i gairebé sempre es troben molt lluny de ser situacions consolidades.

Les dificultats principals d'aquestes entitats són la inestabilitat i l'excessiva dependència de subvencions oficials. Aquesta inestabilitat econòmica fàcilment provoca inestabilitat laboral o situacions de precarietat que condicionen els hipotètics avantatges que la professionalització hauria de comportar. De la mateixa manera, aquesta inestabilitat pot provocar certes hipoteques per a un projecte de futur.

La viabilitat econòmica i pràctica de professionalitzar plenament entitats d'educació en el lleure, sense que perdin la seva identitat ni la seva raó de ser a causa de l'adequació a criteris comercials i empresarials, està avui en entredit. Però, darrerament, al costat de les entitats tradicionals i de l'administració han començat a operar iniciatives privades amb criteris comercials i econòmics que si bé no són obstacle per a fer una tasca pedagògica o cultural de qualitat —tampoc en són cap garantia—, sí que condicionen el seu caràcter social. Sovint aquesta dimensió social és inexistent del tot. Avui, doncs, el panorama és més complex.

Una opció des del realisme, l'exigència i l'eclesialitat: l'opció del MCEC

En la definició del que ha de ser l'educació en el lleure a casa nostra en aquest final de segle i de com cal consolidar els centres d'esplai, la qüestió de la professionalització o del voluntariat dels educadors i dels dirigents en general no és un tema menor.

El Moviment de Centres d'Esplai Cristians (MCEC) no ha fet, però, una opció excloent en aquest tema. La diversitat de centres i la diversitat de situacions i característiques diferencials que aquests aporten permet nivells de pluralitat en les respostes que cal donar als reptes que en la pràctica quotidiana es van presentant. Malgrat tot, i com a element molt proper a la mateixa identitat del MCEC, aquest sí que opta per uns dirigents, per uns monitors, animadors o educadors *militants*.

Aquesta característica de «militant» és per al MCEC prioritària i cal anteposar-la a qualsevol consideració de professionalitat o de voluntariat. Dit això, cal cercar respostes prudents, realistes i flexibles. En aquesta línia el MCEC promou una defensa del voluntariat entès com a àmplia base del que pot ser el moviment d'esplai, però sense oposar-la, o fer-la contradictòria, a una presència de suport a càrrec de professionals.

Això vol dir que la dicotomia entre professional i voluntari no implica una dicotomia entre militant i no militant. Aquesta actitud —la militància— i tot el que comporta de compromís social, d'actitud de servei, d'implicació personal en un projecte educatiu, cal que es trobi en tots els que participen d'un moviment educatiu d'identitat cristiana i de clara dimensió eclesial com ho és el MCEC.

Una altra consideració que cal fer per delimitar bé aquest debat i quins són els plantejaments del MCEC, és que tampoc no volem contraposar graus diferents de preparació, de capacitació tècnica o formació i, molt menys encara, de nivells de qualitat diferents en l'exercici de les seves funcions pel fet de tractar-se de voluntaris o de professionals en cada cas.

Així, doncs, quan parlem de voluntaris no ens referim a «afeccionats», sinó a persones amb vocació per la tasca que com a voluntaris tenen encomanada, amb preparació i responsabilitat i amb capacitat per fer ben feta la feina que els ocupa voluntàriament. Reduïm, doncs, en els nostres plantejaments, la diferència entre voluntaris i professionals a una qüestió de dedicació —d'intensitat d'aquesta dedicació, d'horari—, de permanència en aquesta dedicació, d'exclusivitat o preponderància en aquesta dedicació i de remuneració i condicions contractuals i laborals. Amb el benentès que tampoc aquí no hi ha dues

postures o fórmules antagòniques, sinó que es poden plantejar graus diversos de «dedicació/remuneració» en atenció a les característiques i necessitats de les persones implicades.

Fetes aquestes consideracions, del tot necessàries en un tema complex i a vegades carregat de prejudicis o de tòpics, podem tornar al que apuntàvem com a opció prioritària pel voluntariat.

Vigència i valors del voluntariat

Ja hem afirmat que el voluntariat no suposa, ni ha de suposar mai, un grau inferior d'intervenció en cap aspecte. Caldria afegir potser que és possible fer un discurs modern i de futur sobre la necessitat i la importància del voluntariat. Som conscients que el voluntariat no és un valor de moda en molts ambients dominats per una filosofia del triomf material. De manera interessada, la cultura dominant, de forts components individualistes i amb tendències nihilistes, difon un cert missatge negatiu respecte al voluntariat, que s'identifica com a quelcom arcaic, conformista, cosa feta a mitges.

Però la mateixa experiència confirma que el treball voluntari pot ser feina ben feta, o que actuar voluntàriament en determinats àmbits no vol dir prescindir de la reivindicació de l'atenció social necessària per a aquests sectors, sinó que suposa una reivindicació més radical i constructiva per un món millor. A més, en la perspectiva d'una nova cultura del treball i del lleure, el treball voluntari suposaria una avantguarda i un espai d'assaig d'un treball socialment necessari i directament no productiu realitzat des de l'àmbit del temps lliure més que no pas des del món laboral. Cal, doncs, aprofundir en aquest discurs que ens pot permetre una nova mirada sobre el voluntariat que connecti amb les exigències del moment present.

Cal insistir, a més, des d'una perspectiva eclesial, que el voluntariat aporta, ultra la vivència d'uns valors ben evangèlics (el compromís, el servei, el lliurament als altres, la fidelitat, la gratuïtat, l'ús dels propis talents...), una oportunitat privilegiada per desenvolupar aquesta tan reclamada presència dels cristians en el món (i en els àmbits on aquesta és més necessària!) i per exercir, per part dels laics, la seva missió apostòlica.

Malgrat tot, s'és prou conscient de les dificultats que comporta un moviment estructurat preferentment i majoritàriament sobre el voluntariat, i més encara en el cas de l'esplai, que exigeix una important dedicació per part dels monitors.

En aquest sentit, la dificultat principal és que el monitor voluntari té un cicle vital molt curt ja que l'exigència de dedicació condiciona

les seves possibilitats. Aquest és el repte prioritari que el MCEC té quant al voluntariat i cal treballar per flexibilitzar més les possibilitats de participació dels monitors i l'altre personal col·laborador en la dinàmica del centre, fent-la més assequible a persones amb diferents nivells de possibilitats o temps de dedicació. Així mateix, cal eixamplar la base social d'on provenen els monitors i col·laboradors dels centres, avui gairebé limitada als joves que han passat pel mateix centre com a infants. Un major inseriment en el medi i en la comunitat i l'obertura cap a nous sectors d'edat, poden ser mesures que ajudin a obrir noves perspectives per al voluntariat en els centres, a part de l'interès que per elles mateixes comporten.

Amb tot, no podem fer una valoració negativa del pas de molts joves per la tasca de monitor. Cada cop es reconeix més que els centres d'esplai i, en concret, els equips de monitors són veritables escoles de civisme i d'iniciativa per als joves. El cicle curt dels monitors voluntaris és un problema per al centre, però el temps que el jove ha dedicat a aquesta tasca, per poc que sigui, no haurà estat un temps perdut, sinó l'oportunitat de fer uns aprenentatges socials, en la pràctica, que fora del centre (o d'altres iniciatives de voluntariat) no hauria pogut fer.

Perspectives de futur i prioritats del MCEC

Al costat d'aquesta defensa del voluntariat, i especialment de cara al futur, cal superar aquesta oposició exclouent entre voluntariat i professionalitat. L'optimització dels recursos requereix l'actuació coordinada i complementària d'agents dels dos tipus, no formant part de dues xarxes diferenciades, sinó integrats en les mateixes entitats.

Per fer possible aquesta complementarietat, cal plantejar-se com trobar el lloc específic del voluntari i del professional en el mateix centre d'esplai. Aquesta possibilitat no ha tingut, ara per ara, el ressò ni l'extensió suficients. Poques experiències han tingut aquest sentit i algunes han estat especialment negatives pel fet d'haver generat semiprofessionals o semivoluntaris al marge de les entitats i de manera deslligada del moviment associatiu d'educació en l'esplai. Aquesta ha estat una manera molt fàcil de caure alhora en els perills i les deficiències del voluntariat i de la professionalitat.

En aquesta línia, el MCEC treballa conjuntament amb el Servei Colònies de Vacances (que és, com el mateix MCEC i l'Escola de l'Esplai, una secció de l'Institut Pere Tarrés d'Educació en l'Esplai) per canalitzar determinades ofertes de treball remunerat cap als mateixos equips de monitors dels centres d'esplai, per evitar precisament aquesta

consolidació de dues xarxes paral·leles: els professionals per un costat, els voluntaris per l'altre.

Aquesta opció d'incorporar algun professional alliberant algun membre de l'equip de monitors cal desenvolupar-la, però, amb tota prudència, especialment quan es fa a nivell d'un centre d'esplai en concret. En els processos de professionalització, fer passos enrera per un canvi de conjuntura econòmica o d'altre tipus, a més de dolorós pot resultar molt desestabilitzador per a una entitat. Qualsevol obertura a la professionalització s'ha de fer de manera molt selectiva i amb una avaluació acurada i constant dels resultats que s'obtenen.

Però tot això no és possible sense un treball previ en el camp de la consolidació dels centres d'esplai i de la seva continuïtat. Calen centres ben estructurats, arrelats en el seu medi, amb equips humans amb una mínima estabilitat i que hagin assolit determinades dimensions per començar a plantejar-se la possibilitat d'alliberar algú. Calen també uns rigorosos plantejaments econòmics que puguin avalar aquesta iniciativa i el seu futur. En aquest sentit, hi ha una manca de cultura econòmica i empresarial en els centres d'esplai i una conseqüent manca d'instruments d'avaluació i previsió de la situació econòmica del centre per prendre decisions d'abast considerable, com ara la d'alliberar algú amb suficients garanties d'èxit, si més no, a curt i a mig termini.

Per tant, i per acabar aquestes consideracions, les prioritats del MCEC per al futur més immediat i en relació amb les qüestions aquí tractades se situen en:

— la continuïtat i consolidació dels centres en tots els sentits (pedagògicament, eclesialment, com a equips humans, econòmicament i quant a la gestió, infraestructuralment, a nivell de relacions i d'imatge...);

— l'obertura vers nous sectors d'edat (especialment consolidant i estenent experiències reeixides en el camp dels adolescents i dels joves i incorporant els pares, no tant en la seva condició de pares, sinó com a adults que poden tenir un espai específic en el centre), que entre altres virtualitats permetria eixamplar la seva base social;

— una major presència en el medi social, cultural i comunitari més proper, una major interrelació amb altres iniciatives de caràcter social, cultural i educatiu, una major sensibilitat per les noves demandes socials que es puguin anar formulant i una major capacitat de resposta i d'innovació;

— una renovació —i flexibilització, si cal— de les propostes de treball voluntari i una expansió d'aquestes entre tots els sectors joves, amb un discurs modern, que connecti amb les noves sensibilitats i que, donat el cas, pugui conviure i articular-se amb col·laboracions de ca-

ràcter més professional, especialment des de les estructures de suport i coordinació com és el Moviment;

— un seguiment dels processos de professionalització en l'àrea de l'esplai, evitant la creació de dues vies diferents, excloents i sense contacte, defensant la prioritat de la via associativa per al treball educatiu en l'esplai i el caràcter militant dels monitors i dels animadors i dirigents en general.

Finalment, el MCEC aspira que cada cop puguem alliberar més temps personal per esmerçar-lo en aquelles ocupacions d'interès social que més necessiten la presència personal i l'escalf humà i que mai no podran desenvolupar-se plenament des d'àmbits burocràtics. Entre aquestes tasques situem, inequívocament i plena, l'educació en l'esplai i l'animació sòcio-cultural en el seu conjunt.

CÀRITAS: UNA PRESENCIA ON FA FALTA

CARME FORÉS I MERCÈ SUÑOL

Els problemes socials que es plantegen avui són força complexos. La forma d'afrontar-los no pot ser de cap manera semblant a la de fa uns anys. Contínuament cal pasar al dia les tècniques i els mètodes per a abordar-los. El treballador social ha de descabdellar la troca complexa de la realitat urbana i rural d'aquesta nostra societat que els experts qualifiquen ja de postindustrial.

Els treballadors socials són els professionals encarregats de planificar les respostes individuals i col·lectives que aquests problemes requereixen en la seva dimensió social. Però la mateixa complexitat reclama l'aportació d'altres persones que sense ser tècnics treballin conjuntament en estreta col·laboració. Són els voluntaris.

En primer lloc, cal deixar ben clar què vol dir ser voluntari social. Tots estem d'acord quan diem que el voluntari es caracteritza per fer una tasca no retribuïda econòmicament. Ara bé, el voluntari social, a més, es caracteritza per unes motivacions de caràcter humanitari a la recerca d'una millora del benestar social de la comunitat.

Reconeixement de la tasca del voluntari

Fa uns anys els voluntaris no tenien gaire bona premsa entre els professionals del treball social. No s'estava segur que aportessin uns valors que contribuïssin al canvi de la realitat social. Fins i tot des d'uns certs àmbits públics es veia amb recel la seva intervenció.

Quan es va conèixer la tasca que els voluntaris duïen a terme a molts països europeus i com des dels governs s'esperonava aquesta experiència, aquí es va començar a mirar amb més bons ulls el seu paper en els serveis socials. Darrerament s'està potenciant un cos ampli de voluntaris per col·laborar en projectes d'iniciativa pública.

Aquest reconeixement no ha estat gratuït. El voluntari se l'ha guanyat dia a dia amb el seu treball responsable i ben fet. Això no vol dir que no li hagi costat trobar el seu espai dins el camp social i assolir una bona coordinació amb els tècnics. Ha calgut que els professionals socials s'adonessin que l'aportació del voluntari tenia una projecció altament solidària i perfectament compatible amb l'acció del tècnic.

Càritas i els voluntaris

L'Església, a través dels seus moviments o de les comunitats parroquials, ha aprofundit el compromís cristià i això ha generat un cabal de generositat que té una de les seves expressions en el voluntariat social. És fàcil trobar a la majoria de parròquies nuclis de persones que fan una tasca voluntària, sovint callada i anònima, als barris i pobles; tasca no sempre compresa i reconeguda, Fóra interessant que algú fes un dia una aproximació a la història d'aquest corrent de voluntariat nascut a l'ombra d'uns compromisos cristians.

L'octubre de 1983 Càritas diocesana de Barcelona obria la primera escola de formació de voluntaris, com a resposta a un grup de voluntaris de parròquia que es van adonar que tenien necessitat de preparar-se per poder fer millor les tasques que els anaven sorgint.

Poc a poc, al llarg de set anys, l'escola ha anat projectant-se en les zones pastorals de la diòcesi i ha anat aprofundint els temes a partir de l'experiència dels voluntaris i de les seves necessitats.

L'Escola de Voluntaris és oberta a qualsevol persona que se sent cridada a donar part del seu temps als altres. Pretén més que res que s'aprenquin la filosofia i les motivacions bàsiques del voluntariat i que s'assumeixin les actituds i les aptituds que ha de tenir el voluntari.

L'escola ajuda a aclarir la diferència entre les motivacions del voluntari i els objectius del servei que ha de fer. Les motivacions són allò que impulsa el voluntari a sentir-se cridat a una acció, a una activitat de tipus humanitari. Allò que l'impulsa a fer alguna cosa per als altres. I aquestes motivacions són tan diverses com persones voluntàries hi ha. Generalment la que més es dona és la necessitat de solidaritzar-se amb els més necessitats, i el desig de compartir.

Els objectius del treball del voluntari de Càritas s'han d'identificar amb els objectius de la institució. L'objectiu prioritari dels voluntaris de Càritas és treballar en la tasca que la nostra institució realitza a favor dels grups i dels individus menys afavorits de la nostra societat.

Perfil del voluntari de Càritas

Pensem que els voluntaris que volen participar en l'acció social de la nostra institució han de tenir sensibilitat social, sentit de la justícia i voler treballar pel desenvolupament i la promoció de les persones; han d'identificar-se amb els objectius de l'entitat; i han de tenir capacitat per treballar en equip i amb voluntat de participació. Per això cal:

— situar-se davant la realitat amb esperit crític, sentit històric i esperança de canvi;

- creure en l'ésser humà, malgrat les limitacions de la persona que hem d'ajudar;
- no tenir prejudicis ni mesurar les situacions conflictives segons els nostres esquemes; cal descobrir la influència de la història personal i de l'entorn social en la situació de cadascú;
- treballar amb senzillesa «al costat de» i no «en el lloc de», perquè cadascú sigui l'autor de la seva pròpia història;
- saber escoltar tothom per crear una bona comunicació i perquè hom pugui experimentar la nostra proximitat;
- ser discret i defugir activitats indagatòries (a ningú no li agrada sentir-se investigat), i alhora saber crear un clima de confiança perquè les persones puguin expressar la seva situació;
- ser responsable i constant, per tal d'assegurar una continuïtat en les tasques;
- no pretendre cap tipus de benefici derivat del servei que hom presta;
- tenir una certa dosi de creativitat, entusiasme, optimisme, bon humor, il·lusió...

Una visió global de la societat

L'acció voluntària ha de tenir una visió global de la societat. Cal orientar i planificar la nostra acció cap a la transformació de la societat.

Cal també la prevenció, que suposa actuar abans que apareguin els problemes. El voluntari, en la seva acció social, ha de treballar especialment en els sectors de població d'alt risc; intentant desenvolupar un treball de prevenció. Ningú no pot treballar tot sol ni en grupets petits. És molt important el treball interdisciplinari i coordinat. La tasca del voluntari és complementària de la del treballador social, això, però, no vol dir que un sigui més important que l'altre.

El professional no pot dedicar tot el seu temps a una sola persona perquè ha de fer molts altres serveis. Allà on no arriba el professional pot arribar-hi el voluntari —afecte, temps, amistat, companyia...

Per fer de voluntari cal un compromís seriós i una disponibilitat de temps, molt o poc, però d'una manera estable. Insistim en l'aspecte de l'estabilitat del voluntari ja que s'incorpora a un pla de treball social en el qual té una funció específica. Això no vol dir que si les circumstàncies de la seva situació personal canvien no pugui deixar-ho.

Àmbits d'actuació i projecció del voluntari

Els àmbits en els quals el voluntari de Càritas pot actuar són: la gent gran, els infants, tasques organitzatives, tant en la projecció individual —suport a la persona— com en la col·lectiva —grups de vacances, ensenyament de manualitats, esplais infantils, colònies, reforç escolar, etc.

El voluntari no ha de fer la feina del professional, perquè no és la seva. Per això, tots els programes de Càritas amb participació de voluntaris tenen en compte l'aportació que el voluntari pot fer i la seva dimensió. D'aquesta manera s'afavoreix la relació i la bona coordinació entre professionals i voluntaris sense interferències significatives.

La motivació és bàsica per al bon resultat de la tasca del voluntari. Càritas en té una cura especial, perquè l'experiència ens ha ensenyat que el voluntari necessita sentir-se integrat en un context ampli i formant part d'un conjunt. Per això hem posat en marxa un Servei de Voluntaris que acull i orienta tot el cabal de solidaritat i generositat de tantes persones que vénen a oferir-se i hi dóna suport. Tot, amb el desig que el voluntari pugui fer la seva tasca sense defalliment i trobant en cada moment el cop de mà que pugui necessitar.

El voluntari, però, també té una missió prop dels professionals i del Servei; per un cantó, detecta necessitats i veu l'oportunitat d'una acció, i per l'altre, espera el professional en la conveniència de dur a terme nous projectes.

A més la cooperació del voluntari no és sempre forçosament directa. Hi ha també una cooperació indirecta, amb un camp força extens, especialment en les organitzacions d'iniciativa social i ciutadanes. El suport que una persona amb experiència pot oferir en tasques de responsabilitat directiva (consells assessors, orientació econòmica, tresoreria...) és força important. En associacions ciutadanes també té un paper destacat, per exemple: en la denúncia organitzada d'allò que cal millorar en la societat, en la dinamització de grups del barri, de caire reivindicatiu o de conscienciació ciutadana, en les associacions de consumidors o d'usuaris de la sanitat, en organitzacions esportives, etc.

Tal com hem vist, la complexitat de la situació social avui dia fa necessària la presència de professionals ben preparats per a dur a terme amb eficàcia els plans de treball projectats, però cada vegada es fa més palesa la necessitat d'una xarxa de voluntaris motivats que col·laborin en aquestes accions.

Aquest és, ara per ara, un nou repte a curt termini.

MOVIBAIX

C. BARBA, J. BATLLE I R. BATLLE

Se'ns demana la nostra reflexió sobre el voluntariat en el camp de l'esplai a partir de l'experiència del MOVIBAIX. Es concreta aquesta demanda fent referència explícita a la combinació entre el treball voluntari i professional al servei d'un projecte educatiu i social com és el nostre.

El que segueix a continuació és, per tant, la reflexió sobre una realitat concreta i també la reflexió que, des d'ella, fem sobre el voluntariat. Més enllà, doncs, de les generalitzacions, voldríem aportar la nostra experiència com un element més de reflexió sobre un aspecte de la vida social que creiem del tot necessari en una societat si la solidaritat ha de presidir les relacions entre les persones i els grups socials.

EL MOVIBAIX

El MOVIBAIX és un moviment educatiu i social que treballa en el camp de l'educació en el temps lliure dels nens i els joves del Baix Llobregat. Agrupa més de 35 entitats, centres d'esplai en la seva majoria, de 13 pobles i ciutats de l'Hospitalet i el Baix Llobregat. La seva activitat arriba a uns 6.000 nens i joves de 4 a 18 anys i és duta a terme per 650 monitors.

Aquestes entitats són associacions sense afany de lucre que es van agrupar, ara fa sis anys, per constituir el MOVIBAIX. N'hi ha de més grans i de més petites; algunes funcionen només els caps de setmana i els períodes de vacances i d'altres realitzen també la seva tasca el dies de cada dia quan els nens surten de l'escola; unes es basen exclusivament en el treball voluntari dels seus monitors, d'altres, en canvi, combinen la tasca voluntària i la professional. Totes elles, però, tenen en comú una vocació de treball a la comarca del Baix Llobregat, comparteixen una mateixa manera d'entendre la societat, uns mateixos valors educatius i la convicció que la tasca educativa en el temps lliure és del tot important per a l'aprenentatge de la vida social des d'una perspectiva solidària. I realitzen el seu treball a partir d'una institució, el centre d'esplai, que esdevé un punt de referència personal i col·lectiu pels nens i els joves, que vol consolidar-se amb infraestruc-

tura pròpia, que educa integralment i que engloba totes aquelles activitats que són útils per a la integració dels infants en la vida social.

Un aspecte a destacar de la nostra experiència, que ha estat pionera en el camp de l'esplai, és precisament el funcionament diari dels centres i la seva progressiva professionalització. En un medi castigat i mancat de molts recursos bàsics, molts centres d'esplai van entendre en el seu moment les limitacions que tenia la seva tasca quan únicament es desenvolupava els dissabtes a la tarda. Aquesta convicció va fer que ampliessin el seu treball als dies laborables i, en conseqüència, que incorporessin el treball professional en el seu projecte.

Es tracta, doncs, d'entitats i associacions que han optat, a partir del seu propi desenvolupament, per la combinació del treball professional i voluntari al servei d'un projecte col·lectiu.

És a partir de tot el que hem dit fins aquí que fem la nostra reflexió.

El voluntariat està de moda

Assistim en el darrer període a un nou fenomen: el voluntariat està de moda.

De fet de voluntariat n'ha existit sempre. Hi ha nombroses experiències en el nostre país que han aglutinat voluntariat i que s'han desenvolupat sobre la base d'opcions altruistes i de servei. Sovint, però aquesta tasca no ha estat reconeguda socialment. Podem afirmar fins i tot que en la dècada dels vuitanta el treball voluntari ha estat minusvalorat per uns, ridiculitzat per altres i menyspreat per la majoria: en una època on el lucre, l'individualisme i l'èxit personal han esdevingut valors dominants, les opcions voluntàries, altruistes o de servei es qualificaven d'ingènues, idealistes o simplement anacròniques. Fer quelcom de forma desinteressada era «fer el primo»...

Avui, però, el voluntariat està de moda. Iniciatives recolzades des de l'administració, com «els voluntaris olímpics» o «els voluntaris de la Creu Roja», per citar-ne dues de les més importants, en són una expressió, i més enllà de la valoració que es pugui fer d'ambdues iniciatives, el cert és que els mitjans de comunicació i la societat en general se n'han fet un ressò destacable. Des del món associatiu en el sentit més ampli, que ha estat aglutinant històricament de voluntariat, sovint no reconegut, hem de veure amb bons ulls aquest fet i, més enllà de les valoracions que en puguem fer, no hem d'adoptar actituds defensives. Benvinguda, doncs, la moda del voluntariat!

La renovació del moviment associatiu no lucratiu i del moviment d'esplai

Al nostre entendre, per ressituar el paper del voluntariat i la seva combinació amb el treball professional des del camp associatiu, cal analitzar els canvis que s'estan produint en el món associatiu al nostre país a partir de la nova situació democràtica. En podem destacar quatre de més importants:

1. *Del caràcter resistencial a la iniciativa.* La situació política del franquisme donava un caràcter resistencial a moltes de les associacions del nostre país. La nova situació democràtica ha posat de manifest la necessitat d'un nou estil de funcionament més basat en la iniciativa i en la identitat específica.

2. *De la precarietat a la dotació de mitjans.* El treball en la precarietat havia estat una constant (moltes vegades un element definitori) de moltes associacions. Avui, en canvi, cada vegada és més clara la necessitat de dotació de mitjans per a fer efectiva la seva tasca.

3. *Del tancament a l'obertura i la presència en la societat.* La dinàmica de moltes associacions, precisament pel seu caràcter resistencial i de precarietat, havia estat de tancament i de poca presència a la societat. Avui, les associacions amb futur són aquelles que han estat capaces d'obrir-se i d'establir mecanismes per estar més presents en la societat.

4. *De l'enfrontament al treball conjunt amb l'administració.* El divorci que hi havia en l'anterior règim entre Estat i societat tenia com a conseqüència una relació d'enfrontament entre les associacions i l'administració. La nova situació democràtica ha ressituat el paper d'ambdues parts i requereix el treball conjunt i la definició d'objectius comuns sobre la base del respecte i el reconeixement recíprocs.

El moviment associatiu es troba, doncs, en un moment de profunda renovació, marcada per la necessària adaptació a la situació democràtica i per la necessitat de vertebrar-se en la societat del futur proper, que experimentarà canvis substancials de funcionament.

Una de les conseqüències que deriven dels quatre factors de canvis esmentats és la necessitat d'estructurar els recursos humans per a dur a terme la tasca associativa que lògicament també s'està ressituant sobre unes noves bases. La combinació adequada de professionalitat i voluntariat és probablement una de les claus que han de possibilitar l'estructuració d'un teixit associatiu que ha de contribuir a vertebrar la nostra societat i a madurar la democràcia i la participació en la vida social.

Aquesta afirmació té una concreció especial en el camp de l'esplai i de l'educació en el lleure. Hem assistit els darrers anys a una dialèc-

tica entre professionalitat i voluntariat, que no sempre ha trobat la síntesi adequada. Sovint, les passes de professionalització que alguns han fet per millorar i fer més eficaç la tasca s'han viscut com un atemptat a l'essència de l'associació i del seu objectiu social. No sempre ha dominat la racionalitat i de vegades han prevalgut resistències que tenien més a veure amb un model del passat que amb criteris de disseny de futur.

Un model mixt de professionals i voluntaris

La nostra pràctica ens diu que les associacions sense finalitat lucrativa que han estat capaces de fer passes de professionalitat són les que estan en millors condicions per poder desenvolupar la seva tasca en tant que associació i, per altra banda, d'aglutinar voluntariat en el seu projecte de participació social.

1. *L'aportació de la professionalitat.* En la nostra experiència, la incorporació de professionals ha contribuït a:

- donar continuïtat i estabilitat a associacions basades exclusivament en opcions voluntàries i sotmeses, per tant, a crisis cícliques que fins i tot posaven en perill la seva existència;

- donar coherència a la tasca realitzada, sovint inconnexa o desigual en funció de les possibilitats de dedicació i de canvis en el voluntariat;

- garantir un treball més rigorós i una feina més ben feta tant per l'increment de dedicació com per la formació dels professionals;

- generar recursos econòmics per a garantir el finançament, element determinant de la pervivència de l'associació en la majoria de casos;

- ampliar i millorar el resultat de la tasca de l'associació;

- aglutinar voluntariat, aprofitar-ne el potencial i organitzar-lo. El bon professional és aquell que crea i genera voluntaris entorn d'un projecte col·lectiu.

2. *L'aportació del voluntariat.* El voluntariat és un component essencial de les associacions no lucratives, perquè:

- garanteix la pervivència de les idees i la filosofia que orienten i justifiquen l'associació;

- expressa la voluntat altruista, de servei, de l'associació i canalitza la motivació de moltes persones que volen fer un servei a la societat en un camp específic;

- vehicula la participació social en un espai intermedi entre l'individu i la societat;

- Possibilita, especialment entre els joves, la inserció social i l'edu-

cació cívica, cosa que no sempre es troba en el camp laboral o en la formació acadèmica.

3. *La relació entre professionals i voluntaris.* Un model mixt genera una nova situació que millora de manera substancial la vida associativa i específicament la participació i la tasca del voluntariat. Però genera també problemes nous, de relació i situació de professionals i voluntaris, que convé abordar amb un esperit innovador i constructiu. I que mai no han de servir d'argument per a tornar a models passats, sinó d'estímul per a desenvolupar amb més força la vida associativa i el creixement de les opcions voluntàries. La participació dels voluntaris en la vida associativa, els instruments de control dels professionals, l'organització del voluntariat, els diferents nivells de presa de decisions, són algunes de les qüestions que les associacions que han emprès aquest camí ja s'han hagut de plantejar i per a les quals han hagut de cercar les solucions més adients.

Alguns reptes de futur

Acabem la nostra exposició amb la indicació de tres punts que, al nostre entendre, haurien de marcar pautes de futur per a donar força al voluntariat com a opció personal i col·lectiva.

1. La maduració de la democràcia i de la vida social del nostre país passa necessàriament, entre altres coses, per la progressiva constitució d'un associacionisme fort, estructurat i reconegut amb capacitat d'incidència i presència en la societat.

2. La reestructuració del treball fa que el temps lliure tingui, quantitativament i qualitativament, una importància creixent. Enfront d'una concepció individualista i consumista convé edificar una concepció del temps lliure com un espai d'utilitat i participació social capaç de crear i generar dinàmiques de solidaritat en les relacions humanes.

3. Sense menystenir iniciatives de l'Estat, la vida associativa apareix com la millor garantia per aglutinar el voluntariat: no només garanteix la participació gratuïta en un projecte col·lectiu sinó que està en millors condicions per a fer possibles el protagonisme i la participació activa.

CATEQUESI I VOLUNTARIAT

M. TERESA LLACH

Ras i curt: sense voluntariat avui no hi hauria catequesi. Aquesta afirmació es pot matisar tant com es vulgui i calgui, però sense perdre de vista aquesta realitat que, de tan òbvia, quasi no considerem.

Passats els temps en què anar a doctrina era arrencar-se als bancs de l'església davant del senyor rector, arribaren aquells en què «fer ressonar la fe» com un eco immens va anar fent escampadissa entre batejats de tarannà i condició diversos, que, havent, recollit el *so* gratuïtament, gratuïtament el volgueren multiplicar. I ara ja és com una coral immensa. Vet aquí la grandesa de la catequesi. En aquesta coral, hi caben totes les veus: blanques i greus, baixos i tenors, contralts i sopranos, encara que algunes no arribin a les notes altes que d'altres desafinin o no vocalitzin o vulguin fer un «solo» que la partitura no reclama. Vet aquí la tragèdia de la catequesi. En tot cas, el que mai no es podrà dir és que «músic pagat fa mal so», senzillament perquè aquí el músic no és pagat. L'acció de la catequesi és voluntària: és l'acció de la bona voluntat o, si voleu, de la voluntat bona.

Aquí no diré, perquè no és el lloc ni l'oportunitat per dir-ho, que no n'hi ha prou amb bones voluntats; que la pastoral catequètica té uns objectius, uns agents, uns destinataris i una metodologia; que requereix una especificitat, una experiència, una competència, un «saber fer»; que necessita tot això i que l'Esperit hi posi la resta (que és quasi tot). No ho volia dir, però ja ho he dit. No ho explicaré.

Sense voler inclinar la balança del cantó de les flors i violes, sí que m'escau, perquè crec que per aquí va la demanda, fer palesa la presència (diria més, el teixit, l'entramat constitutiu) del voluntariat en la catequesi.

Encara no fa quatre dies, a les «XXIII Jornadas nacionales de catequesis» per a delegats diocesans i interdiocesans, amb el tema «La dimensió missionera en la formació del catequista», em sentia com estrebada a banda i banda, entre la utopia del que voldríem i la realitat del que tenim o podem. I no cal anar a Madrid per fer aquesta experiència; no m'afectava un llenguatge més ampul·lós, més escaient potser d'aquells verals; també aquí amb la nostra parla més cenyida hem anat definint les exigències d'una formació de catequistes com cal. I és que allò «d'ensenyar doctrina» avui vol dir, faves comptades:

sessió de catequesi (sovint setmanal), reunió per a preparar la sessió amb altres catequistes, trobades de caire celebratiu amb altres grups, accions de caràcter solidari, relació amb els pares (si es tracta de catequesi d'infants), jornades i cursets, escola de catequistes i, per arrodonir-ho, Escola d'Estiu, i per als qui més endins ho porten, passar la realitat pel sedàs de la catequesi, que això no té horari. Tant se val que es tracti de l'hora d'anar al mercat a buscar una fruita vistosa corcada per dins (element de suport de la paraula) com de llegir el diari, amb les tisores a la mà, per sacsejar el grup amb una notícia del tercer o del quart món. Posem-hi tot l'estira i arronsa que vulguem, però és veritat certa i demostrada que hi ha molts catequistes que no es queden sota mínims.

I ara una constatació més ençà o més enllà de la capacitació dels catequistes. Es pot dir que s'ha assolit una sensibilitat: el catequista en primer lloc sent i sap que li cal informació i això demana temps concret, la voluntat de donar temps, i molt millor si és a llarga durada.

Vull posar els ulls en aquests catequistes, els de llarga durada, estables però no estàtics. Hi ha una tipologia variada de voluntariat. Els qui ara citaré, els conec, i darrera d'ells hi ha una corrua semblant:

— una dona, que treballa amb deficients mentals tot el dia. Més tard l'espera la tasca domèstica (mare i dos germans) i viu lliure i joiosa;

— una dona casada, amb cinc fills, que se la campen però viuen a casa. S'ha guanyat el marit que és aparellador, per la causa i «planifiquen» les setmanes de l'advent per a tota la parròquia;

— una noia, estudiant a Barcelona, que deixa de guanyar un sou de cangur per portar el grup de galifardeus el divendres al vespre, al seu poble;

— una vídua, que frega vidres d'oficines, assisteix a l'Escola Bàsica de la zona de nou a onze de la nit (no hi pesa figues!) i explica ingènuament que no es fica al llit sense una dosi de Bíblia;

— una dona, religiosa i educadora, que porta mainada tot el dia (tutoria, classes, avaluacions), i viu la vida comunitària i la pregària.

Direu: «només hi ha dones». Però, expliquem la realitat o no? Continuo amb proporcionalitat a ull:

— un matrimoni benestant, que podria fer escapades turístiques. Però la catequesi d'adults, donar un cop de mà d'igual a igual en convivències i jornades... són un creuer que no figura a cap agència;

— un matrimoni, amb una economia justa, que no té gran cosa, però que dóna temps a la catequesi;

— un noi impressor, envoltat de papers i comandes. S'ho ha après bé això de la Paraula de Déu impresa al cor i amb conseqüències per a ell i per a altri;

— un noi que tanca la botigueta del pare a les vuit i llestos. Però

encara no! Se'n va per les seves. Les seves: dos cops per setmana, i algun cop més que calgui, al servei de la colla, que bo i confirmats, i justament per això, han d'aprendre a no dimitir;

— un home pagès. A jòc gallines i tractor, de grans de blat, de cels rogens i d'altres agricultures evangèliques en conta un niu a la mainada amb una hermenèutica que fa olor de terra ben regada.

M'adono que no he respectat la proporcionalitat home-dona, però les individualitats esmentades són reals. No les esborro.

Bé, ja n'hi haurà prou. La vida és ben viva. Voluntariat i catequesi: un munt de temps a fons perdut... o guanyat.

MIJAC

JOSÉ LUIS GONZALVO

La disponibilitat, o voluntariat, al MIJAC (Moviment Infantil d'Acció Catòlica) parteix de la voluntat dels animadors de viure en plenitud la nostra opció per seguir Jesús, de deixar-ho tot i seguir-lo.

Els animadors del moviment anem assumint que l'evangelització del món infantil és una obra en què tots estem compromesos, i que el MIJAC, com a moviment evangelitzador i educatiu, serà com cada u de nosaltres el fem.

Hem vist el MIJAC com una forma de seguir Crist, en el servei als nens. Diàriament veiem com aquests nens descobreixen la seva realitat i la transformen des dels valors de l'Evangeli, i hi impliquen altres nens del barri, de l'escola, de la colla... Nosaltres concretem la nostra opció pel món infantil en la tasca d'acompanyament d'aquests grups, a la qual dediquem gran part de la nostra vida. Uns animadors de grup ho expressaven així:

«Vaig anar descobrint el món dels nens i la marginació en què viuen. Al principi ho vivia com una exigència: deixar comoditats, sortir de mi mateixa, optar pels més pobres, viure més problemes, dedicar-hi temps... Però vaig anar constatant que això em feia feliç i que ja no podia viure d'una altra manera».

«El més important ha estat la tasca amb els nens, els quals m'han ensenyat moltes coses i m'han educat, i amb els quals he viscut moments importants en què l'amistat, el compartir, la senzillesa, el compromís, els disgustos, les males estones i les altres coses que es viuen als grups et van fent més persona, més humana i més evangèlica».

I és que, un cop has descobert l'Evangeli i has fet una opció pels pobres, ja no té sentit viure per a si mateix. El «privat» (temps, família, diners, estudis, treball...) ha desaparegut en part, i el que compta és allò que serveix per a la comunitat.

D'altra banda, el qui va amb mesquineses no val per al Regne de Déu i, per tant, tampoc per a un moviment que vol fer present aquest Regne: «Acabo de comprar un camp i em veig obligat a anar-lo a veure. Accepta, si et plau, la meua excusa... Acabo de comprar cinc parelles de bous i me'n vaig a provar-los. Accepta la meua excusa... M'acabo de casar. Per això m'és impossible de venir» (Lc 14, 18-20).

El nostre voluntariat de vegades es concreta en la renúncia a petits

hobys, però en altres ocasions suposa replantejar-se la professió, el temps lliure, l'economia, els estudis, la vida de família i el seu sentit...

Aparcar els teus projectes i estar al servei dels altres no es pot fer amb mal humor o tristesa, car això significaria que no s'ha descobert la perla fina de l'Evangeli, i, en conseqüència, no es pot evangelitzar. Amb tot, la renúncia no deixa de ser renúncia i esforç. Això, però, no és res comparat amb el fet de viure pels altres i amb els altres. Hem de fer, doncs, el nostre lliurament ple d'il·lusió i deixant de banda els petits lligams.

Això no s'improvisa sinó que es va conquerint poc a poc, tot compartint la tasca evangelitzadora amb els companys, al centre, a la zona, a la diòcesi i al moviment, i descobrint aquells signes entre els animadors i els nens, que ens demostren que el camí no és fàcil però és el que dóna sentit a la vida i a la Humanitat.

ESPIRITUALITAT DEL VOLUNTARI

PERE BORRÀS

Qui és el voluntari

Entenem per voluntari aquell que dedica una part del seu temps a fer un servei gratuït i desinteressat a la comunitat, individualment o en grup. El terme *comunitat* l'entendem en un sentit ampli: barri, poble, ciutat, país, tercer món, Església... Les tasques poden ser d'animació o de suport, a través d'hospitals, esplais, llars d'ancians, centres d'acollida de transeünts, centres cívics, catequesi, etc., i les plataformes poden ser entitats cíviques o d'Església. Aquells serveis que fan referència a la promoció social, els anomenarem «voluntariat social» i els de formació cristiana intra-ecclesial, «voluntariat pastoral».

Tots dos voluntariats, el social i el pastoral, se senten cridats a fer una tasca desinteressada al servei d'uns valors de solidaritat, justícia i gratuïtat que brollen d'aquell Regne que Jesús de Natzaret va començar a través d'una vida lliurada al Pare i als homes.

«Voluntaris» en un món «obligatori»...

En la nostra societat europea de lliure mercat i lliure expressió, les relacions humanes estan, de fet, molt marcades per un sentit mercantilista de la vida: «jo et dono perquè tu em donis». Tot queda, molt sovint, homologat pel preu i les coses valen més pel seu cost que no tant pel que són. Així es va tancant un cercle de dependències i determinismes que condicionen els actes humans. Tot això provoca en la pràctica una reducció progressiva dels espais de decisió real: quantes vegades diem que els governs estan molt limitats per les decisions de les empreses multinacionals, o que els nostres universitaris no trobaran un lloc de treball després dels estudis! D'aquesta manera es van imposant una filosofia i una moral sempre antigues i sempre noves: la moral de l'egoisme que provoca dependència. Estem davant una societat que exalta la llibertat com a gran valor, i en la pràctica resulta determinant perquè és interessada.

El voluntari està vinculat a l'experiència de gratuïtat. Fa les coses «perquè em dóna la real gana». Dóna gratuïtament perquè vol, i no

per paternalisme o per revenja davant una societat mercantilista; dóna perquè sent una crida interior que el condueix a omplir un buit de llibertat, de poesia i de vigoria en la nostra societat i no vol conformar-se al «conformisme» ambient. El voluntari és aquell que en algun moment de la seva vida diu interiorment: Prou! Vull fer coses útils pels altres.

...i així signes d'un Déu gratuït

Recordant un llibre de José María González Ruiz, «Déu és gratuït però no superflu», podem dir que la tasca del voluntari és gratuïta però no supèrflua, perquè recull unes inquietuds de llibertat i de solidaritat que la societat sembla que vulgui substituir per determinisme i individualisme.

L'Esperit del Senyor és gratuït. Ve sobre els apòstols, «tot d'una com una ventada impetuosa i omple tota la casa» (Ac 2,2). No és conseqüència de cap lògica comercial, sinó de la gratuïtat d'un Déu que estima perquè vol i per això surt a l'encontre de l'home. Aquesta estimació no està sotmesa a la llei (Rm 4,25), ni al temor (1Jn 4,18), ni als determinismes naturals o socials (Rm 8,37-39). El que és conseqüència «lògica» de la gratuïtat de Déu és Jesús de Natzaret, que proclamà la Bona Notícia, tot dient que el temps de la llibertat ja havia arribat (Lc 4,18). I la seva vida va consistir a seguir fins a les darreres conseqüències l'única cosa que donava sentit ple a la vida: fer la voluntat del Pare que és de tots, proper i íntim: (abba) (Mc 14,36). I seguir aquest camí, únic criteri d'acció, és establir el regnat d'un Déu de justícia d'amor i de pau.

Per això ser voluntari vol dir entrar en comunió amb l'únic Senyor, camí, veritat i vida (Jn 14,16), sentir-se cridat gratuïtament per a estar amb ell i ser enviat per ell (Mc 3,13-14). Ser voluntari amb Jesús voluntari vol dir exercir la llibertat, és a dir, optar. I així trencar el cercle viciós del «et dono perquè em donis» i entrar en una nova dimensió: «fa més feliç donar que rebre» (Ac 20,35).

«Solidaris» en un món «insolidari»...

Una altra característica de les nostres societats és l'exclusió d'aquells qui tenen poques possibilitats reals d'integrar-se en el teixit social per manca de treball, d'habitatge digne, d'un nivell cultural mínim, etc. Això produeix una societat dual, en la qual es van consolidant unes classes mitjanes i benestants i alhora unes bosses de pobresa i margi-

nació cada cop més escandaloses. Si mirem aquesta realitat a nivell internacional parlem de la diferència Nord-Sud, on a tres quartes parts de la humanitat els falta l'indispensable, mentre a un terç li'n sobra. I així podem parlar d'una societat i d'un món injustament trencats. A la societat del benestar i del consum, li van bé dosis importants d'individualisme i d'insolidaritat que donin suport al sistema.

¿Què representa el voluntari en una societat trencada per l'individualisme social i la insolidaritat internacional? És algú que intenta, a través del seu servei, optar per un model social solidari entès com un treball seriós, associatiu i participatiu. No és, per tant, l'instrument d'una simple substitució de les mancances de les institucions, que aporta una mà d'obra barata, ni un moviment idealista i ingenu que fa el joc a aquells que controlen el poder social. És més aviat el promotor d'accions que inclouen l'organització, la reflexió i l'avaluació constants, per tal d'esdevenir signe d'una comunitat que opta per un model social alternatiu perquè és solidari.

El voluntari detecta les mancances profundes que hi ha en un món trencat i sap que darrera d'aquest trencament social hi ha també uns cors trencats. I tanmateix, vol acompanyar processos de solidaritat, encara que ell, d'alguna manera, se'n sent còmplice. Sap que també el seu cor i la seva pràctica són, sovint, individualistes. Però només sabent-se pecador pot començar a construir una comunitat alternativa que faci les coses diferents i, sobretot, que promogui actituds diferents.

... i així esdevenir signes d'un Déu solidari

Recordant un altre títol, diré amb Víctor Codina que cal «renéixer a la solidaritat». Aquesta és la tasca del voluntari: fer renéixer la solidaritat que la injustícia i l'individualisme no deixen surar. El voluntari, o el grup de voluntaris, seria així signe del Regnat d'un Déu solidari.

Jesús fa present, a través de la seva vida, la proximitat del Regnat de Déu com una realitat viva i creixent (Mc 1,15). Als evangelis es descriu, amb imatges festives i comunitàries (banquets, festes de noces...), com una realitat viva i petita, però que creix i es desenvolupa com una llavor (Mt 13). Pau l'anomenarà «Regne» i «Regne del Fill» (Col 1,13) i l'Apocalipsi ho expressarà amb trets poètics: «cels nous i terra nova», la nova Jerusalem que baixa engalanada com una núvia, un lloc on no hi ha llàgrimes, ni plors, ni crits (Ap 21). Aquest projecte de fraternitat universal (els dimonis són expulsats, els malalts guarits, els pecadors i marginats acollits...) es desenvolupa a través de la his-

tòria, conduïda per l'Esperit de Jesús, vers la maduració total. I aquesta maduració serà la victòria total sobre el mal i la mort, i Jesús lliurarà el Regne al Pare i Déu serà tot en tots (1C 15,24-28).

Aquest projecte de Déu sobre la humanitat no es fonamenta en un humanisme ètic optimista, sinó que és un do gratuït: és Déu qui ens fa germans en fer-nos fills seus en Jesús, en fer-se Ell un Déu-Pare. La tasca del voluntari és deixar-se portar per aquest mateix Esperit, donant el seu sí actiu, perquè Déu sigui realment el Pare de tots i tots siguem realment germans els uns dels altres.

Algunes actituds bàsiques del voluntari

El voluntariat no és un fenomen nou a la nostra Església. Sempre hi ha hagut persones i institucions que, amb aquest nom o amb un altre, han dedicat el seu temps totalment o parcial a fer aquests serveis. Àdhuc han nascut institucions seglars i de vida religiosa consagrades amb creativitat i generositat a donar resposta a problemes que es creien urgents (malalts, presos, infants, joves...). Ens allargariem molt si en parléssim, però no podem oblidar aquestes tradicions de la comunitat cristiana, que ha volgut prendre's seriosament les paraules de Jesús: «Vaig tenir gana i em vas donar menjar, vaig ser a la presó i em vas visitar» (Mt 25).

Tanmateix, avui es reprèn amb força el sentit de voluntariat gratuït i solidari davant els reptes de la nostra societat, que està centrada en si mateixa i oblida la presència d'un Déu voluntari i gratuït que vol intervenir i necessita gestos per a fer-se expressiu. Gestos socials i gestos pastorals. No podem separar, encara que a la pràctica sigui diferent, el servei que fa un catequista, fent revivre als qui s'adreça la persona de Jesús i el seu Regnat de justícia i de gratuïtat, del que fa un voluntari social en el camp de la marginació. Tots dos neixen d'un mateix impuls de l'Esperit de fer present la novetat del Regne. I demanem unes actituds similars. Sense pretendre ser exhaustius n'enumerarem algunes:

1. El voluntari viu la missió de l'Església, que és en el món i està al servei del món i, encara que pecadora, vol seguir les petjades de Jesús que ha vingut a servir i no a ser servit.

2. Tot cristià (i tot home de bona voluntat) ha de ser un voluntari al servei de la societat. Però és cert que alguns, els que en un determinat moment ho són d'una manera més explícita, ens recorden la necessitat de promoure la gratuïtat i la solidaritat.

Caldria que tots plegats féssim un esforç de mobilització possibilista i oferíssim maneres diverses, perquè molta gent pogués aportar

part del seu temps lliure, dels seus coneixements, aptituds (i valors humans) a tasques comunes, per tal d'anar creant una xarxa de solidaritat entorn de tantes coses. Els cristians en podríem ser promotors, perquè ja ho tenim.

3. El voluntari pot exercir el paper de profeta perquè porta en el seu cor el «cel nou i la terra nova». I així pot anunciar, a través de la seva pràctica, nous valors i denunciar, quan calgui, aquelles situacions en les quals encara regna la injustícia i que impedeixen, per tant, la manifestació de Déu. Cal que la tasca del voluntari sigui assistencial i política. És important fer veure a les institucions els seus límits i aportar línies alternatives.

4. El voluntari opta pels més pobres, perquè sap que són els preferits de Déu i veu en ells el rostre de Jesús. La seva acció no neix únicament de la generositat altruista sinó d'una mirada de fe esperançada que els petits tenen futur, encara que l'egoisme humà sovint sembla mostrar el contrari. I aquesta mirada sobre la realitat hauria de ser transparent i neta d'interessos, i així aniria manifestant la mirada de Déu que estima interpellant.

5. El voluntari intenta que el seu servei neixi de la solidaritat i no del paternalisme. Sap que el pobre no ho és per mala sort, sinó que és un empobrit per l'egoisme humà que crea unes estructures de pecat que marginen i empobreixen. I d'aquest pecat se'n sent co-responsable perquè l'experimenta diàriament en el seu cor. Però també sap que aquesta constatació no és impediment perquè intenti donar una resposta generosa a les necessitats d'altri.

6. El voluntari sap «com-padir-se» en el sentit més autèntic del mot. Vol tenir amb el que pateix un sentiment de solidaritat en el patiment i veure, des d'aquesta comunió, totes les llums petites o grans que apunten a la gran Llum.

7. El voluntari vol servir-se dels avenços de les ciències humanes: sociologia, política, psicologia, etc., i de la reflexió teològica i pastoral. I també dels coneixements que li aporta la seva formació professional i humana.

8. El treball del voluntari és un procés que comença amb un acte de generositat i que troba a curt termini moltes compensacions humanes, psicològiques i afectives. Mes a mida que va passant el temps comencen la rutina, les dificultats i els interrogants, i amb això ve la temptació de deixar-ho córrer, de tornar a casa. En aquest moment molts abandonen. Cal estar preparat, perquè és important considerar que aquesta tasca demana donació, generositat, sacrifici i renúncia. Però quan hom supera aquesta primera crisi (que mai no serà la darrera) pot començar a sentir-se veritablement voluntari.

9. El voluntari no defugirà el conflicte en què sovint es pot trobar.

A vegades naixerà de la dificultat del treball en equip, de maneres diverses de veure les coses, de diferències ideològiques o personals. D'altres vindrà de la incomprensió de la societat, de la sensació de fer el babau, l'ingenu, o d'anar contra-corrent. I també de les institucions socials, polítiques o eclesials, pel seu burocratisme, conservadorisme o miopia.

Caldrà, en qualsevol dels casos, carregar-se de bon humor evangèlic, de sentit de la realitat i, sobretot, no dramatitzar ni implicar-s'hi afectivament, sinó més aviat mirar per què i per a qui hom és voluntari.

10. El voluntari troba en el seu camí altres persones que com ell fan aquesta tasca. N'aprèn, s'enriqueix, frueix, se sent equip i comunitat. Algunes no seran creients o ho seran d'una altra manera i això li serà motiu de diàleg i de testimoniar allò que viu, amb senzillesa i amplitud de cor.

11. En moments de solitud i silenci, el voluntari pregarà el Pare de tots per la seva tasca, li donarà gràcies per tot el que va rebent, li demanarà perdó per les seves infidelitats i buscarà la força que inspire i doni qualitat al seu servei.

12. El voluntari anirà constatant que és més el que rep que no pas el que dona. Que, malgrat les dificultats que va trobant, es va enganxant en una xarxa de valors que omplen més que els que ofereix la societat del benestar i del consum. I així, perquè ha rebut molt més que no ha donat, podrà dir «fa més feliç donar que rebre» (Ac 20,35).

CELIBAT SINÒNIM DE FIDELITAT

LLUÍS BONET I ARMENGOL

A part del que hom pugui pensar sobre la conveniència del celibat opcional dels preveres, unes secularitzacions, per raó del celibat, que he patit molt de prop durant aquests darrers anys, m'han fet plantejar i viure més a fons el celibat com un compromís de fidelitat o d'amor sincer i fidel a Déu i a l'Església, i, si voleu, vist més humanament, «com a fidelitat a una paraula donada».

Si un jove —un home— conscientment, sabent el que fa, es compromet a fer un camí seriós a la vida, cal que hi sigui fidel. Per a seguir aquest camí de fidelitat, hi ha uns senyals, i cal estar atent a veure'ls i seguir-los. Un altre símbol: el joc de la fidelitat. No saber les regles ni com complir-les equival d'entrada a perdre, a fracassar.

També cal conèixer si la persona té la capacitat psicològica per assumir la vida celibatària. Tampoc no seria seriós aventurar-se al compromís de fidelitat preveient que un hom no la podrà assumir.

Una altra qüestió és com els preveres ens ajudem els uns als altres a viure amb goig la vida cèlibe, com la valorem i l'estimem. I també com el poble de Déu ens hi ajuda. Perquè segurament no n'hi ha prou que cadascú segueixi pel seu compte les regles del joc.

Les regles personals del joc

Cal ser homes de pregària, «enamorats de l'Invisible», «un sol cor i una sola ànima amb el Senyor». Viure la pregària amb aquesta mentalitat, demanant que el do rebut no sols es mantingui sinó que creixi. Una pregària que no inclogués la petició, el desig constant de ser fidel, seria incompleta. Així mateix, una pregària curulla d'acció de gràcies per aquest do rebut. Agrair-lo a Déu equival a valorar-lo profundament. La petició també ha de consistir a demanar seny, claredat, llum per a saber fer el que cal fer, superar obstacles.

Un altre element essencial en aquesta pregària és la contemplació de Jesucrist en la seva dimensió celibatària. Ell és el model complet i la font d'on brolla en l'Esperit Sant tota la fidelitat. Ell ensenya com ha de ser el tracte amb les dones (què podria dificultar el nostre camí), les quals ens ensenya a tractar com a germanes o mares. Ell és el mit-

jancer prop del Pare perquè esdevinguem «enamorats de l'Invisible». I encara serà bo tenir en compte la intercessió de santa Maria, verge, la Mare de Jesús, i l'exemple dels homes que han viscut amb goig el lliurament total a Déu del seu cor i dels seus sentiments.

El tracte amb les dones que ens envolten ha de ser tal com ja he insinuat i recomana sant Pau, «com a germanes o mares» (1 Tm 5,2). És, doncs, una familiaritat que ha d'impossibilitar d'unir-s'hi «com una sola carn» (Gn 2,24). La col·laboració no ha de significar estranyesa, però ha de ser vigilant per no «enamorar-se». En el cas que això aparegui, cal ser exigent amb un mateix i trencar les relacions innecessàries. Si la cosa anés endavant, el millor serà trencar del tot i possiblement canviar de lloc, tot i que a vegades les distàncies poden unir més. És també molt important, si arriba aquesta situació, confessar-la a una persona de seny, espiritual, sobretot un company prevere, amb tota sinceritat; dir tot el que passa sense amagar res.

No voldria fer pensar que aquesta actitud i aquesta actuació siguin misògines. Es tracta de fer el que és realista per a poder continuar endavant i complir sincerament el nostre compromís celibatari, el qual és també una gràcia de Déu per a elles, que «necessiten» l'ajut espiritual de l'home de Déu, d'aquest «enamorat de l'Invisible».

Una bona direcció (o ajut espiritual), la necessitem molt els preveres. Precisament perquè som homes que presidim constantment, la vanitat o l'orgull, la temptació del poder o del manar poden emergir fàcilment. Per això, ens cal qui ens corregeixi i ens orienti. Tal com he expressat abans, cal ser molt sincers amb aquesta persona i obrir-li el cor i el pensament de bat a bat, perquè pugui orientar degudament. L'ajut d'aquest «pare», o amic espiritual, estigueu-ne segurs, esdevindrà una paraula lluminosa i d'encoratjament en totes les situacions i especialment les més difícils.

L'ajuda mútua

Voldria completar el que he dit sobre l'ajut que ens devem els preveres, els uns als altres, i sobre el paper que hi ha de jugar la comunitat cristiana. Aquests darrers punts són com un apèndix important d'aquestes «tres regles de joc».

Em sembla que anem equivocats quan, en plantejar la qüestió del celibat, només ens quedem en la crítica de la llei i no ens comuniquem amb senzillesa com el vivim i com fem créixer en el cor i el pensament el pacte de fidelitat amb el Senyor i l'Església que un dia vàrem fer. Aquesta *comunicació fraternal* ens pot ser un gran ajut, perquè l'experiència de cadascú, n'estic segur, és molt rica.

I el paper de la comunitat? Quan es desvetlla una crisi, optem per la discreció, el silenci. Diem que és una qüestió privada, de consciència. Per tant, no es planteja públicament per respecte a la persona. Tanmateix, «tothom» també en parla a nivell privat. Per què no «assajar» un altre procediment? ¿No es va demanar el paper a unes persones abans de l'ordenació de diaca (recordem que actualment és amb el diaconat que es fa el compromís celibatari)? ¿I també abans de l'ordenació de prevere? I en la mateixa ordenació es fa públic que s'ha consultat el poble cristià. Doncs, ¿per què el poble o aquelles persones no són novament consultats i ells mateixos exhorten l'amic, el company? Anant més enllà, ara que encara està a l'ordre del dia, ¿per què no es recullen firmes per a demanar-li que no abandoni? Fou el poble que volgué l'ordenació d'Ambrós i de Paulí de Nola. No és una simple qüestió privada, la del nostre compromís. Té unes repercussions públiques i socials, i evidentment eclesials.

Però no em voldria quedar amb aquesta expressió crítica. Voldria explicitar l'acompanyament que la comunitat deu al seu prevere, també home pecador i feble, perquè es mantingui com «l'enamorat de l'Invisible», signe vivent del Crist cèlibe, lliurat del tot al Pare i a tots els homes. Moltes vegades sento aquesta frase: «és que vosaltres esteu molt sols», frase compassiva que a vegades curiosament surt de les dones. Llavors aquesta compadida solitud es vol pal·liar amb l'oferta senzilla de la pròpia llar, a l'estil de les germanes Marta i Maria (Lc 10,38-42): «vine quan vulguis, tens el plat a taula». Això, és veritat, és molt d'agrair. Però no és suficient. La lamentada solitud no s'arregla només amb menjar, amb vestits, amb la porta oberta de la casa, o sortint junts a veure un espectacle o fent una excursió. Cal compartir sobretot la fe, la paraula de Déu, sota el criteri de créixer en l'amor al Senyor — («l'estimaràs amb tot el cor, amb tota l'ànima, amb totes les forces» (Dt 6,4-5), que «és la millor part» (Lc 10,42)— i el servei als altres sense discriminació. La comunitat ens ha d'ajudar a ser els homes lliures per a servir a tots, de tal manera que no posem el cor en una sola persona. I si vegés que aquesta o aquestes, ni que fos sense adonar-se'n, fa(n) passes per a prendre'l per a ella(es), que no falti una paraula de correcció fraterna. (És clar, que no passés allò que aquesta també el vol!) I encara demanaria que els homes — i els joves — de la comunitat cristiana actuïn molt fraternalment. Nosaltres els necessitem molt. Una paraula seva pot ser molt adient. Finalment la comunitat ha de pregar pels seus preveres perquè siguin ben fidels. Ha de voler fer-ho, demanar de fer-ho i fer-ho.

SACERDOCI, MINISTERI SACRAMENTAL I TREBALL MANUAL

JOAN RAMON I CINCA

Molts capellans treballadors ens sentim exercir el sacerdoci tant darrera l'altar com davant d'una màquina; és a dir, en tota la vida.

Aquesta convicció, que és alhora constatació experimentada, ve acompanyada per un aprofundiment de la paraula de Déu que, com un do, ens fa descobrir el sacerdoci de Crist en la línia de la carta als hebreus, als filipencs, cap. 2, etc.: és tota la dinàmica del misteri de l'encarnació. Per salvar, Jesucrist assumeix, baixa; i el que val és l'ofrena de la seva vida, no els ritus; i aprèn el que és l'obediència amb el sofriment; és escoltat pels seus clams i les seves llàgrimes; i amb el sacrifici de la creu obre l'entrada al si de la Trinitat.

Tot el poble de Déu participa de l'únic sacerdoci de Crist. Per a mi, però, també és clar que la distinció entre sacerdoci ministerial i sacerdoci del poble no es pot enfocar de manera cartesiana, amb definicions excloents: ¿seria, doncs, més sacerdot aquell capellà que diu la missa renyit amb Déu que no pas aquell que mor màrtir? Ja es veu que això no té sentit. No es tracta d'una màquina composta de peces ben ajustades de manera mecànica, sinó d'un ésser viu i una vida transcendent. Per això són més útils els símbols i les imatges de tipus biològic: cap i cos, germen i planta, òvul i individu. És específic del ministre la celebració de l'eucaristia, però és tot el poble que celebra amb ell i per ell; el ministre concentra simbòlicament, sacramentalment, significativament, el sacerdoci de Jesucrist que li és comú amb el poble de tal manera que això comporta la validesa exclusiva d'algunes accions sacramentals. Tanmateix, jo em trobo entre un poble en situació missionera, ben diferent de la que suposen els textos rituals, que semblen fets per a un poble monàstic.

Ambigüitats

La celebració de l'acció salvadora de Déu és sempre una celebració de fe: del poble i dels seus ministres, conjuntament. Quan el poble

no combrega amb la fe del ministre en Jesucrist mort i ressuscitat, o bé no està obert a la seva acció salvadora, el ministre o fa d'ornament —de pom d'escala— o exerceix un sacerdoci general (de Melquisedec) no específicament cristià, que pot obrir-se a l'acció salvadora de Jesucrist, però d'una manera no gaire diferent de com pot fer-ho qualsevol acció cultural d'una religió que porta elements de salvació o llavors de Jesucrist.

Però, ¿com exercir el sacerdoci d'aquesta manera sense confirmar el poble en la seva tranquil·la religiositat acristiana (que consisteix, sobretot, en cultes funeraris), en comptes de cridar-lo a la conversió a Jesucrist?. És a dir, ¿com passar de fer de sacerdot de la religiositat, tot alimentant-la i confirmant-la, i esvaint i emmascarant de fet l'acció salvadora de Jesucrist, com ja feien els judaïtzants (als quals la religiositat i les pràctiques del poble de Déu —que havien estat santes— els feien nosa per viure l'única salvació) a exercir el sacerdoci de Jesucrist? Perquè, segons com accedim a les demandes religioses de la gent, ¿no fem de pantalla, no posem un vel a la llum de Jesucrist?

En dos anys he celebrat uns setanta casaments. En el curset de preparació s'ha vist que cap dels promesos no era practicant regular: deu o onze eren practicants esporàdics i només sis o set van confessar que l'opció pel sagrament la motivava la seva fe cristiana; cap d'ells no era confirmat; cap no va demanar per confessar-se...

Tot apunta cap a la paganització progressiva: els noms que es posen no assenyalen cap relació amb el cel; la festa cada cop és una demostració més gran de diners i d'importància; els ritus paral·lels prenen un pes creixent: l'arròs, el pastís, tallar la corbata o les bragues, els ous i la pastanaga, el nino o la nina... No sembla, doncs, que el servei d'aquestes celebracions sacramentals, tal com són de fet, pugui respondre a una vocació sacerdotal i omplir-la. I després ens preguntem: ¿per què no hi ha més vocacions?

Sacraments de Jesucrist, sacramentalitat natural i serietat de la vida

La dimensió salvadora d'aquestes celebracions sacramentals més aviat sembla pertànyer a aquella acció que Jesucrist ja exerceix en el seu treball en la consciència dels homes, sigui a través dels actes religiosos (de totes les religions), sigui a través dels que podríem anomenar sacraments naturals de la vida mateixa. En canvi, veiem que al Nou Testament tot s'orienta a reconèixer Jesucrist Salvador, mort i ressuscitat, i a reunir la comunitat entorn de la confessió d'aquesta fe.

Des de la convivència del treball un té la sensació que la gent posa

el pes i la serietat de la seva vida en les actituds de fons, en les relacions interpersonals, mentre que les expressions del sentiment religiós i de les celebracions suren de manera molt superficial sobre allò que és, de fet, el drama de la seva salvació.

Les catequesis mistagògiques semblen força inútils, ja que són condició forçada per a la celebració i no brollen d'una decisió lliure, la qual és, per a l'home d'avui, el clima necessari de la fe. I l'experiència ens diu que l'esforç que s'hi dedica obté resultats irrisoris.

Per a ser fidel a la seva missió, l'Església ha d'estar a prop de la gent, amb els pobres. I no de manera teòrica, sinó de fet: els pobres han de veure l'Església al seu costat, se l'han de veure seva, no per sobre d'ells. I condició necessària n'és que reconegui i admiri tot allò que la gent ja porta i viu de Regne de Déu, perquè l'Esperit de Jesucrist alena ben sovint en la penombra d'aquella llum de la qual ella és portadora i ella ha de saber reconèixer i admirar la realitat de Jesucrist present en la vida dels pobres i sofrents.

Per això hem d'actuar amb una constància pacient per tal d'anar canviant la realitat amb accions infinitesimals. Hem d'anar desfent la impressió gravada en la consciència popular que sent i veu l'Església com una realitat estranya i distant, marcada sobretot per uns sacerdots poc humans, aprofitats, aliens, legalistes, ritualistes, amics servils dels rics. Si el poble els veu així, és que massa sovint alguns hem ben estat així i hem donat la imatge que queda, mal sigui per coartada justificadora. Potser la història provocarà posicionaments nous de la consciència col·lectiva popular davant l'Església.

Per una pastoral pluralista. Els sacerdots en el treball

Signi com sigui, l'Església només podrà dur a terme aquesta missió si fomenta un pluralisme pastoral.

I crec que és per això, precisament, que tant el concili Vaticà II (P.O. 7 i 8) com Joan Pau II (recés d'Ars als sacerdots, 6 de novembre de 1986) reconeixen el treball com una possible forma de vida i missió sacerdotal. També l'assemblea diocesana de 1981 i l'assemblea de preveres de Barcelona, de 1979, assumeixen com a situació pastoral el treball dels sacerdots fet amb intencionalitat missionera (conclusions 6, 16, 102, 103; document programàtic n. 4 i programa operatiu n. 4).

Aquestes conviccions s'han traduït a la pràctica amb el reconeixement del col·lectiu «capellans en el treball» com un quasi-arxiprestat representat en el Consell presbiteral, amb delegat propi.

Arribar a viure joiosament i pacíficament aquest pluralisme pastoral no és cosa fàcil, com no ho és cap qüestió de fe. Va a contrapèl

en una Església on no ho veu així l'opinió comuna del presbiteri ni la immensa majoria dels fidels; en què es revela per part de la jerarquia —i no pas en les paraules, sinó en les accions de govern— que allò que és primer i que val és cobrir canònicament els càrrecs parroquials (l'important és tancar forats), mentre que la resta sembla reduir-se a qüestions personals, més o menys subjectives o capricioses. És, doncs, comprensible que a Roma la congregació per al culte diví es preocupi més de l'exterior, del ritu —del «sacramentum»— que no pas de la «res», la realitat. I que allò que demani a les diòcesis sigui sobretot estadístiques numèriques. Ai la pobra velleta del gazofilaci!

Com a resum, he de dir que, per a mi, l'acció i l'ésser del sacerdot són d'ordre sacramental, simbòlic. I el signe és significatiu tan darretera l'altar com davant la màquina. La seva eficàcia de Regne no és quantificable. Allò que interessa és que l'Església sigui transparència de Jesucrist, sacrament de salvació, com més nítid millor. I la meva preocupació és que resplendeixi. Si es vol, l'Església és com la punta de l'iceberg, i la seva eficàcia, com la d'un camp magnètic —«ho atrauré tot cap a mi»— és sobretot subterrània, més enllà d'allò que és visible. El capellà, en Crist i com Crist, concentra tot això i pot celebrar tots els sacraments; però la celebració demana sempre la fe de tots: poble i sacerdot.

I encara que la fe no sigui d'orde verificable, hi ha signes i referències que són necessàries. Per exemple: per a tots, l'obertura solidària als altres, la referència a Jesucrist i la comunió amb l'Església; i específicament per al ministre, la comunió amb el poble i d'una manera tal que el poble la pugui com homologar: comunió, doncs, amb les seves festes, les seves alegries i els seus sofriments, i comunió amb els qui pateixen i amb els pobres.

En aquesta línia, sobretot en situació missionera entesa com ja he dit, crec convenient, i en certa manera necessari, que hi hagi capellans que treballin, sobretot en el rengle dels de sota; i amb un respectuós temor d'equivocar-me dic que jo sóc un d'ells. Treballo el que em permet la situació que l'obediència m'ha imposat: nou hores per setmana, amb sis hores de transport; tot plegat, quinze hores. Responsabilitat dels pares pastors és discernir, suscitar ministres que vulguin fer aquest tipus de missió pastoral, crear les condicions socials —canòniques, doncs— perquè puguem respondre a la crida de Déu, etc.

No se si calien aquestes ratlles. M'he estès molt. En tot cas m'han servit per a formular-me un seguit de conviccions i de pràctiques que han configurat la meua vida i que configuren la vida d'altres companys. Ho he fet amb l'esperança d'ajudar a aclarir confusionismes.

EL SÍNODE DIOCESÀ DE TORTOSA (1984-1988)

ANTONI BORDÀS

El decret d'aprovació del reglament per al Sínode en donava aquesta definició: «El Sínode diocesà és una reunió dinàmica, canònica i regulada, de la porció del poble de Déu en marxa, que constitueix la diòcesi». Aquest sínode ha tingut una durada de quatre anys i hi han pres part una multitud de fidels cristians de les parròquies i els ordres religiosos, els quals s'hi han interessat des del començament fins al final. S'ha fet així realitat el significat etimològic del mot: sínode vol dir «caminar junts».

I. ANTECEDENTS HISTÒRICS

Sínodes de Tortosa

El canonge i historiador de Tortosa Ramon O'Callagan comptabilitza vint-i-set sínodes diocesans; amb aquest darrer sumen, doncs, vint-i-vuit. Recollim la seva enumeració: 1) i 2) El bisbe Arnau de Jardí, de Tortosa (1272-1306), celebrà dos sínodes el mes de novembre de 1274 i de 1278; les actes no es conserven a l'arxiu de la catedral, però Jaime Villanueva (1763-1824) insereix els decrets d'aquests sínodes i dels que se celebraren fins l'any 1433 en l'apèndix al volum V de l'obra *Viaje literario a les iglesias de España*. 3) i 4) Pere Batet (1307-1310) celebrà dos sínodes el mes de novembre dels anys 1307 i 1308. 5) i 6) Francesc de Paolac, de Morella (1310-1316), celebrà dos sínodes el segon diumenge després de Pasqua de 1313 i 1314; el canvi de data obeeix a la inseguretats del temps i a les pluges. 7), 8), 9), 10), 11) i 12) Berenguer Desprats (1316-1340) celebrà sis sínodes: 1318, 1323 i quatre més fins al 1330. 13) Arnau de Llordat (1341-1346), que abans fou bisbe d'Urgell, celebrà un sínode l'any 1343. 14) Joan Fabre (1357-1362) celebrà un sínode l'any 1359. 15) Guillem de Torrelles (1369-1379), que fou, primer, bisbe de Barcelona, celebrà un sínode el primer diumenge després de Pasqua de l'any 1379: canvià la data per raó de les fires de Tortosa. 16) Huc de Llupià, del Bages (1387-1398), celebrà un sínode el 1388. 17) i 18) Ot de Montcada i de Luna, cardenal (1415-1446/47), celebrà dos sínodes, el 1432 i 1433. L'any 1429 se celebrà a Tortosa

un concili provincial. Després hi ha un buit de sínodes. Des del 1542 al 1563 se celebrà el concili de Trento. 19) Fra Joan Izquierdo, aragonès (1574-1585), celebrà un sínode l'any 1574. 20) Gaspar Punter i Barreda, de Morella (1574-1585), celebrà un sínode el 1575. 21) Alfons Márquez de Prado, de Segòvia (1612-1616) celebrà un sínode el 5 de desembre de 1615. 22) Luis de Tena, de Guadix, Andalusia (1616-1622), celebrà un sínode el 1621. 23) Justino Antolínez de Burgos y de Saavedra (1628-1637) celebrà un sínode el 10 de maig de 1637. 24) i 25) Josep Fageda (1664-1685), natural de Vic i abans bisbe de Girona, celebrà dos sínodes, un el segon diumenge de maig de 1666, i l'altre l'any 1678. 26) i 27) Sever Tomàs i Auter, dominicà, natural de Puigcerdà, comarca de la Cerdanya (1685-1700), celebrà dos sínodes: l'octubre de 1687 i el maig de 1696. Silvestre Gràcia i Escalona, natural d'Almonacid, Castella (1702-1704), convocà un sínode el 4 de juny de 1705, que no arribà a celebrar-se a causa de la guerra de Successió.

Tots aquests sínodes tenien una durada de tres dies, se celebraven a la seu i eren presidits pel bisbe. Només hi assistien els clergues distingits, convocats pel bisbe. Els doctors de la diòcesi en preparaven els decrets. El primer dia se celebrava la missa de l'Esperit Sant i començava l'estudi; el segon se celebrava la missa en honor de la Mare de Déu; i el tercer dia pels fidels difunts; a continuació es promulgaven els decrets. Si els temes a tractar no s'havien acabat, el sínode durava un xic més.

Preparació del sínode actual

El 2 de setembre de 1984 el bisbe Ricard Maria Carles i Gordó convocà el sínode durant la celebració de la missa pontifical a la catedral amb motiu de la festa de la Mare de Déu de la Cinta: «Convoco i dono per obert i iniciat el Sínode diocesà de Tortosa, el qual ha de ser regulat d'acord amb el "Reglament per al sínode diocesà de Tortosa" aprovat per mi».

El bisbe estengué la invitació a tots els fidels de la diòcesi: «Convoco i invito tots i cadascun dels fidels que integren l'Església particular de Tortosa perquè realitzin i col·laborin amb interès i entusiasme a aquest sínode, del qual espero abundosos fruits per a aquesta diòcesi i per a l'Església universal». El bé d'una Església particular esdevé també un bé per a l'Església universal. El bisbe introduïa una innovació respecte als sínodes anteriors, on només participaven clergues qualificats, fent-se ressò del nou codi de dret canònic, que diu que el sínode és «assemblea de sacerdots i d'altres fidels cristians escollits d'una

Església particular», el bisbe obria la convocatòria a tots els diocesans que desitgessin participar-hi.

El primer motiu que portà el bisbe a convocar el sínode fou la vinguda del sant pare Joan Pau II a Espanya del 31 d'octubre al 9 de novembre de 1982, amb el propòsit de posar en pràctica el magisteri contingut en els seus discursos i les seves homilies. Aquesta idea el bisbe l'exposà en la reunió del presbiteri i hi fou ben acollida. Els dies 12 i 13 de febrer de 1983 foren convocats tots els sacerdots a una convivència al seminari diocesà; es tractà el tema i «sorgí la conveniència d'un sínode diocesà que integrés la doctrina papal». Llavors es començà a concretar l'objectiu del sínode: «La profundització i conscienciació de l'ésser i el quefer de l'Església, perquè ajudi els militants cristians a l'evangelització», tenint en compte l'Església diocesana: «El sínode cerca d'assolir la revitalització en Jesucrist de l'Església diocesana per mitjà d'un general i coordinat procés de reflexió, oració, conversió personal i corresponsabilitat apostòlica, d'acord amb les necessitats i les exigències dels temps presents».

Un primer projecte entregat al bisbe el 5 de maig de 1983 constava d'aquestes parts: situació de la realitat diocesana; característiques generals del sínode, finalitat, etapes, objectiu, programa i calendari de cada etapa; normes de participació, representativitat i organització.

II. REALITZACIÓ DEL SÍNODE

Una vegada acceptada la idea per la majoria de sacerdots de la diòcesi, calia fer una campanya de promoció i ambientació. El 12 de novembre de 1984, es va presentar el material d'animació al seminari diocesà; també als recessos d'advent s'informà els sacerdots per zones; al curset diocesà de catequesi es dedicà un taller a la preparació de moderadors i secretaris per grups sinodals; foren distribuïdes homilies per tota la diòcesi i s'organitzaren cursets de moderadors als arxiprestats d'Amposta, Tortosa, Flix, Vinaròs i Roquetes. Es creà la *Secretaria General del Sínode*, amb la missió de promocionar i coordinar l'activitat sinodal sota les directrius de la *Comissió Executiva*, presidida pel bisbe i formada per cinc clergues, cinc laics, un religiós i una religiosa, amb la missió de responsabilitzar-se de la bona marxa del sínode.

La primera comissió per al sínode constava de quatre sacerdots, als quals s'afegiren quatre laics; d'aquesta manera es donava participació als seglars, segons les directrius del Vaticà II. D'ací nasqué el *Consell General del Sínode* el 2 d'octubre de 1984, que constava de 34 membres, quinze clergues, quinze laics, tres religiosos i un membre d'insti-

tut secular; així hi quedaren representats tots els estaments diocesans.

El sínode es dividí en dues etapes encavallades: la primera durà del gener de 1985 al juny de 1986; la segona del setembre de 1985 al 27 de novembre de 1988. Totes dues es varen desenrotllar en tres fases: parroquial, arxiprestal i diocesana. Tot va funcionar perfectament.

Primera etapa

En la *fase parroquial* es formaren els grups sinodals a les parròquies (468 grups amb 5.026 persones en 125 parròquies) i s'estudiaren cinc opuscles referents a la naturalesa de l'Església: el misteri de l'Església; l'Església, nou poble de Déu; el poble de Déu organitzat; la santa Església i la nostra vocació a la santedat; l'Església camina vers la seva definitiva realització. Aquesta fase tingué com a cloenda una trobada diocesana, el 30 de juny de 1986, amb una assistència de dues mil persones. Cal dir que els grups sinodals aportaren un ambient favorable a la creació de consells pastorals parroquials.

Seguí la *fase arxiprestal*, des del setembre de 1985 fins al gener de 1986: es reuniren tots els suggeriments dels grups sinodals i es formà una proposta conjunta, que fou enviada a la comissió executiva. Durant la *fase diocesana*, que durà del gener al juny de 1986, es féu la síntesi de totes les propostes dels dotze arxiprestats, la qual constituí la primera aportació als futurs documents sinodals. La proposta s'entregà als membres dels grups en una segona trobada, el dia 26 de juny de 1986. Fou el primer fruit de tot el treball conjunt.

Segona etapa

Durant la *fase parroquial* s'entregaren quatre opuscles als grups: l'Església, poble de profetes; l'Església, poble sacerdotal; l'Església, poble de servidors; l'Església, poble establert com una societat. El treball d'aquesta fase s'allargà fins al juny de 1987. La *fase arxiprestal* durà fins al desembre de 1987; tenia el mateix objecte que en la primera etapa. La *fase diocesana* durà des del gener fins al novembre de 1988; en sorgí tot el treball final, que constava de quatre documents. S'encarregà a una comissió que revisés el treball sinodal; després es van assenyalar les persones dels grups amb dret a vot (284) i se'ls envià l'avantprojecte dels documents, amb la possibilitat de fer-hi esmenes escrites. El dia 3 de juliol de 1988 es reuniren els membres sinodals amb dret a vot al seminari diocesà, presidits pel bisbe; es cantaren les lletanies dels sants; se celebrà l'eucaristia, en la qual con-

celebraren seixanta sacerdots, i es portaren a terme les votacions dels quatre documents finals: *l'Església, poble de profetes*, 229 vots; *l'Església, poble sacerdotal*, 230 vots; *l'Església, poble de servidors*, 230 vots; *l'Església, poble establert com una societat*, 224 vots.

El dia 27 de novembre de 1988, el bisbe, en el curs d'una missa pontifical a la santa església catedral basilica, signà el decret de promulgació de les *Constitucions Sinodals*. Concelebraren cent sacerdots i hi assistiren dues mil persones; en acabar la trobada, es distribuïren exemplars de les *Constitucions*.

III. PRINCIPALS ACORDS

Les *constitucions sinodals* consten de quatre documents finals amb un esquema comú: *orientacions doctrinals*, que són la base teològica del tema; *criteris pastorals*, que són aplicacions pràctiques per a l'apostolat; *normes diocesanes*, que són les regles concretes que s'han d'aplicar. La varietat de temes tractats comporta per ella mateixa la dificultat de marcar una línia; però el centre comú aglutinador de tot és l'Església.

L'Església, poble de profetes

Al començament, proclama que Jesucrist rebé del Pare la missió d'anunciar el regne de Déu; la vida de Jesús forma part del seu acte salvador; ell mateix encomanà als dotze la missió que havia rebut del Pare i els dotze la transmeteren als seus successors; els qui creuen en ell i es reuneixen en el seu nom formen la comunitat evangelitzadora; distingeix entre l'anunci del missatge i les formes concretes d'evangelitzar els homes i els pobles.

Aquest document desenrotlla els temes que indico, cadascun amb les seves normes diocesanes: la Bíblia, 6; el Magisteri, 2; l'homília, 7; la predicació ocasional, 4; la catequesi, 19; l'ensenyament religiós, 13; la religiositat popular, 10; els mitjans de comunicació social, 7. Hi ha, doncs, desproporció entre el nombre de normes, que manifesta el ressò i les preferències del redactor final; el document afirma de la catequesi: «no consisteix en una formació o instrucció intel·lectual; és també una comunicació vital de l'experiència de la fe».

Els principals acords es poden resumir així: a) cal difondre el coneixement de la Bíblia; b) s'han de divulgar els documents emanats del Magisteri; c) cal que els sacerdots preparin acuradament les homilies; d) convé organitzar les predicacions ocasionals; e) cal que la

parròquia sigui animadora de la catequesi; f) els professors de religió han de tenir una preparació adient; g) s'ha de promoure la devoció popular; h) cal celebrar la diada dels mitjans de comunicació social.

L'Església, poble sacerdotal

S'ocupa de la litúrgia, 11 normes; el baptisme, 12; la confirmació, 9; l'eucaristia, 14; la penitència, 6; la unció dels malalts, 6; l'orde sacerdotal, 20; el matrimoni, 14; les exèquies, 7.

Tracta, doncs, sobre els mitjans de santificació de l'Església, que són els sacraments; la litúrgia és el marc de la seva celebració. Fa notar la participació de tots els cristians en el sacerdoci de Crist; dóna relleu al sacrament de l'orde, amb un major nombre de normes, atesa la urgència de promoure les vocacions.

Resumim els principals acords: a) cal tenir una especial cura de la litúrgia; b) els pares han de demanar aviat el baptisme i han d'assumir la responsabilitat de l'educació cristiana dels fills; c) la preparació per al sacrament de la confirmació ha de durar dos anys; d) també la preparació per a la primera comunió; e) els preveres han d'estar disponibles per a administrar el sacrament de la penitència; f) convé organitzar les visites als malalts i afavorir l'administració del sacrament de la unció; g) cal vetllar la preparació dels futurs preveres en els aspectes intel·lectual, espiritual, humà i pastoral; h) la família ha d'esdevenir una veritable esglesiola de la llar; i) cal donar sentit pasqual a la mort.

L'Església, poble de servidors

Parla de les obres assistencials, 7 normes; el Tercer món, 6; la relació amb la cultura, l'economia i la política, 19.

El document parla de la potestat de governar de l'Església, que s'interpreta en el sentit de servir els homes, seguint l'exemple de Jesucrist, que es féu servidor de tots. Sant Pau recomana als cristians que es vesteixin de sentiments de compassió, bondat, mansuetud, paciència (Col 3, 12-14). També fa reixir la presència de l'Església en la cultura i la societat per a construir un món més evangèlic.

Resumeixo els acords principals: a) que les parròquies recrutin voluntaris per a la tasca assistencial; b) que la diòcesi procuri mantenir contacte amb els seus missioners; c) que es creï una comissió de fe i cultura.

L'Església, poble establert com una societat

S'ocupa de la diòcesi, 21 normes; la parròquia, 12; els arxiprestats, 7; els laics, 12; els religiosos, 6.

L'Església, «sagrament universal de salvació», té semblança amb el Verb encarnat: és humana i divina, és imatge de la Trinitat perquè està cridada a viure en comunió d'amor. L'Església ha rebut la missió d'estendre's per tot el món.

La majoria de normes són dedicades a la diòcesi. Es poden resumir així: a) que tots els fidels cristians estiguin en comunió amb el bisbe; b) que es creï a totes les parròquies el consell pastoral i el d'assumptes econòmics; c) que es faci un estatut de l'arxiprestat i que es creï el consell pastoral arxiprestal; d) el laïcat adult participa de la triple missió de Jesucrist, ensenyar, santificar i governar; e) les vocacions consagrades s'han de lliurar al servei de l'Església i integrar-se en l'apostolat de l'Església particular.

IV. VALORACIÓ FINAL

El desenvolupament doctrinal del sínode recolza en la «Lumen Gentium» del concili Vaticà II: el seu estudi ha tingut per objectiu aplicar-lo a la realitat diocesana. El sínode ha mogut molta gent en els grups parroquials, unes cinc mil persones: en general hi han participat tots aquells que ja tenien relació amb les parròquies o els moviments. Ara em fixaré en els tres estaments clàssics per a fer-ne una valoració.

1. *La Jerarquia*, formada pel bisbe i els sacerdots, s'ha esforçat a actualitzar-se en la doctrina sobre l'Església. Els sacerdots de les parròquies s'han trobat amb els seus feligresos per a estudiar i dialogar. Les hores passades en reunions han servit per a prendre consciència que a partir del Vaticà II alguna cosa important ha succeït a l'Església. Més de la meitat de parròquies han organitzat el *consell pastoral* (abans només n'hi havia quatre). També ha ajudat perquè les parròquies, els arxiprestats i la diòcesi preparin la programació pastoral a l'inici del curs, junts sacerdots i fidels.

A partir de l'inici del sínode, a principi de curs i a finals d'estiu tots els sacerdots són invitats a unes jornades, presidides pel bisbe, on es tracten temes d'estudi i es proposen línies d'actuació pastoral per al curs; també es convoquen de tant en tant sessions d'estudi. L'assistència sol ser de les tres quartes parts del clergat. *L'estatut de l'arxiprestat* es publicà el 1988. El Sínode ha afavorit les trobades entre els sacerdots, per a fugir de l'aïllament.

2. *Els laics*. És molt important el que sobre els laics diu la «Lumen

Gentium». En ella s'emmarca la invitació a participar al sínode. Els laics tenen la missió de transformar el món des de dintre.

A partir del sínode s'han creat el moviment d'adults i el d'adolescents. Els laics que han participat en el sínode s'han sentit més solidaris en la seva missió dins l'Església. Els diversos grups d'apostolat, com Cursets de Cristiandat, Campanya contra la fam, Càritas, etc., s'han enriquit i revitalitzat.

El *Consell diocesà de pastoral* està format per laics, sacerdots i religiosos, convocats pel bisbe per treballar i revisar junts els projectes pastorals de la diòcesi. El sínode proposa que es creï una comissió per tractar temes de relació fe-raó, Església-societat; algun grup, com els mestres cristians, treballa temes d'aquests. Després del sínode han tingut acceptació temes d'estudi entre els laics sobre la Bíblia i de formació d'adults, grups de pregària, de revisió de vida, teològics, etc.

3. *Els religiosos i les religioses*. Hi ha a la diòcesi més grups de religiosos que de religioses. Es van incorporar a les reunions de treball i de formació i també s'han incorporat als consells pastorals i col·laboren en la tasca parroquial. En els noviciats («Teresianes» i «Consolació») hi ha hagut força participació en la preparació del sínode, la confecció i distribució del material i l'organització de les assemblees anuals. Les religioses s'han incorporat als grups de formació d'adults i de catequesi.

Com a cloenda direm que el Sínode va fer que tots, sacerdots i fidels, ens sentíssim corresponsables de la marxa de la nostra Església diocesana, que ens trobèssim junts i dialoguéssim. S'ha adreçat als qui estaven a les parròquies; no ha treballat, en canvi, entre els que en diem allunyats. Ha estat un bon revifament per a l'Església diocesana que viu i fa camí en aquest món.

CARTA DE VALÈNCIA

PERE RIUTORT

Senyor Director i Consell de redacció de la revista «Quaderns de Pastoral». Barcelona.

Sempre havia tingut en gran aprecí les publicacions del Centre d'Estudis Pastorals, la més important de les quals, freqüentment amb col·laboracions de força interès tant per a la nostra Església com per al País, és la revista trimestral «Quaderns».

La direcció de la revista havia demanat la meua col·laboració en diverses ocasions; la darrera va ser lliurada al seu Director pel juliol de 1988, on vaig plasmar, segons m'havien demanat, una visió valenciana del Mil·lenari de Catalunya, al qual s'havia de dedicar un pròxim número.

Sincerament, vaig fer l'article com millor vaig saber, sense cap aprensió, almenys conscientment, a ningú ni a res. El contingut va ser per voluntat pròpia la connexió dels mil anys de Catalunya i els set-cents cinquanta del País Valencià amb la limitació d'espai que m'havien fixat. Amb el caire joiós d'una commemoració jubilar, vaig endinsar-me en la identitat social-històrica d'ambdues realitats civils i de l'Església corresponent. Vaig fer una imprescindible anàlisi, a la manera que ho fa un metge, per a curar i amb amor, anàlisi que en el cas del País Valencià vaig centrar sobretot en la qüestió de la implantació de la litúrgia en la llengua del País; d'una manera especial sobre el fet recent en aquell moment del Sínode Diocesà de València, del qual feia uns mesos que s'havien publicat les Constitucions Sinodals. I vaig doldre'm de l'estratagema que ja fa anys que patim, pel motiu que hi ha dues suposades ortografies, dues concepcions de la llengua, i l'Església no pot fer res davant aquestes dues «legítimes» opcions... (!).

Continuant en el fet de l'ús litúrgic i catequètic del català, sobretot vaig enumerar fets recents, que almenys per a mi, de veres, resultaven molt importants. Primer, la creació d'una institució que fes una acció semblant a la realitzada històricament a Catalunya, des de Barcelona, pel Foment de Pietat - Balmesiana, i naturalment com a institució pública amb adreça, porta oberta i tot el que cal a una Institució, que si no, per a què serviria? Segon, vaig fer esment dels cursos de català als preveres, seminaristes, religiosos, programats especialment per a la litúrgia i la catequesi, en els quals han participat més de 90

alumnes, capellans i seminaristes sobretot. Tercer, la implantació amb base comarcal d'una situació de coneixença i front comú entre els qui desitgem una Església arrelada al País; són els «Col·lectius per una Església nostra». Quart, la necessitat de reemprendre el treball editorial. Per últim vaig fer esment del GAEDEN, grup de reflexió nacionalista i cristiana, pensat especialment per al jovent. Solament Déu sap el que ens costa treballar aferrissadament en aquests camps, amb uns resultats que hi són, però que no corresponen a la dedicació i tenacitat que suposen.

Sabem que el País no s'acaba en això, ni l'Església arrelada al País és exclusivament el que hem enumerat; però eren fets recents, per a mi almenys molt importants i amb vitalitat real o possible per a tota la comunitat cristiana del País. La gran notícia és l'ensenyament de la llengua a les escoles, de la qual vaig parlar en el n.º 96 de la revista, en la pàg. 84. Anteriorment, en la pàg. 79, vaig fer esment de la revista «Saó» i l'Associació «La Paraula Cristiana», amb un paràgraf per a cadascuna d'elles, a pesar que la revista «Saó» ja fa molt de temps que va renunciar a ser «Papers pastorals del País Valencià». Torno a fer notar que calia adduir els fets més recents: no era adient de repetir l'article que havia signat en el n.º 96 de «Quaderns de Pastoral».

Davant d'aquest plantejament el Sr. López Quiles, membre del consell de redacció de la revista «Saó», presentà al consell de «Quaderns» un article de quatre pàgines intítulat «Església (poc) valenciana en un país (poc) valencià» i que més exactament s'hauria d'haver intítulat «Diatriba contra Pere Riutort», perquè si parla de País Valencià o d'Església valenciana és com a vestit per a criticar-me virulentament partint de l'article sobre el mil·lenari. Sent molt que la Direcció i el Consell de «Quaderns» no llegissen convenientment l'article, tan poc pastoral; i no exercissen el deure professional de fer-me'l conèixer abans de publicar-lo, ja que una col·laboració demanada com era la meua no és una simple carta al Director dels diaris.

Sí que m'hagués alegrat que el Sr. López hagués desenrotllat les dues tesis bàsiques que sembla que són el principal motiu de la seua diatriba: posar en un lloc molt important la revista «Saó» i presentar l'estudi d'una altra visió històrica que ens tocaria posar molt optimistes. Si és tan important per a l'Església valenciana i sobretot per a la litúrgia i la catequesi la revista «Saó», ell ho hagués pogut desenrotllar al seu aire i hagués estat una vertadera alternativa a l'article. Si coneix una mena de pedra filosofal històrica que ho trastoca tot, convenia que fes altre tant: jo, pobret de mi, ignoro aquests fets històrics, els quals, dit sincerament, no sé en què poden canviar la situació valenciana actual de la recuperació de la llengua a l'Església.

En lloc de fer aquest treball alternatiu seriós i enriquidor, el Sr. López s'ha endinsat desordenadament, i a vegades canviant-lo, en el meu article; altres vegades es contradia. He hagut de fer un estudi exhaustiu de l'article inactiva del Sr. López. L'he dividit en 34 apartats en els quals cal fer notar alguna falsedat, injúria, judici temerari, etc. Si qualcú vol alguna informació més completa estic disposat a donar-la. Aquí sols faré el recompte, simplement enumerant-les, d'algunes frases que em dedica i que per necessitat he de reduir i resumir quan es tracta de contextos. El lector mateix podrà jutjar a través d'aquestes frases i comprovar el caràcter de diatriba abans que el de resposta correcta i enriquidora:

- l'article no pot ser més negatiu;
- no té ni cinc cèntims de seny (trelat);
- reproduïx només els seus deficiències;
- explica ben poca cosa de la situació de l'Església valentina;
- analitza la situació exclusivament des del costat més fosc, amb una escassa possibilitat de futur;
- només hi dóna l'eixida d'una adreça determinada;
- amb la qual cosa demostra que s'hi pot fer ben poca cosa o no res;
- si som tan pessimistes com el doctor Riutort i altres ens hi podem recrear tota la vida, permanentment autocompadits i sense portes obertes a futures solucions;
- el P. Riutort té una visió de país d'enderrocs, de saldos a malbaratar per no res;
- el P. Riutort no té gaire en compte el passat, que és desconegut i que resultaria molt positiu reivindicar-lo;
- adduint el Llibre del Poble de Déu vol fer desprendre que no s'ha produït cap altra iniciativa digna de ser tinguda en compte, i amb la seua afirmació es mostra injust i no gens solidari;
- omet, deliberadament, la revista «Saó»;
- no té justificació la pràctica general de silenciar-ho tot sistemàticament, metòdicament;
- mostra una imatge incorrecta d'Església letal;
- es proporcionen tota mena d'arguments a aquells que volen negar qualsevol possibilitat d'una Església incardinada en un País normalitzat;
- de les reflexions del P. Riutort s'infereix que no hi ha res a fer;
- la informació que ell pugui donar a la seua manera porta a ben poca cosa;
- poca cosa s'hi pot fer, si jutgem pels resultats que ell mateix afirma que hem assolit fins ara en el camí de redreçament nacional;
- no es pot fer trampa i amagar les qüestions negatives, però viure-hi només, i encara, adelitar-se'n no sembla que siga un comportament

aconsellable (pel context es desprèn que sóc el corifeu d'aquests negativistes);

— seria més caritatiu i eficaç postular que es dóna suport a totes les iniciatives que hi ha;

— oculta les altres iniciatives per un interès publicístic propi;

— es mira el País i l'Església amb poc d'entusiasme i esperança.

Partint d'una persona que jo considerava amiga, poques vegades he rebut tanta ofensa i desprestigi al treball fet, a la reflexió i fins a la pròpia persona. Poques vegades he quedat tan dolgut com amb aquest article del Sr. López, al qual han donat cabuda, a més, a «Quaderns de Pastoral». La publicació completa de la resposta a aquest article demanaria gran part de l'espai d'un número de la revista. El Sr. López desconeix o bé coneix a mitges alguns fets que ell adueix com a certs. D'altres asseveracions demanarien un retruc en el sentit que es mirassen a si mateixos; però no he volgut entrar en aquesta resposta-carta en aquesta dinàmica.

Malgrat el gran disgust que m'ha produït aquest escrit, continuarem, esperançats, treballant per l'Església valenciana i pel País, per motius de fe sobretot, la qual cosa suposa la pregària que ell demana i que he de confessar que ens ha sostingut fermes tants anys.

València, setembre de 1989

LECTURA

«FENT CAMÍ AMB LES PARELLES. DIALEGS PRE-MATRIMONIALS»

JOSEP BOIX

Vet ací l'obra que han escrit dos professors de la Facultat de Teologia que treballen en el CPM, el Centre de Preparació al Matrimoni: el P. Ignasi Salvat, jesuïta, i mossèn Gaspar Mora, i que ha editat Claret (1989) en dos volums de 331 i 78 pàgines. És una obra realment interessant. Al meu entendre, la més important que s'ha fet a casa nostra per a plantejar-se la pastoral pre-matrimonial. Reflecteix el treball del CPM i s'orienta a dirigir els equips que el formen. Però el gruix de la doctrina és vàlid per a totes les persones que es dediquen a la pastoral pre-matrimonial.

El primer volum es distribueix en tres parts. La primera, que consi-

dero la més important, original i que té un abast més general, és una reflexió profunda, clara i entenedora sobre els objectius de la pastoral pre-matrimonial. És original i actual, perquè presenta unes respostes a la problemàtica dels joves que demanen el sagrament del matrimoni des d'una situació de fe de vegades molt ambigua. També és interessant l'objectiu de passar d'un clima «magisterial» (de lliçó o curset), a un d'acolliment i diàleg, clima que es podria aplicar a moltes de les activitats eclesials.

Dues altres característiques són: entendre la celebració del sagrament del matrimoni com un projecte de comprensió de tota la vida cristiana i integrar la pastoral pre-matrimonial dins la gran missió evangelitzadora i missionera de l'Església.

Tot el que es diu en aquest primer capítol és entusiasmador, encara que als qui breguem cada dia en la lluita pastoral ens pugui semblar un xic utòpic i fins i tot, potser, idealista. Aquí és bo de tenir present l'adagi llatí: «*primum in intentione, ultimum in executione*»; és a dir: l'ideal orienta tot el treball, però no s'obté des del començament, sinó que costa d'arribar-hi. Hem de ser-ne, doncs, conscients, si no volem que ens descoratgi la lectura d'aquest capítol. És bo que ens proposem objectius elevats; uns objectius amb poques perspectives potser ens deixarien contents i enganyats, però ens tancaríen els horitzons.

La segona part d'aquest volum conté el material perquè els equips del CPM aprofundeixin la seva pròpia vida cristiana i matrimonial i, d'aquesta forma, no siguin simplement uns mestres, sinó uns testimonis de la realitat que intenten viure amb intensitat. Tanmateix, el contingut d'aquests capítols també és molt interessant per a tots els matrimonis i els equips d'acollidors de promesos que vulguin aprofundir la seva vida de casats. Després de cada tema hi ha un resum de les principals idees tractades, seguint un qüestionari. Unes eines magnífiques per a comprendre millor el text.

La tercera part està dedicada al CPM: història, vida, manera d'iniciar un equip, projectes...

El segon volum és més breu. Ofereix material de treball per a realitzar amb mètode i profunditat el diàleg amb els promesos.

Dues consideracions per a acabar. Primer, destacar els requadres que sovint encapçalen o clouen alguns apartats: un bon encert pedagògic. Segon, expressar un desig sortit del cor: tant de bo aquesta obra serveixi per a bandejar definitivament les tristes xerrades del matrimoni, el metge i el capellà; tant de bo sigui el revulsiu que ens ajudi a tots a relançar una pastoral pre-matrimonial fonamentada en el diàleg, l'acolliment i el testimoni, i dirigida a uns joves, representants genuïns de la nostra societat, plena de virtuts i defectes.

OBRADOR

RECEPCIÓ DELS SANTS OLIS

XAVIER ARÒZTEGUI

Monició del celebrant

—Un dels primers dies de la setmana santa, o bé el mateix dijous sant al matí, el bisbe celebra la missa crismal envoltat pels preveres i diaques de la diòcesi. La concelebració expressa la unitat del presbiteri diocesà al voltant del bisbe i els sacerdots renoven la promesa de ser pastors fidels del poble cristià que van fer el dia de l'ordenació.

Acabada la litúrgia de la paraula, abans de la presentació de les ofrenes, el bisbe beneeix l'oli dels malalts, per a la celebració del sagrament de la unció, l'oli dels catecúmens, per a la unció que es fa abans del baptisme, i consagra l'oli perfumat —això és, el sant Crisma— que es fa servir al Baptisme, a la Confirmació, a les ordenacions de bisbes i preveres i també per a les consagracions d'altars i la dedicació d'esglésies.

Aquests olis són portats pels diaques i distribuïts després a les paròquies i esglésies i han de ser nous cada Pasqua.

Avui, doncs, la nostra parròquia rep aquests olis amb agraïment i amb una pregària per tots aquells que hi seran ungits.

Posem-nos drets.

Cant «Glòria a Vós, oh Crist, Senyor...» (Missa Dominical, 6).

Lectures

Ara es llegeix la primera lectura de la missa crismal, el salm responsorial i l'evangeli. O, si es prefereix, es pot llegir només la primera lectura o només l'evangeli.

Pregàries

Introducció del celebrant

— Adrecem ara la nostra pregària d'agraïment i petició al Pare per Jesucrist. Respondrem Amén.

Pregàries per l'oli dels malalts

— Us beneïm, Senyor, per l'oli, signe de guarició.

Que els malalts que amb ell seran ungits en el nom del Senyor recobrin la salut. —R/. Amén.

Que Déu els conforti en el seus sofriments i els perdoni els pecats. —R/. Amén.

Que els fidels facin el pas d'aquest món al Pare confortats amb la santa unció. —R/. Amén.

Que Déu faci fructificar el treball pastoral dels sacerdots, diaques, religiosos, religioses i seglars que es dediquen a l'atenció dels malalts. —R/. Amén.

Pregàries per l'oli dels catecúmens

— Us beneïm, Senyor, per l'oli, signe de fortalesa.

Que els qui han de ser batejats, ungits amb l'oli dels catecúmens, siguin fermes en el seguiment de Jesucrist i vencin les temptacions. —R/. Amén.

Que els adults i els infants en edat catequètica que es preparen per al baptisme es compenetrin amb l'esperit de l'evangeli. —R/. Amén.

Que els pares que preparen el baptisme dels seus fills, ajudats pels

padrins i per tota la comunitat, vetllin per l'educació cristiana dels renascuts a la vida de la gràcia. —R/. Amén.

Pregàries pel sant crisma

— Us beneïm, Senyor, per l'oli perfumat del sant crisma.

Que els qui són unguits amb ell al cap després de rebre el baptisme visquin sempre com a membres de Crist, sacerdot, profeta i rei, i exhalin la bona olor del Crist. —R/. Amén.

Que els qui són unguits al front amb el crisma a la confirmació, havent rebut el segell del de l'Esperit, siguin testimonis de Jesucrist amb la seva vida i participin assíduament en la celebració de l'eucaristia. —R/. Amén.

Que els qui han estat unguits en l'ordenació episcopal guiïn l'Església com a successors dels apòstols, amb la força de l'Esperit Sant. —R/. Amén.

Que els preveres, amb les seves mans unguides amb el sant crisma, santifiquin el poble cristià i ofereixin el sacrifici a Déu. — R/. Amén.

Que les esglésies i els altars, unguits pel bisbe i santificats amb el poder del Senyor manifestin amb un signe visible el misteri de Crist i de l'Església. —R/. Amén.

Que tots els fidels siguem pedres vivents de l'Església del Senyor. —R/. Amén.

Pregària conclusiva del celebrant

— Oh Déu, creador i provident, que ens proveïu amb els dons de la naturalesa i en feu signe dels dons espirituals, feu que tots els qui seran unguits amb l'oli dels malalts, amb l'oli dels catecúmens i amb el sant crisma, siguin fidels a la vostra gràcia. Per Crist, Senyor nostre.
R/. Amén.

Conclusió

— Beneïm el Senyor

—R/. Donem gràcies a Déu.

Cant: «Un sol Senyor...» (Missa Dominical, 5).

4 VENTS

GIRONA

Quina ha de ser, en les circumstàncies actuals, la forma de presència de l'Església en el món de la cultura?

Una publicació de l'arxiver diocesà

La recent publicació d'un opuscle —«Arxiu diocesà de Girona: una etapa»—, del qual és autor l'arxiver diocesà, Mn. Josep M. Marquès, ha tingut la virtut de fer bullir l'olla respecte a una problemàtica que, si bé s'arrossega de lluny, en els últims deu anys s'ha

anat agreujant. És la problemàtica de la *conservació i difusió* del patrimoni cultural de l'Església. L'Església del país (i, per tant, també la de Girona) posseeix un patrimoni cultural important: arquitectònic, artístic, documental, bibliogràfic, etc. Què n'ha de fer? Com l'ha de valorar? Com l'ha de posar eficaçment al servei de la cultura del país? I encara més: com ha de fer tot això *en les circumstàncies actuals*, és a dir: en uns moments en què els efectius de què hom pot disposar són escassos i les exigències, en canvi, són moltes?

En efecte: el món d'avui, a cavall dels mitjans de comunicació, es caracteritza per una incessant

dinamització de la cultura. ¿Pot l'Església tancar els ulls i ignorar negligentment els tresors culturals que posseïx? ¿Pot desoir els requeriments —directes o indirectes— que se li fan i se li faran, cada vegada amb més insistència?

L'opuscle d'en Josep M. Marquès té la virtut de fer bullir l'olla d'aquesta problemàtica perquè parteix de la seva experiència personal, en tant que responsable de l'arxiu diocesà, càrrec que ocupa des de l'agost del 1980. L'etapa Marquès al front de l'arxiu s'ha caracteritzat, pel que es desprèn de l'opuscle, per dos trets que van —penso— estretament lligats i que jo gosaria formular amb aquests termes: *l'eficiència responsable i la impaciència del responsable*.

De «l'eficiència responsable», en són prova les memòries anuals que publica, qualificades de «modèliques» pel vicari general de torn. I de «la impaciència del responsable», en són prova fefaent les cartes que, com a «documents annexos», també fa públiques. Unes cartes que faran —ja ho estan fent— les delícies de qui les llegeixi, no sols perquè contenen algunes indiscrecions, sinó perquè són una impagable mostra de literatura epistolar, tan divertidament curialesca, tan sedosa i tan escolàstica que creïem ja del tot en desús a casa nostra.

Anècdotes i qüestió de fons

Convé, però —i en aquest cas més que mai—, que l'arbre no ens

tapi el bosc. Que l'anècdota no es mengi el fet. Que la picabaralla no ens distregui de la qüestió de fons, perquè la qüestió de fons és seriosa, opinable i, a més, no queda resolta. Tan sols oberta. La qüestió de fons és aquí i probablement continuarà essent-hi, perquè és complexa. Potser l'aspecte més secundari de tot plegat és saber qui té raó o qui té més raó, plantejament maniqueïsta que cal evitar de totes totes.

No crec, coneixent en Josep Maria, que sigui un afany de «tenir raó», allò que l'ha motivat primer a litigar i després a airejar, complementant el balanç, les discrepàncies que han limitat o condicionat la seva gestió. Una gestió que —ve a dir-nos— «si no ha anat més enllà, no és per culpa meva». I tal com escau a l'historiador, ens remet als fets. I ens hi remet a consciència. És a dir: sense ignorar que en la lectura dels fets hom podrà descobrir-hi, si hi és, la part de culpa que li pertocui. No crec exagerat afirmar que aquest opuscle, ben interpretat, acredita, més que les altres (i són tantes!) publicacions d'en Josep M. Marquès, la seva insubornable vocació d'historiador i d'arxiver modèlic. Ha fet història de la pròpia gestió i l'ha sotmesa —tan objectivament com li ha estat possible— al judici de l'opinió pública. És prou sabut que els historiadors desconfien de les intencions i creuen únicament en els fets. Els fets són la història. L'historiador, més que cap altra per-

sona, té necessitat d'explicar fets. Altrament, no seria historiador.

Al llindar de la publicació i al llindar de la polèmica

Mn. Modest Prats també ho ha vist així. Ha escrit unes ratlles memorables al llindar de l'opuscle, que són exemple de ponderació i equanimitat. D'entrada, es mostra comprensiu. «Els que han passat —escriu— hores i més hores cercant agulles en els pallers dels nostres arxius i biblioteques saben com són d'agrair els fitxers, les guies, les registres elaborats sovint en condicions ben precàries. L'esforç de Josep M. Marquès per salvar i ordenar el nostre patrimoni documental, assegurant-ne així la conservació i facilitant-ne l'estudi, és titànic. Hi ha cremat anys de la seva vida. Comprenc, doncs, molt bé que reaccioni amb irritació, i amb una punta de ressentiment i tot, quan es manifesten cauteles i reserves davant les seves propostes, o quan s'ajornen decisions que ell exigeix, un any i un altre, amb caràcter d'urgència. Per aquell que ha emprès una tasca, amb entusiasme i dedicació absoluta, es fan intolerables l'ambigüïtat i fins la ponderació mesurada dels altres».

Això és exacte i té la virtut de lubricar la balança. No és defecte, sinó mèrit que Josep M. Marquès no s'emmotlli al clixé habitual de l'arxiver: l'home silent, polsós, pacient, que viu resignat

entre lligalls, voluntàriament arxivat ell mateix en el propi arxiu... Res d'això. Però Josep M. Marquès no és tampoc —com algú, llegint els seus «impromptus», podria frívolament suposar— la clàssica «criada contestataire». Ni una cosa ni l'altra. Val a dir que en la seva especialitat és l'eficiència personificada. «Envesteix —diu Modest Prats— arxius i biblioteques com un vehicle tot terreny que res no pot aturar». No mancarà —sospito— qui apostil·li malèvolament que així mateix és com envesteix els problemes que afecten la seva feina, la qual cosa —dic jo— no és reprovable, tot i que reconec que deu resultar empipadora als implicats. Les qüestions de forma, però, són en aquest cas secundàries. Són l'anècdota. I ja hem advertit que entretenir-se en l'anècdota no condueix enlloc. Serveix únicament per embolicar la troca. La qüestió de fons que belluga, indòmita, en aquest afer (al capdavant domèstic i sabut) és el que hem apuntat a l'inici de l'article i que Modest Prats formula així: «Què en fem, del nostre patrimoni cultural? Com el posem eficaçment al servei del poble —no del poble fidel, sinó del poble *tout court*»?

Circumspecte, el mateix Modest Prats apunta: «Ja sé que la resposta no pot ser ràpida, ni és fàcil. Ja sé que, des d'una perspectiva evangèlica, podem arribar a solucions oposades, segons si radicalitzem un punt de vista o un altre. Però també sé que no ens

podem quedar allà on som: en la indecisió, en la inactivitat, en el silenci vergonyant i avergonyit». I afegeix: «Mn. Josep M. Marquès té una opció feta, ben segur discutible, que defensa amb la contundència que respon al seu tarannà. S'irrita, però, segons la meua opinió, no tant perquè té al davant un contrincant que s'hi oposa amb arguments, com perquè té la impressió que no és escoltat ni atès en les seves reivindicacions».

El dit a la llaga

Barretada a Mn. Modest Prats que amb la seva sagacitat —i potser sense pretendre-ho— s'ha erigit en àrbitre al «llindar» mateix de la possible polèmica. Cadascú hi dirà la seva. A uns els desplaularà, a d'altres els agradarà que Mn. Josep M. Marquès hagi posat el dit a la llaga. Una cosa, però, és certa i en aquesta cosa hauríem de convenir-hi tots: que la llaga no l'ha inventada ell. La llaga existeix. La llaga cou i el que cal és guarir-la.

Jaume Reixach

MALLORCA

Just començat el 1990, giram la ullada una mica cap enrera, a l'any que ens acaba de deixar, per recollir-ne un esplet de notícies

que han configurat l'escolar-se dels darrers set mesos. L'Església nostra ha continuat el marinatge dins les aigües no sempre encalmades de la mar nostra: davallada de turistes estrangers l'estiu passat, cosa que inquieta la indústria primera de Mallorca; inundacions mai vistes el 6 de setembre amb tres morts al sud-est de l'illa; les eleccions del 29-O amb pujada popular-conservadora i amb la vergonya que Ruíz Mateos obtingués més vots que els nacionalistes d'esquerra i fos la quarta opció més votada, per darrere de PP, PSOE i CDS...

Per a la inculturació dels religiosos

Dia 13 de maig es reuniren els religiosos, ells i elles, al Santuari de Lluç. Foren molts i vinguts de les quatre illes. Endemés de la diada de germanor i festa, cal destacar la ponència del P. Josep Amengual i Batle, missioners dels Sagrats Cors.

El ponent declarà de bon començament que *les* responsables de l'encontre li havien demanat que concretàs pistes vàlides per a l'inseriment del religiós a casa nostra; vaja, que no traçàs castells a l'aire. No li hagueren de dir això dues vegades. Prou en sap el P. Pep d'aterrar, sobretot si és a casa nostra! El tema elegit de la ponència va ser: *L'arrelament dels religiosos a les Balears i Pitiüses*. Parlà de la inculturació exigida pel

missatge evangèlic, de la necessitat que té l'Església d'assumir les diverses cultures, de les dificultats reals d'aquesta inculturació a ca nostra, dels problemes i reptes característics de les nostres illes, de la llengua (denominació, promoció, normalització), dels objectius culturals per al futur de la missió dels religiosos, de l'arrelament dins les noves circumstàncies socials.

M'han dit que la conferència va ser ben rebuda, aplaudida. Les pistes crec que eren ben concretes, sense fer concessions a la galeria, anomenant les coses amb els noms propis i defugint eufemismes. La ponència ha estat publicada al Butlletí del bisbat i se n'han fet separates. Déu faci que tot no quedi en paper banyat, perquè de fet resta molt de camí a recórrer si es vol seguir el que a Lluç es va traçar.

El sagrament de la Penitència: per a una renovació

El nostre bisbe, com molts d'altres bisbes d'aquestes contrades nostres, es preocupa fa estona de la davallada en la freqüència de la seva celebració. Aquí, com pertot arreu, hi ha hagut rutines i experiències noves, des del no canviar res en la pràctica de la «confessió privada», tradicional els darrers segles, fins a la concessió «alegre» i indiscriminada de les absolucions generals. A posta tenia un interès marcat pel tema i, després

d'algun ajornament, finalment pel juliol, els dies 3-7, el curset de formació permanent va ser dedicat al sagrament de la Penitència. L'organització i direcció fou a càrrec del Consell episcopal.

Donaren les ponències els professors de Salamanca, Dionisio Borobio i José-Román Flecha. El primer tractà l'aspecte celebratiu i el segon el moral. El curset va ser seguit per un bon grup de capellans que agrairen de veres les orientacions clares i precises dels dos ponents.

De fet, aquest sagrament necessita una renovació, que no és gens fàcil a l'hora de concretar, de trencar esquemes mentals i celebratius i de substituir-los per altres que siguin vàlids per al cristià d'avui.

La informació religiosa als nostres diaris

A Mallorca tenim quatre diaris en castellà (amb unes miques de català) i un en anglès. L'excés de diaris per a una població de sis-cents mil habitants ja pot ser un índex de baixa qualitat. De fet, és així i sembla que de cada dia el problema va pitjorant.

En un panorama informatiu pobre, hi destaca una informació religiosa de cada dia més minsa, més poc professional, més inexacta i de vegades més cridanera i desafortunada amb caires vius anticlericals.

El bisbe és conscient d'aquesta situació i crec que comparteix

aquest diagnòstic. La seva paciència va arribar al límit quan un capellà va fer unes declaracions a «Diario de Mallorca», i aquest les va publicar en diverses edicions, primer a una comarcal i després a la general dia 29 de juny. Cal advertir que abans DM era el diari catòlic, que la seva subscripció els anys 50 va ser motiu de campanyes «apostòliques» per a la bona premsa i que aquests darrers anys, en la democràcia, ha pitjorat en qualitat informativa en general i sobretot en qualitat cultural i religiosa, específicament.

Les declaracions del capellà eren desafortunades del tot. Llañava diatribes contra l'ajuntament del poble d'on era rector, contra la jerarquia, Juníper Serra, la beatificació de Sor Francinaina, etc., etc. Això va complaure, com es va demostrar, el «Diario de Mallorca».

El bisbe Teodor escriví una llarga carta que DM així mateix tingué l'elegància de publicar dia 29 de juliol. La carta és escrita amb un to serè i ferm. Lamenta que els mitjans de comunicació social estiguin polaritzats en la patologia de l'Església, quan res del que en aquesta és bo, positiu i sà apareix enlloc. La receptivitat és nul·la davant les notícies bones de l'Església. Aquesta és considerada més aviat dins les qüestions privades, que no afecten el públic dels lectors.

Malgrat la publicació de la carta, DM, de cada dia més deficient

i poc interessant, i també desorientador pel que fa a la cultura catalana de les Illes (amb cartes desastroses contra la denominació de la nostra llengua com a catalana), ha seguit la seva línia ben desafecta a la notícia religiosa. Un no sap per què tantes cases religioses (rectories, convents) continuen comprant-lo.

I la resta de diaris, quant a interès, exactitud i simpatia, no es decanten d'aquesta línia deplorable. Som a una distància abismal, p.e., de la informació de «La Vanguardia» en matèria religiosa. La notícia religiosa o no apareix, perquè no interessa sobretot si és positiva, o és plena d'inexactituds; i si apareix sol ésser de to cridaner, escandalós o antijeràrquic. «Última Hora», que encara sol dur més informació religiosa no negativa (gràcies a l'interès de dos redactors), es desfà sovint en diatribes anticlericals, com les d'avui (5 gener) sobre el desenllaç del cas Noriega a la Nunciatura de Panamà en l'editorial i en un article de Josep Melià, ara dissident del partit del qui us l'envià a Catalunya com a delegat del Govern d'UCD.

De fet, la nostra Església s'hauria de replantejar molt més seriosament la seva presència als nostres diaris; hauria de cercar vies per donar i comentar les seves notícies —sovint més interessants que els embolics que publiquen— perquè la situació no es pot sostenir pus.

Versions bíbliques

Dia u de juliol, al santuari de Monti-Sion de Porreres, el col·lectiu de preveres de la part forana va presentar l'edició dels evangelis: *La Bona Nova*, segons la versió que ja va ser motiu d'un debat entre aquest cronista i alguns capellans d'aquest col·lectiu. Crec que la polèmica no ha de malbaratar les nostres relacions, sobretot perquè reconec que ells estimen la llengua, com jo la puc estimar, i que han obrat de la més bona voluntat en una tasca vertaderament perllongada, no sense dificultats.

Per això em limitaré a reproduir unes frases d'Aina Moll, coneguda filòloga, que, abans al Principat i ara a Mallorca, està duent a terme una tasca de normalització de la llengua assenyada i entusiasta: «N'hi ha també (de capellans) que contribueixen a mantenir la confusió, adoptant les formes col·loquials *noltros, voltros* i l'article salat com a llenguatge d'Església, i fins i tot fent un esforç admirable —però inútil— per adaptar textos bíblics al llenguatge col·loquial mallorquí. Aquest esforç podria tenir sentit en una situació diglòssica irremeiable: perduda l'esperança de recobrar la llengua en el nivell d'usos formals, una manera de resistir-se al predomini castellà per a un poble que només coneix la modalitat col·loquial de la seva llengua pròpia pot ser adoptar aquesta modalitat per als actes religiosos. Però en una

fase de normalització lingüística, en què les generacions joves tenen —i tindran cada dia més— un coneixement ple de l'idioma, allò que s'espera de l'Església és que contribueixi, tal com sempre havia fet, a familiaritzar els adults no lletrats amb les formes "altes" de la llengua». (*El paper de l'Església en la normalització lingüística*, revista «Comunicació», n. 60-61 (1989), p. 119.)

Pel mes de setembre ens arribaren els 15.000 exemplars de la segona edició del Nou Testament, publicada pel CETEM. La primera edició, de 12.000 exemplars, fou estampada per l'Editorial Claret pel desembre del 1987. També se n'ha fet una edició ampliada, amb mida i lletra més grosses, de 3.000 exemplars, que facilita una lectura més còmoda. El text d'aquestes edicions (fonamentalment el litúrgic i l'interconfessional català) es presenta «amb la dignitat literària de la nostra llengua, la que tants d'homes d'Església han emprat per aprofundir i ensenyar la fe cristiana a través sobretot dels seus escrits i de la seva predicació». Aquest nivell formal o literari és el «propi de la millor tradició de les nostres Esglésies». (Vegeu *Presentació* del CETEM a l'esmentada edició).

La beatificació de sor Francinaina de Sencelles

Aquesta dona, pagesa i religiosa, és una de les glòries més ge-

nuïnes de l'Església mallorquina i més venerada del nostre poble. La seva beatificació ha estat molt esperada de les generacions mallorquines passades i actuals.

Va ser preparada llargament i lúcida per la postulació de la causa i per les Germanes de la Caritat, d'una de les cases primeres de les quals va ser fundadora la nova beata a Sencelles, el seu poble nadiu, d'on gairebé no sortí mai. Per això ara, glorificada, li escau molt bé, més que altres denominacions, la de *Beata Francinaina de Sencelles*. Una publicació periòdica de deu números, una biografia popular ben il·lustrada i àmpliament difosa, conferències, una carta pastoral del bisbe que realment presentava amb molt d'encert la verdadera figura de la nova beata i el seu missatge als mallorquins d'avui, prepararen la venturosa beatificació que el sant pare, dia u d'octubre, va oficiar a Sant Pere del Vaticà davant una multitud de pelegrins mallorquins. El bisbe de Mallorca demanà la beatificació al sant pare en català i Joan Pau II ens parlà en català també una mica a l'audiència de l'endemà.

Les festes de Roma, també amb «estacions» a Santa Maria la Major i a Assís, es perllongaren a Mallorca, els diumenges 8 i 15 d'octubre: primer a la seu, plena de gom a gom, i després a Sencelles, que reuní uns deu mil devots de sor Francinaina, que en té a balquena.

Assemblea diocesana - 1989

Enguany tocava assemblea llarga. De fet la nostra diòcesi porta una tradició «assembleària» (ben jeràrquica i gens anarquista, uep!) des de fa deu anys. El 1989 ha estat un any en què s'ha recordat aquest fet de cara a preparar i a realitzar, en diverses etapes, l'Assemblea àmplia, que va ser retardada per les festes de la beatificació suara comentada.

Pel juny començà la preparació. Dos-cents noranta grups (parròquies, cases religioses, moviments, grups de matrimonis, de tercera edat, de catequesi, de jovent, moviments especialitzats, col·legis, grups d'acció social, etc.) contestaren els qüestionaris, les respostes dels quals varen ser revisades i discutides en diverses sessions plenàries. A la fi, dia 16 de desembre, es va presentar la *proposta de pastoral diocesana* per al trienni vinent. Aquesta proposta es concreta en aquest lema: *Comuniquem l'Evangelí*. De fet, era d'esperar que sortís aquest eslògan i aquesta tasca puix l'evangelització, des del Congrés de Madrid sobre la parròquia evangelitzadora, era el que més sonava a totes les reunions de pastoral. La proposta es divideix en tres objectius: comuniquem l'Evangelí als adults; comuniquem l'Evangelí enmig de la nostra societat; comuniquem l'Evangelí des de la pregària. Tres vénen a ser, doncs, els objectius que diem prioritaris: evangelització d'adults (que inclou: primer

anunci de la Bona Nova als allunyats, catequesi d'adults, formació dels agents de pastoral); presència evangelitzadora a la societat, molt centrada als mitjans de comunicació social (que, com hem vist, ens fa tanta falta); pregària personal i comunitària.

Ara ve la fase de concreció d'aquesta proposta i d'aquests objectius. El proper 11 de gener hi ha una reunió conjunta d'arxiprests i delegats per posar en marxa tots aquests objectius.

De totes formes crida l'atenció que, amb tantes assemblees com tenim, no ens decidim a la fi a aplegar un Sínode. Seria l'hora de pensar-s'ho amb seny i coratge. L'últim celebrat va ser el del bisbe Enciso l'any 1959.

Altres noves

Com deia a la darrera crònica (QUADERNS n. 112-113), per la primavera el bisbe ens envià un qüestionari sobre la renovació del Consell episcopal. Un dels quatre vicaris episcopals havia arribat al termini de sis anys i, com és norma aquí, calia substituir-lo. El substitut de Mn. Joan Bauçà al front de la zona IV ha estat Mn. Rafel Umbert. Sabem de cert que ha tingut molts de vots de la base.

Dia 25 de juny fou inaugurat un nou monestir de monges del Tercer Orde regular de sant Francesc. Ocupen un convent ara buit de les nostres monges franciscanes a Calvià, un poble de ponent, ara

l'ajuntament més ric d'Espanya —diuen— per mor de les nombroses urbanitzacions turístiques de la seva costa. Les monges provenen de Trujillo, d'Extremadura. Eren set al moment de la inauguració, a les quals dos mesos després se n'hi afegiren cinc. Els qui han gestionat aquesta nova fundació són els franciscans del Tercer Orde regular, tan arrelats a Mallorca. En una presentació al «Full dominical» les monges, vingudes d'Extremadura, feien oferta d'integrar-se a la nostra terra. Cal dir que la nova fundació ha causat una certa estranyesa aquí, on tenim en total 12 monestirs de vida contemplativa, amb una escassetat prou alarmant de vocacions.

La trista nova de la mort del bisbe Miquel Moncadas de Solsona tingué, com és natural, ressò a la seva illa nadiua, on era apreciat per bon nombre de capellans i de seglars. Hi hagué representació mallorquina, encapçalada pel nostre bisbe i els seus familiars, als funerals de la catedral solsonina. Ens han complagut altament les mostres d'afecte que al Principat s'han alçat envers la figura d'aquest bisbe, mestre d'espiritualitat, i que tant volgué encarnar-se en la realitat de les dues Esglésies que va presidir, Menorca i Solsona.

Els Missioners dels Sagrats Cors iniciaren dia 17 d'agost la celebració del primer centenari de llur fundació a l'antiga ermita de Sant Honorat. La venerable esgळे-

siola estrenà una restauració acurada que ha recobrat molt del seu caràcter primitiu. L'ermita arranca del segle XIV; modernes conjectures hi situen la cova eremítica del beat Ramon Llull (puix és situada a Randa, la muntanya de la il·luminació), i s'hi pot veure la petita cel·la que al segle passat s'hi construï el beat Francesc Palau.

Dia 14 d'octubre els tres bisbes de les Illes signaren un comunicat sobre les eleccions generals del proper dia 29. Convidaven, com és natural, al vot responsable, a l'exercici d'aquest dret democràtic, reproduïen un paràgraf de la Comissió permanent de l'episcopat espanyol del dia 28 de setembre i auguraven la consolidació d'una societat cada vegada més lliure, justa, veraç i solidària. Aquesta signatura conjunta és un bon símptoma d'una voluntat de col·laboració entre les tres diòcesis. Pot ser un pas endavant en la possible creació de la Província eclesiàstica balear, que sembla que a les altures troba dificultats. Quan arribarà la solució?

Dues ordenacions de prevere, d'Antoni Dolç (12 de novembre) i de Cèsar Murillo (26 de novembre), han eixamplat el nostre presbiteri diocesà. Un prevere franciscà, Fr. Bartomeu Pont, és ordenat el 30 de desembre. Per l'any que ve s'esperen altres dues ordenacions de preveres diocesans. A l'inici del curs entraren tres nous seminaristes al Seminari Major. La matrícula al CETEM el present curs és de 37 alumnes al cicle institucional, entre els quals 25 semi-

naristes teòlegs. També l'escola de Teologia, amb horari nocturn, ha crescut amb un pla renovat. L'esperança, doncs, no s'estronca en vocacions i en estudi.

Hi ha també perspectives que el nostre Centre d'Estudis Teològics esdevingui «de les Balears» i no solament circumscrit a Mallorca. Seria un altre avanç en la conjunció pastoral a les Illes, de què parlàvem suara.

Celebràrem, com cada any, el 27 de novembre, la festa del beat Ramon Llull, patró del CETEM i de la Universitat Balear. El bisbe, en l'homilia, va saludar la creació de la nova Universitat de l'Església, a Barcelona, amb el nom i sota el patronatge de Ramon Llull. És clar que des d'aquesta crònica illenca de «Quaderns» felicitem aquest bateig tan encertat!

I ja que som en temps de felicitacions, la darrera és per a un bon capellà romanès, delegat d'Ecumenisme a la nostra diòcesi, Mn. Alexandre Suciú Mircea, que suporta un exili forçat des de la fi de la segona guerra mundial i als darrers anys entre nosaltres. Aquestes festes de Nadal i Epifania ha tingut la bona nova de l'ebucament de la dictadura de Ceaucescu a Romania i el ressorgir de la llibertat per a la seva Església catòlica oriental. Dia 28 de gener celebrarem una diada de germanor amb aquesta Església.

Que la llibertat no ens deixi mai, encara que ens escatimin l'autodeterminació!

Pere Llabrés

TARRAGONA

Pastoral universitària

Si és veritat que en temps de crisi no s'han de perdre els nervis ni deixar-se menjar pel desencís, ha fet molt bé la Maria Magarolas, mare de família, de convocar el col·lectiu que es mou per la Universitat i endegar la *pastoral universitària*. La seva programació, tan complexa i precisa, comença el maig de 1988. La primavera de 1989 es feren unes jornades de reflexió a càrrec de Llum Delàs, Fèlix Martí, Rovira Belloso i Josep Gil. Aquest curs s'ha reprès, amb el títol de «Donem resposta al debat» i s'ha convocat una reunió general a Reus a començaments d'any, perquè, moderats per l'Antoni Matabosch, reflexionéssim sobre quins mitjans de reflexió, informació i formació trobem a faltar com a creients i què podem o han d'oferir en concret a les parròquies el moviment de professionals cristians i el MUEC.

Si la primera reunió, del 1988, fou un *veure*, aquesta vegada el Dr. Matabosch ajudà a fer el *jutar*. La darrera part del procés *l'actuar*, serà tractada a finals de març i tindrà com a ponent mossèn Miquel Barbarà.

Mn. Antoni Matabosch partí de la urgència de l'evangelització. Amb cites bíbliques, digué que calen fets de resposta i de proposta alhora. Més endavant, analitzà les diferents maneres de donar res-

posta. Unes, ja superades, tot i que sempre en queden engrunes, com el concepte de la privatització de la fe. Altres, que volen ser una alternativa a la cultura, la política, l'economia, com és la pastoral de la *presència*, amb tot el ventall dels nous moviments. Finalment, el ponent ressaltà la *mediació* com a estil de donar resposta: «Entre la fe i el món, el cristià es fa present on la mateixa societat s'organitza».

En un tercer moment, Mn. Matabosch assenyalà deu criteris per a donar resposta segons l'Evangelí i el món d'avui:

— prioritat real a l'evangelització, preocupació d'estar a la frontera;

— presència visible i pública;

— criteri eclesial: laics enviats per l'Església, viuen en l'Església i criden a fer Església;

— fer-ho en moviment, en grup;

— pedagogia de l'acció;

— formació cultural;

— formació teològica;

— vida personal aglutinada;

— opció preferencial pels pobres: a favor de qui fem el que fem; qui beneficiem.

La reunió acabà amb un debat obert sobre aquests punts. S'assenyala que calia una acció organitzada, sense buscar grans resultats, però que reflectís una línia evangèlica coherent, menys preocupada pel nombre que per la profunditat de l'acció i de les persones. La trobada acabà amb la convicció que els passos en la pas-

toral universitària són modestos, però fermes.

Pastoral de joves

De nou s'ha presentat la Trobada diocesana de joves, que serà la setena edició, a la capital de la Conca de Barberà, Montblanc. Se celebrà l'11 de març, amb el lema «Caminem amb l'Evangelí». Una de les constatacions és que resulta difícil establir una ratlla divisòria entre joves i adolescents, quan la societat civil inclou en les estadístiques els nois de 15 anys com a joves, mentre que la majoria d'edat no és fins als 18. Doncs bé, veient que els adolescents també volien ser presents a la Trobada de Joves, atesa la varietat d'edats de confirmació a l'arquebisbat, s'ha optat per fer una sola trobada doble.

En la trobada d'adolescents es farà una gimcana per desvetllar la consciència de ser cristians i ajudar a adonar-se del moment que viuen i a descobrir testimonis d'altres joves.

Paral·lelament, els joves aprofundiran actituds i compromisos a partir de quatre textos de l'evangelí: Mc 10,13-16, per a descobrir els *serveis* que fan: colònies, esplai, tercera edat, etc.; Ac 3,1-22, per a fer-los adonar del servei als *pobres*; Mt 9,35-38, per a insistir en la *solidaritat* amb els altres joves; Mt 15,32-37, per a treballar sobre la *pregària* i la *celebració de la fe*. Aquestes cites seran glossa-

des per mossèn Armand Puig i tots els grups que hi participin les hauran de treballar prèviament, fer-ne el resum i debatre-les en el fòrum que es farà la vigília, com a continuació del de l'any passat a la trobada de joves.

A la tarda se celebrarà l'eucaristia conjuntament.

Jordi Figueras

URGELL

Aires d'Andalusia i aves de Fàtima a Meritxell

Andalusos i portuguesos, els dos grups més nombrosos d'emigrants a Andorra, han pujat al santuari de Meritxell i, amb nostàlgies de bressol, han posat als peus de la Mare Universal pregàries, cants i danses.

Cinc-cents andalusos residents a Andorra el 14 de maig van aplegar-se a Meritxell, per a participar en una missa «rociera» i presentar a la Verge «las espigas del trigal de mi alma, espigas de amor sincero» i el raïm «de la viña de mi alegría». I com que cada «sevillana» és una pregària, al claustre del santuari els assistents van ballar la dansa andalusina.

El 24 de setembre, un miler de portuguesos residents al Principat van celebrar a Meritxell la «I Trobada de Confraternització». Després de la missa, presidida per un prevere portuguès, el vi d'Oporto

i la coca d'Andorra van estrènyer l'amistat entre tots dos pobles.

Ambdues celebracions marquen l'afany d'identitat de dos grups ètnics que comparteixen l'exili del treball dins una comunitat gelosa també de la seva identitat. El marc de les celebracions, l'assistència dels preveres andorrans i el clima de les festes han testimoniad una presència qualificada de l'Església. El missatge que s'ha proclamat és d'una unitat enriquida per la diversitat: una mateixa devoció viscuda i cantada des de la pròpia personalitat. L'actitud de l'Església ha estat suficientment clara per fer callar qualsevol acusació d'afany contemporitzador i donar fe d'una actitud de respecte i amor als diversos pobles.

El diumenge 10 de desembre, a Andorra hi hagué eleccions generals. Dels més de 50.000 habitants del Principat 7.000 tenien accés a les urnes. Les xifres són prou clares per fer fugir qualsevol pensament de democràcia, i els mateixos resultats, qualificats de progressistes, no poden ser res més que el drap calent d'una malaltia que reclama remeis europeus. El govern d'Espanya, socialista i laic, ha reconegut el paper del Copríncep Episcopal a favor de la modernització del país i l'ha guardonat amb la Gran Creu de l'Orde d'Isabel la Catòlica. Hi ha, però, postures contràries. Només cal recordar que, després d'un any de donar força de llei als drets humans a Andorra, l'administració no n'ha regulat encara l'aplicació.

La força de l'Europa, amb una democràcia cada dia més sòlida i extensa, pot trobar en la majoria andorrana, configurada per les minories ètniques, la sortida cap a un futur de justícia i llibertat. L'Església (almenys el Copríncep d'Andorra i Bisbe d'Urgell) ha pres una postura clara. Andalusia i Portugal han posat una llavor a Meritxell. Més que un símbol pot ser el testimoni d'un moviment tel·lúric a la societat andorrana.

Ampliació a Encamp, i icona a Meritxell

A vegades les esglésies apareixen buides, en alguns poblets el temple està mig enrunat i en algun indret ja ha caigut. Però arreu no és així. Algú denuncia el patrimoni artístic de l'Església, escriu i pronuncia mots d'escàndol i d'injustícia. Tampoc arreu no és així.

Encamp ha hagut d'ampliar la seva església romànica, d'acord amb un projecte que han redactat i dirigit els arquitectes Bohigas, Martorell i Macquei. Un poblet rural, que a començament de segle devia tenir mig miler d'habitants, avui sobrepassa els cinc mil. L'ampliació dóna lloc a 500 fidels més i al costat del temple s'han adequat diferents dependències per als serveis pastorals de la paròquia. El pressupost inicial era de 66 milions de pessetes. El prestigi dels arquitectes no ha estat capaç de fer callar totes les crítiques; de

fet, l'ampliació del monument presentava greus problemes que ells han resolt conjugant el respecte als elements originals amb la funcionalitat de l'ampliació.

Maria Assumpta Ortadó, una prestigiosa artista que confecciona icones a l'estil oriental, el 5 de novembre va fer ofrena al santuari de Meritxell d'un tríptic de la Verge de Trijérusa. L'artista ha realçat la imatge de la Verge i ha adornat tot el conjunt amb pedres precioses que complementen l'obra repussada en orfebreria. Maria Assumpta Ortadó, guardonada el 1988 amb la creu «pro Ecclesia et Pontifice», amb l'ofrena feta al santuari de Meritxell, ha volgut fer memòria dels seus avantpassats andorrans. El fet és una resposta clara a tots els interrogants sobre l'origen i el destí del patrimoni artístic que l'Església custodia i exposa.

Atenció als marginats

El Consell diocesà de Pastoral dedicà la seva darrera sessió a l'estudi de la resposta que les parròquies han de donar a les diverses manifestacions de marginació social. El contingent està format pels toxicòmans, alcohòlics, ancians i aturats.

Després d'escoltar les informacions presentades pels especialistes, el Consell redactà un comunicat en el qual manifesta el reconeixement a les diverses institucions que treballen en la recu-

peració de drogaaddictes, fa una valoració de la vida humana i enumera les diverses formes de col·laborar en la lluita contra la droga. «És difícil prevenir, però encara ho és més guarir», diu el text. Per això el Consell diocesà de Pastoral manifesta que cal «sensibilitzar les famílies, les escoles, les associacions de pares, els moviments juvenils...» i potenciar totes les alternatives: esport, esplai, creativitat artística, etc. Va a les arrels del problema i fa una crida a les institucions perquè «fomentin els valors ètics en la persona, en la família i en la societat». En un ambient difícil, els mateixos joves, diu el comunicat, «han d'oferir als seus companys models de vida i nous valors ètics i morals».

Antoni Mirabet

VIC

Organismes i consells diocesans

L'últim espetec del bisbat és l'aprovació de l'ordenament dels organismes diocesans. Com que l'organigrama és immens, incabable, en donem una pinzellada: òrgans generals de govern (Consell episcopal i un llarg etcètera), òrgans consultius, òrgans judicials, centres de formació (seminari i centres de formació teològica), serveis diocesans (catequesi,

missions, pastoral social, àmbits culturals, etc.), àmbits d'espiritualitat (grups d'oració, exercicis parroquials, classes d'espiritualitat).

De tant en tant es troba *el Consell del presbiteri* i posà damunt la taula una embosta de temes relacionats amb el món diocesà. Darrerament ha parlat sobre pobresa i marginació als nostres verals. Segons un estudi fet arreu, la problemàtica és força complexa. Les causes que generen pobresa sembla que són el fracàs escolar, l'atur, les pensions baixes, la solitud de les persones grans, la *drogaddicció* i l'alcoholisme.

La constitució del *Consell diocesà de pastoral* deu ser un dels esdeveniments que ha fet més soroll. Ha posat fil a l'agulla una reunió on assistiren els membres escollits pels diferents arxiprestats, moviments, delegacions, secretariats i altres grups eclesials. El tema primordial era ajudar i potenciar la vida i les activitats del poble de Déu i procurar que visqui més d'acord amb l'evangeli. El temari fou: pregària, moviments, escoles, món obrer, laics, Església diocesana, pastoral de conjunt, pastoral familiar, pastoral dels malalts i els ancians.

Curset d'estiu i recessos

Al seu dia, ja fa mesos, vam tenir el segon curset d'estiu, ben concorregut. És el reciclatge anual, que sembla cridat a tenir continuïtat. Enguany vam esboci-

nar sobre la litúrgia, amb ocasió dels vint-i-cinc anys de la «Sacrosanctum concilium». Els temes van ser: l'evangelització, el servei, el guiatge, la celebració tres cursets per a donar suport a les tasques permanents de l'Església diocesana (a càrrec de S. Bardulet), l'Església celebra la seva fe (E. Vilanova), monogràfics: sobre lectures, monicions i homilies (P. Llabrés), música (V. Miserachs), art (J. Bellavista), celebracions no sacramentals, el missal i els rituals (P. Farnés). Es va acabar amb una taula rodona sobre les nostres celebracions i els seus problemes. Molts hi van ficar cullerada.

Els recessos d'aquest curs versaran sobre aquests temes: panorama vocacional, perspectiva laïcal, perspectiva presbiteral, fonamentació teològica de la vida i el ministeri dels preveres, espiritualitat del prevere, el prevere en una pastoral de diàspora, preparem el relleu. El recés té lloc cada mes a Vic, la Gleva, Manresa i Igualada. El bisbe sol anar-hi.

Nomenaments i ordenacions

De tant en tant hi ha un raig de nomenaments i alguns monòtons canvis de lloc. I com que va disminuint la colla de disponibles, cada dia són més els centres de culte desproveïts. De manera que aviat caldrà posar en pràctica les celebracions sense prevere.

De fet, els laics ja comencen a responsabilitzar-se de les parrò-

quies: al Ripollès, un grup de laics té cura pastoral de set parròquies des de 1986. Ara aquesta experiència ja es dona en altres indrets i amb resultat satisfactori.

Enguany tenim dos nous preveres: en Jaume Seguranyes i Alibés, de Vic, i en Francesc Chia i Segura, de Centelles.

Hem fet una animada trobada d'aspirants a diaca permanent. Hi van comparèixer sis aspirants. Hi ha engrescament i gent disposta.

Trobada de Consells parroquials

Els consells parroquials s'han reunit per segona vegada: cent setanta representants de cinquanta-dues parròquies. Es va parlar de la importància de la catequesi a les diferents edats, es va dir que el mossèn és important, però que el laic és més responsable durant la seva absència, i que cal potenciar els visitadors de malalts, els acollidors de promesos, la formació de catequistes, els grups de pregària, etc.

També es va constatar que els consells parroquials acostumen a tancar-se en la seva problemàtica i no tenen contactes amb els altres; (n'hi ha que només fan feina i no evangelitzen ni s'obren a la realitat social i humana del poble) i que falta gent jove per a continuar els consells. També va dir-se que alguns consells no saben què han de fer i esperen que el mossèn els empenyi.

Notem com a punts positius de la trobada la considerable participació activa de laics i capellans, el treball en petits grups, en els quals uns s'enriquieren amb l'experiència d'altres i la presència del bisbe.

Diversos serveis

L'escola de catequistes compta ja amb sis centres: Vic, Manresa, Igualada, Ripoll, Sallent i Sant Feliu de Codines. També funciona l'escola d'aprofundiment.

Les jornades de formació per a les parelles es fan a l'Escola Pia de Moià, des del matí fins a mitja tarda.

També hi ha curssets per a aquelles persones que es dediquen a visitar malalts i gent gran. El pla bàsic de formació dura un parell d'anys i inclou sis trobades anyals. Les sessions tenen lloc a Vic, St. Hilari, Manresa, Igualada i Manlleu.

A Montbui s'ha fet una trobada de jovent, en la qual participaren uns dos-cents cinquanta adolescents.

També tenim al bisbat una dotzena llarga de grups d'amistat, que s'han reunit a Sant Joan de Vilatorrada per a compartir vivències i compromisos.

Deixem constància aquí que un centenar llarg de seglars i de claretians de tot l'Estat espanyol ha participat en un *Congrés claretià d'aprofundiment* que s'ha fet a Vic perquè és on té les arrels l'obra

evangelitzadora del pare Claret. La conclusió es féu a Montserrat.

Cada primer diumenge de mes es fa una col·lecta d'ajuda a l'Església, amb resultats ben positius.

Gent de lletra

Mossèn Josep Ruaix i Vinyet ha publicat darrerament *Punts conflictius del català*. El Dr. Ramon Pou i Rius, *Iguals en la fe*, i Mn. Antoni Pladevall i Font, *Història de l'Església de Catalunya*.

Mossèn Josep Bellpuig, bon llatinista i bon mestre de la nostra llengua, ha ofert als amics de la litúrgia unes versions que fan venir salivera. Un total de sis quaderns, que contenen himnes i cançons de Nadal, de Pasqua, de durant l'any, a Jesús, a la Mare de Déu, himnes del santoral propi, himnes de l'ordinari i himnes del santoral comú. La versió d'aquests darrers himnes, que acaba de sortir, completa la col·lecció.

Parlem d'obres i millores

Torelló renova l'interior de l'església de Sant Feliu i del santuari de Rocaprevera.

Els de Ripoll han començat la restauració del claustre superior del monestir.

Els d'Òdena estan reparant l'església, que se'ns esquerdava als trenta-cinc anys de ser construïda.

A Vacarisses es restauraran dintre de poc tres retaules estucats,

construïts a començaments del segle passat, dels pocs que hi ha a Catalunya d'aquestes característiques.

A Rupit han enriquit el seu temple, barroc i neoclàssic, amb un orgue electrònic. A Sant Joan de Fàbregues han col·locat una fidel reproducció de la taula policromada dita «els Joans», obra del Gasçó, del 1503, que es troba actualment al museu episcopal de Vic. El temple, del segle X, es troba, ara, bellament restaurat.

També els d'Alpens han renovat l'interior de l'església amb una encertada restauració. Els retaules i les imatges han recobrat llur aspecte primitiu. I tot gràcies a la col·laboració espontània dels veïns.

Commemoracions

Manresa ha celebrat els mil anys del famós document reial d'Odó I, pel qual la ciutat i els seus fills van entrar en la història.

Igualada està a punt de celebrar el quart centenari de la suor del sant Crist i estan restaurant de dalt a baix la basílica de Santa Maria.

Moià ha recordat els mil cinquanta anys de la consagració de l'església parroquial, aquell llunyà 839, i el cent cinquantè aniversari de la crema de la vila durant la primera guerra carlina. Un grapat d'actes han fet digna la commemoració. Destaquem-ne el rellançament de la revista *Modilianum*.

Els de l'Estany han fet un ho-

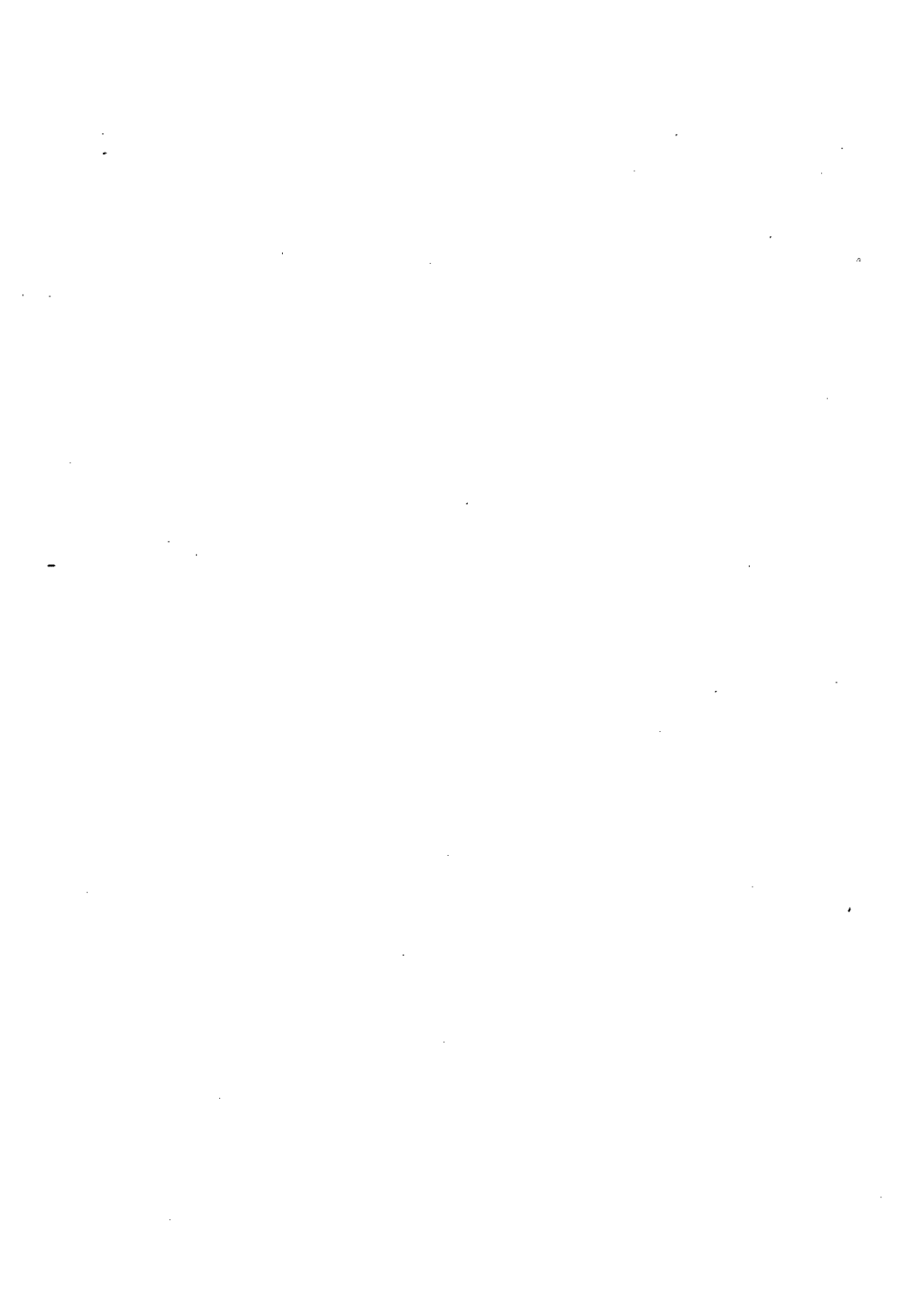
menatge repicat al seu poeta Felip Graugés i Camprodon amb motiu dels cent anys de la seva naixença. L'associació cultural i recreativa ha dut a terme la publicació de la seva obra completa.

Diguem, per acabar, que ha tingut lloc el trasllat a la nostra catedral de la despulla del qui en va

ser insigne mestre de capella, mossèn Lluís Romeu i Coromina.

I aquí acaba aquest repàs informal i no pas exhaustiu dels bufecs del bisbat, tot esperant que la dècada dels noranta ens porti alguna notícia que mereixi ser arxivada.

Sebastià Codina

COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Carles Armengol (cap d'estudis de l'escola de l'Esplai, de Barcelona), F. Xavier Aròztegui (adscriu al Sant Esperit, Terrassa), Carles Barba (gerent del MOVIBAIX, Moviment Educatiu en el temps lliure infantil i juvenil del Baix Llobregat, Sant Feliu de Llobregat), Joan Batlle (president del MOVIBAIX), Roser Batlle (directora de l'Escola del Baix), Lluís Bonet i Armengol (vicari episcopal de Terrassa), Josep Boix (director del Secretariat diocesà de Pastoral familiar, Barcelona), Antoni Bordàs (rector de Xerta, Tortosa), Pere Borràs (membre de l'equip de formació dels jesuïtes i consiliari de comunitats de joves d'Hostafrancs), Joaquim Cervera (membre de l'equip sacerdotal de Sant Andreu, Barcelona), Sebastià Codina (rector de Vacarisses, Vic; corresponsal de «Quaderns»), Jordi Figueras (rector d'Albinyana i les Peces, Tarragona; corresponsal de «Quaderns»), Carme Forés (assistent social, membre de l'equip responsable del Servei de voluntariat de Càritas diocesana, Barcelona), José Luis Gonzalvo (coordinador català-balear del MIJAC, Barcelona), Pere Liabrés (director del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca; corresponsal de «Quaderns»), M. Teresa Llach (de l'equip de redacció de «Catequesi», butlletí de Secretariat Interdiocesà de catequesi de Catalunya i les Illes), Antoni Mirabet (membre de la Delegació de Mitjans de Comunicació Social, Urgell; corresponsal de «Quaderns»), Quim Pla (consiliari nacional de Minyons Escoltes/Guies Sant Jordi de Catalunya, Girona), Joan Ramon i Cinca (membre del col·lectiu de capellans en el treball, Santa Coloma de Gramenet), Jaume Reixach (rector de La Mare de Déu del Carme, Girona; corresponsal de «Quaderns»), Pere Riutort (autor del «Llibre del Poble de Déu», València) i Mercè Suñol (assistent social, membre de l'equip responsable del Servei de Voluntariat de Càritas diocesana, Barcelona).

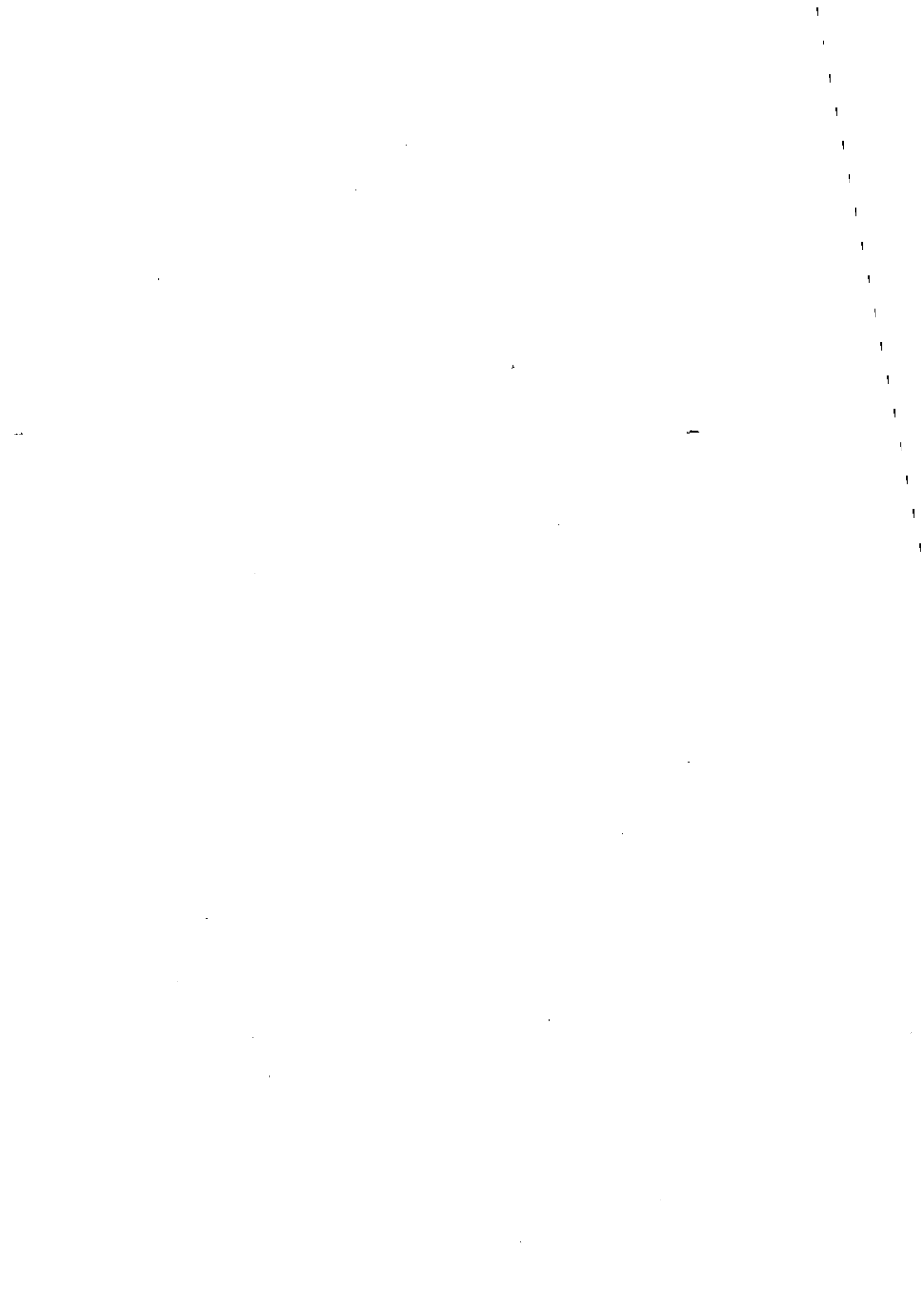
QP

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals, Rivadeneyra, 6, 3r. Telèfon 317 48 58. 08002-BARCELONA.

Director: Josep M. Totosaus - Consell de redacció: Salvador Bardulet, Joan Batlles, Lluís Bonet, Jaume Duch, Josep M. Fisa, Jesús Huguet, Joaquim Pla, Mateu Terrats i Josep Torrella.

Disseny: Jaume Duch - Impressió: I. G. Santa Eulàlia. Santa Eulàlia de Ronçana. Preu de la subscripció per al 1989: 2.500'— ptes. - Dipòsit legal: B. 25.506-1969. Amb llicència eclesiàstica. Abril 1990

CENTRE D'ESTUDIS PASTORALS

TEOLOGIA I VIDA CRISTIANA AL SEGLE XX

curset a càrrec del
P. EVANGELISTA VILANOVA
monjo de Montserrat
els dimecres, dies
2, 9, 16, 23 i 30 de maig de 1990
de les 7.30 a les 8.30 del vespre

LA CONSTRUCCIÓ DE LA COMUNITAT CRISTIANA, AVUI

curset a càrrec de
Mn. JOAQUIM BRUSTENGA
rector de la parròquia de la Mare de Déu de la
Salut, de Badalona
els dijous, dies
19 i 26 d'abril,
3, 10, 17, 24 i 31 de maig de 1990
de les 4.30 a les 5.30 de la tarda

CREURE EN TEMPS D'INCREENÇA

curset a càrrec del
Sr. ANTONI BENTUÉ
secretari de la Fundació Joan Maragall
els dijous, dies
19 i 26 d'abril,
3, 10, 17, 24 i 31 de maig de 1990
de les 5.45 a les 6.45 de la tarda

Informació, programes i inscripcions a la Secretaria:
Rivadeneyra, 6, 3r. - 08002 Barcelona - tel. 317 48 58

centre d'estudis pastorals